

Kelime-i Tevhidin
Anlam ve Şartları

Yazar: *Faruk Furkan*
Birinci Baskı: *Mart/2009*
İkinci Baskı: *Kasım/2009*
Üçüncü Baskı: *Şubat/2010*
Dördüncü Baskı: *Mayıs/2010*

Tashih&Redakte: *Abdullah Yıldırım*
Teknik Hazırlık: *Ayfer Berden*
Kapak Tasarım: *Mustafa Erikçi*

Dizgi: *Şehadet*
Baskı: *Form Ofset (332 342 01 28)*
Cilt: *Göksu Cilt Evi (332 342 02 07)*

GENEL DAĞITIM
Yenda Dağıtım
0 212 520 98 21
İstanbul

KELİME-İ TEVHİD'İN ANLAM ve ŞARTLARI

Faruk Furkan

İLETİŞİM

Web : www.sehadet.info

msn : admin@sehadet.info

Tel : 0 507 332 10 02

İçindekiler

Önsöz.....	9
La İlahe İllallah.....	11
Kelime-İ Tevhid.....	13
İlah Kelimesinin Anlam Ve Muhtevası.....	14
1- Hüküm Vermek.....	15
2- Teşride Bulunmak.....	17
3- Yaptığından Dolayı Hesap Sorulmamak.....	18
4- Zatı İçin Sevilmek	18
5- Zatı İçin İtaat Edilmek	18
6- Zarar ve Fayda Vermek.....	19
La İlahe İllallah'ın Rukünleri.....	21
Bazı Müelliflerin Yanılgısı.....	22
Tevhidin Kısımları.....	27
1- Rububiyet Tevhidi.....	27
2- Ulûhiyet Tevhidi.....	27
3- İsim Ve Sıfat Tevhidi.....	29
Firavun'un Ortaya Attığı İlahlık İddiasının Mahiyeti.....	30
La İlahe İllallah'ın Manaları.....	33
1- Allah'tan Başka Yaratıcı Yoktur.....	33
2- Allah'tan Başka Malik Yoktur.....	33
3- Allah'tan Başka Dirilten Ve Öldüren Yoktur.....	34
4- Allah'tan Başka Fayda Ve Zarar Veren Yoktur.....	34
5- Allah'tan Başka Rızık Veren Yoktur.....	34
6- Allah'tan Başka Dualara Karşılık Veren Yoktur.....	35
7- Yalnız Allah'tan Korkulur.....	35
8- Yalnız Allah'a Tevekkül Edilir.....	36
9- Allah'tan Başka Müşerri' (Kanun Koyucu) Yoktur.....	36
Helal ve Haram Kılmanın Şekilleri.....	50
La İlahe İllallah'ın Fazileti.....	53
La İlahe İllallah Tüm Peygamberlerin Ortak Çağrısıdır.....	55
İki İlah Edinmek Yasaktır.....	56

Lâ İlahe İllallah’ın Şartları

Şart Kelimesinin Manası.....61

Lâ İlahe İllallah’ın Şartları.....63

Birinci Şart

İlim (Bilmek)65

Tevhidi Bilmeyen Kimsenin Durumu ve Hükümü.....70

1) Cehaleti Sebebiyle Mazur Görülen Kâfirler.....71

2) Cehaleti Sebebiyle Mazur Görülmeyen Kâfirler.....72

Kendisini İslam’a Nispet Eden Kible Ehli Kimseler.....73

İkinci Şart

Tağutu Red Ve İnkâr Etmek.....77

Tağut Kelimesinin Lügat ve İstılah Anlamı.....78

Tağutu İnkâr Etmenin Şekli ve Niteliği.....88

1- Tağutun “İtikâd” İle Reddedilmesinin Şekli.....88

2- Tağutun “Dil” İle Reddedilmesinin Şekli.....88

3- Tağutun “Amel” İle Reddedilmesinin Şekli.....90

Üçüncü Şart

İkrar (Dil İle Telaffuzetmek)93

İkrar İçin Kudret (güç yetirebilme) Şarttır.....93

İkrarın La İlahe İllallah’ın Şartlarından Oluşunun Delilleri.....94

İmanın Hakikati Hususunda Mezheplerin Görüşleri.....96

Bazı Akait Kitaplarındaki Yanılgılar.....98

Önemli Bir Mesele..... 99

Dördüncü Şart

Sıdk Ve İhlâs.....101

Beşinci Şart

Şek Ve Şüpheden Uzak Olarak Yakînen İnanmak.....105

Altıncı Şart

Muhabbet (Sevgi)109

Allah ve Rasulü’nü Sevmek.....111

Tevhid Ehlini Sevmek.....112

Tevhidi Kerih Görmek İmanla Çelişir.....113

Sevginin Alâmetleri.....115

1- Peygambere İtaat ve İttiba Etmek.....115

2- İhtilaf Halinde Allah ve Rasulü’nü Tercih Etmek.....116

3- Hiçbir Şeyi Allah ve Rasulü’nün Önüne Geçirmemek.....118

4- Sıkıntı ve Musibetlere Karşı Sabır Göstermek.....120

Yedinci Şart

İnkiyâd.....123

Sekizinci Şart

Bu Kelime Gereğince Amel Etmek.....133

Dokuzuncu Şart

Bu İnanç Üzere Vefat Etme.....139

Bir Mesele.....142

1- Tevbenin Şartları.....143

2- Hadisin Doğru Yorumu.....144

3- İmanın Ye’s (ümitsizlik) Halinde Olmaması.....145

Konuyla Alakalı Bazı Mühim Uyarılar.....147

Zahir – Batın İlişkisi.....153

İslam’da Hükümler Zahire Göre Verilir.....162

Ameller Niyetlere Göredir Hadisinin Tahlili.....167

La İlahe İllallah İlkesi İle Çelişen Durumlar.....171

1- Küfür.....172

2- Şirk.....184

3- Nifak/Münafıklık.....196

4- Zındıklık.....199

5- İrtidat.....200

Son Söz.....205

Önsöz

Hamd bizleri tevhid ile şereflendirerek ondan yoksun olan insanlara üstün kılan Allah’a, salât ve selam, bu kelime uğruna canını dişine takarak mücadele veren kutlu elçi Hz. Muhammed’e, O’nun âline, ashabına ve yoluna uyan tüm mü’minlere olsun.

Kardeşim! Bil ki sen, “La İlahe İllallah” diyerek Allah’ın dini ile müşerref ve muazzez oldun. O kelimeyi yaşatmak, yüceltmek ve tüm yeryüzünde hâkim kılmak için vâr olduğunu unutma! Zaten tüm peygamberlerin görevi de bu değil miydi? O halde sende onların yolunda yürüyerek, bu kelime için varını yoğunu ortaya koy, onu sev, onu benimse, onu özümse ve onunla hem dem ol!... Ona inanan diğer insanları kendi öz kardeşinden daha değerli bil! Ve unutma ki, senin Allah katında ki üstünlüğün bu kelimeye olan sadakatinle ölçülecektir. Ona sadıksan iki dünyada da aziz, yok eğer kazip/yalancı isen iki dünyada da rezil olursun. Nice kavimler bu kelime sayesinde ulvî derecelerde yükselmişken, niceleri de süflî derecelerde alçalmıştır. Sakın ola sen onlardan olma!

“Ey kavmim, Allah’a ibadet edin. Sizin için O’ndan başka hiçbir ilah yoktur” diyen Nuh’u, Hud’u, Lut’u, Salih’i ve diğer Allah elçilerini düşün.

Ve kendisine intisap etmekle şeref duyduğun Hz. Muhammed’i... Hani O, kendisinden “La ilahe illallah” davasını terk etmesi istenince ne demişti?

“Bu işi (La ilahe illallah davasını) bırakmam için güneşi sağ elime ayı da sol elime verseler ben yinede vazgeçmem!...”

Sen de her daim bu azim ve gayreti, bu sebat ve himmeti kalbinde taşı. Davanı terk etmen için sana baskı ve zulüm yapanlara Muhammedî bir tavır sergile.

Peygamberine ve O'nun kutlu davasına karşı duranlardan olma! Onlardan sakın! Tüm gücünle uzaklaş onlardan! Zira onlar, kendilerine Allah'tan başka ilahları reddetmeleri hatırlatıldığında kibirlenir ve büyüklük taslarlar.

“Onlara “La ilahe illallah” denildiğinde kibirlenerek büyüklük taslarlar.” (Saffat/35)

Bu gün de Allah'ın egemenliği, hâkimiyeti ve kanun koyuculuğunu insanlardan kimisine hatırlatınca, kibirlenir ve kalbinde yer etmiş olan kin ve nefreti, senin iman nuruyla aydınlanmış yüzüne kusar; seni bir kaşık su da boğmak ister. Sen hem bu taife, hem de az önce anlatılanı iyi tanı! Hangi gemiye bineceğini şimdiden iyi tespit et! Çünkü bu yolun sonunda tevhid gemisine binerek kurtulanlar olacağı gibi, şirk gemisine binerek küfür denizinde boğulanlar da olacaktır.

Bindiğin geminin kapatanı kim? Hz. Muhammed mi yoksa tağutlar mı? Şimdiden düşün. Gemi yola çıktıktan sonra geri dönüşün olmayabilir!

Allah bizi ve seni Hz. Muhammed'in öncülüğünde Hz. Nuh ve ashabının kurtulduğu gibi tevhid gemisiyle kurtuluşa erenlerden eylesin. (âmin)

LA İLAHE İLLALLAH

La ilahe illallah... Allah'tan başka hiç bir ilahın bulunmadığını, O'nun dışındaki tüm ilahların sahte olduğunu, kâinattaki tüm varlıkların yegâne hâkiminin, biricik sahibinin Allah olduğunu ifade eden mübarek bir kelime...

Putları ve putlaşan insanları deviren, Allah'ın otorite ve egemenliğini hiçe sayan tağutların tahtlarını sarsan, kendisi için peygamberlerin gönderildiği, kitapların indirildiği, uğruna kılıçların çekildiği, kanların akıtıldığı ve nice şehitlerin verildiği; sahibinin tepesinden kılıcı kaldıran, malına, canına ve ırzına dokunulmazlık getiren eşsiz bir ifade...

İçerik ve muhtevasına iman ederek, gerektirdiği doğrultuda hayat süren insanlara cenneti vacip, cehennemi haram kılan değerli bir kelime...

Kendisini İslam'a nispet eden insanların en çok telaffuz ettikleri, ama manasını en az bildikleri bir cümle...

Bu kelime gereğince insanlar, mümin ve kâfirler diye iki sınıfa ayrılırlar. Bu kelime; yaratılışın gayesi, sevap ve günahın kaynağıdır. Din onun için tesis edilmiş, cihad kılıçları onu yüceltmek için sıyrılmıştır. O, Allah'ın tüm kulları üzerindeki hakkıdır...

Onun vesilesi ile İslam'a girilir, Daru's selam olan cennetin kapıları onun aracılığı ile açılır. O, yeryüzüne indirilmiş en mübarek kelimedir.

Kendisine inanan insanlara Allah'ın kopmak bilemeyen sağlam bir kulpudur... Hizipleşmenin ve tefrikanın önüne çekilmiş bir settir.

Putları yıkan, tağutları yok eden ve sahte ilahları yerle bir eden bir balyozdur... Zikrin en faziletlisi odur...

Kökü yerde sabit, dalları gökte olan ve Allah'ın izni ile her zaman meyvesini veren güzel bir ağaçtır...

Manasını anlatmaya mürekkeplerin tükendiği, sahifelerin yetmediği, kelimelerin aciz kaldığı muazzam bir ilim hazinesidir.

Evet. O, La İlahe İllallahtır...

KELİME-İ TEVHİD

Kelime-i tevhid olarak tabir edilen “La ilahe illallah” cümlesinin şartlarını anlatmaya geçmeden önce, onunla alakalı bazı meselelerin izah edilmesini uygun görüyoruz.

La ilahe illallah cümlesi, kelime-i tevhid olarak bilinmektedir. İki rukûndan müteşekkildir.

Birincisi: La ilahe

İkincisi: İllallah

Bu iki kısmın birbirinden ayrı düşünülmesi asla mümkün değildir. Bu rukûnlerin birbirinden ayrılması halinde, iman kesinlikle tahakkuk etmemektedir. İmanın tam manasıyla gerçekleşebilmesi, bu iki ruknûn birbirinden ayrılmadan kabul edilmesi ile mümkündür. Aksi halde iman sadece bir temenni olarak kalacak ve asla sahibine “*mümin*” vasfını kazandırmayacaktır. Bu gün kimi insanlar bu iki kelimenin birinci ruknûnu esas alıp kâinatta hiç bir ilahın olmadığını savunmakta, kimileride sadece ikinci ruknûn ile yetinerek hayatlarına Allah'tan başka ilahlar karıştırmaktadırlar.

Tarihin sayfalarına bir göz attığımızda, insanların şirke düştüğü genel noktanın bu olduğunu müşahede ederiz. Zira Allah'a ortak koşan insanların kahir çoğunluğu, hayatlarına Allah'tan başka ilahlar karıştırmak suretiyle şirke düşmüşlerdir. Allah'ın varlığını inkâr ederek değil, Allah'ın varlığını inkâr ederek küfre düşen insanların sayısı çöle nispetle bir kum tanesi gibidir. Yok denecek kadar azdır. Böylesi insanların ya akli bir problemleri vardır ya da psikolojik sorunları. Bu nedenle Allah-u Teâlâ Kur'an-ı Kerim'in hiç bir ayetinde “*Allah vardır*” diyerek kendi

varlığını ispat etme yoluna gitmemiştir. Bilakis Allah'ın bir ve tek olduğunu, O'ndan başka hiç bir ilahın olmadığını, insanların ilah diye tapınıp kutsadıkları varlıkların batıl olduğunu izah etmeye çalışmıştır. Kısacası Allah-u Teâlâ kendi varlığını inkâr edenleri muhatap bile kabul etmemiştir. Yüce Allah'ın anlatmak istediği ve üzerinde ısrarla durduğu nokta, O'ndan başka hiç bir ilahın kabul edilmemesi ve kendisine ilahlık vasfı yakıştırılmış varlıkların inkâr ve reddedilmesidir. Binaen aleyh tevhidin birinci ruknû olan *“La ilahe”* kısmını esas alarak hiç bir ilahın varlığını kabul etmeyenler bizim mevzuumuz dâhilinde değildir. Bizim mevzuumuz tevhidin ikinci ruknû olan *“illallah”* kısmını kabul ettiği halde, Allah'tan başka varlılara da ilahlık yetkisi veren kimseleri kapsamaktadır. Konunun detayına girmeden önce *“ilah”* kelimesinin ne anlama geldiğini, sonra da nefiy (red) ve ispattan oluşan *“La ilahe illallah”* cümlesinin açılımını izah etmeye çalışalım. Yardım ve başarı yalnız Allah'tandır.

İlah Kelimesinin Anlam Ve Muhtevası

İlah kelimesi E-LE-HE veya E-Lİ-HE fiilinden türetilmiştir. Kulluk edilen, kendisine yönelilen, tapınılan, azameti karşısında hayrete düşülen, gönülden bağlanılan ve sığınılan gibi anlamlara gelmektedir. İbn-i Recep el-Hanbelî şöyle der:

“İlah, kendisinden korkulan, çekinilen umut beklenen, talepte bulunulan, yüceltilen, sevilen, tevekkül edilen, dua yapılan, dolayısıyla kendisine itaat edip isyan edilmeyendir. Bu sayılanların tamamı Allah'a yapılı. Bunlardan bir tanesini yaratılmışa yapan kimse, Allah'a ibadette ortak koşmuş ve La İlahe İllallah sözündeki ihlâsını bozmuş olur. Bu söylenenlerden ne kadar Allah'tan başkasına yapılırsa o kadar Allah'tan gayrisine ibadet edilmiş olur.”¹

¹ Gurretu Uyuni'l Muvahhidin, sf. 25, Abdu'l Mun'im'in “et-Tağut” adlı kitabından naklen.

Bu ve ilah kavramı etrafında yapılan diğer tariflerden anlaşıldığına göre ilah, kendisine ibadet ve itaat edilen varlıktır. Bu varlık Allah olabileceği gibi, Allah'tan başkaları da olabilir. Ama Allah'ın dışındaki diğer ilahlar sahtelik ve batıllıkla muttasıftırlar. Yani, Allah hak ve gerçek ilah iken, O'nun dışındaki ilahlar batıl ve sahtedirler.

Allah'ın İlahlığına (ulûhiyetine) Ait Bazı Özellikler

Allah-u Teâlâ'nın ilah olmasından kaynaklanan bir takım hususiyet ve özellikleri vardır. İslam âlimleri Kur'an ve Sünnet çerçevesinde bu özelliklerin bazısını şöyle açıklamışlardır

1- Hüküm Vermek

Bu Allah'ı Teâlâ'nın ulûhiyetinin (ilahlığının) en belirdin özelliklerindendir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“İyi bilin ki, yaratmakta emretmekte yalnız O'na aittir.”

(A'raf/54)

“Hüküm ancak Allah'ındır.” (En'am/57)

“Hüküm yalnız Allah'ındır.” (Yusuf/40)

“Bilin ki hüküm ancak O'nundur.” (En'am/62)

“O (Allah) hiç bir kimseyi hükmüne ortak etmez.” (Kehf/26)

Yüce Allah'ın mutlak hükmeden olduğuna ve hükmünde hiç bir ortağı bulunmadığına delalet eden deliller bunlarla sınırlı değildir. Bu nedenle her kim sadece Allah'a has olan bu özelliği kendisinde bulunduğunu iddia etse ilahlık iddiasında bulunmuş ve kendini ilah yerine koymuş demektir. Kim de onun bu iddiasını kabul eder ve hâkimiyet vasfını ona verirse Allah'tan başka ilahlar edinmiş olur. Böylelerinin *“Ben İlahım”* veya *“Ben İlah edindim”* demelerine gerek yoktur. Onlar bu vasfı kendilerinde görmekle veya birilerine vermekle -kabul etmeseler bile- dinden çıkarlar. Bu noktada İslam şehidi Seyyid Kutub'un şu cümlelerini nakletmeden geçemeyeceğim. O, Fi Zilal adlı muhteşem eserinde şöyle der:

“Hüküm vermek ancak ve ancak Allah’a aittir. Ulûhiyetin sadece ona ait olması sebebiyle hüküm vermek ve hükümran olmak ancak onun hakkıdır. Hükümranlık ulûhiyetin icaplarından. Hükümranlıkta hak iddia eden kimse ulûhiyetin ilk şartında Allah’la mücadeleye girişmiş olur. Bu kimse ister fert, ister insanların bir tabakası, ister bir parti veya grup, ister bir millet, isterse bütün dünyanın meydana getirdiği alemşümül bir insan kütlesi olsun.. Ulûhiyetin ilk şartı olan hükümranlık üzerinde Allah’la mücadeleye giren ve kendine hükümranlık izafe etmeye çalışan kimse küfre girmiştir, apaçık bir kâfirdir. Bu kimsenin küfrü, dinin kat’i hükümleri ile sabittir. Bu mevzudaki kat’i hükümler cümlesinden olarak, sadece biraz önce mealini verdiğimiz ayetin hükmü dahi kâfi gelir...

Böyle bir hak iddia etmenin çeşitli şekilleri vardır. Bu şekillerden her hangi birini kullanmak dinden çıkmak için kâfidir. Bir kimsenin Allah’a ait ulûhiyet vasfının ilk şartı olan hükümranlığı kendine izafe etmesi ve böylece Allah’la mücadeleye girerek kâfir olması için muhakkak halka: “*Sizin benden başka ilahınız yoktur*” demesi veya Firavun’un yaptığı gibi “*Sizin en yüce rabbiniz benim*” gibi şeyler söylemesi şart değildir. O kimsenin Allah’ın şeriatını hükümsüz hale getirmesi ve başka bir kaynağın kanunlarını tatbikata koyması, yahut Allah’tan başka her hangi bir kimseye hükümranlık hakkı tanıyarak onun söz sahibi olduğunu kabul etmesi.. Evet, sadece bu kadarı dahi kafir olması için yeterli sebeptir!.. Hükümranlık hakkı tanıyıp söz sahibi olduğunu kabul ettiği kimse bir millet veya bütün beşeriyet dahi olsa yine hüküm değişmez. İslâm nizamında İslâm milleti kendi hükümdarını seçme hakkına sahiptir. Fakat bunun kendi hükümranlıkları manasına gelmesi düşünülemez. Hükümranlık gerçek manasıyla Allah’a aittir. Millete ve seçilen hükümdara düşen görev Allah’ın hükümranlık ve şeriatını tatbik sahasına koyarak hizmet etmektir. Aralarında Müslümanlarında bulunduğu bir takım araştırmacılar hükümranlıkla, hükümranlığa hizmet etmeyi

birbirine karıştırmaktadırlar. Hükümranlık sadece Allah’a aittir. Bütün insanlar bir araya gelseler yine bu vasıftan kendilerine bir hak tanınmaz. Onların vazifesi Allah’ın hüküm ve şeriatını tatbik etmektir...”²

2- Teşride Bulunmak

İlahlığın (ulûhiyetin) en belirgin özelliklerinden birisi de hiç şüphesiz ki teşri (yasa, kanun ve nizam) yapmaktır. Yaratmak nasıl ki Allah’a ait bir şeyse, yaratıklarına kanun ve nizamlar koyarak onları yönlendirmekte aynı şekilde Allah’a özgü bir olaydır. Haram ve helal sınırlarını sadece O belirler. Bir şeyin yapılıp yapılmayacağına ancak o karar verir. Bir şeyin iyi veya kötü olduğuna dair nihâi noktayı koyacak sadece O’dur. Birbirlerinin kalkıp bu yetkileri Allah’tan alarak kendi tekellerine geçirmeleri, Allah’ın en belirgin özelliklerinden birisi olan teşri vasfında O’na ortak olmaları demektir ve ilahlık iddiasıdır. Kimilerinin de bu meselede onlara destek vererek yasama yetkisini Allah’tan başkalarının da kullanabileceğini iddia etmeleri, onları ilah olarak kabul etmeleridir. Ve şirktir. Allah-u Teâlâ şöyle buyurur:

“Yoksa onların Allah’ın izin vermediği şeyleri kendilerine dinden teşri yapan (kanun koyan) ortakları mı vardır?”
(Şura/21)

Bu noktada müminlere düşen, Allah’ın ve Rasulü’nün haram ve helal dediklerine içtenlikle bağlanmaları ve onlara karşı gelmemeleridir. Allah ve Rasulü bir işi helal veya haram demek sureti ile kanuna bağlandıktan sonra iman eden insanlar için seçim ve tercih hakkı ortadan kalkmış demektir.

“Allah ve Rasulü bir işi hükme bağladığında hiç bir mümin erkek ve hiç bir mümin kadına o işlerinde istediklerini yapma hakkı yoktur.” (Ahzab/36)

² Fi Zilali'l Kur'an, c. 8, sf. 403 vd.

Hâl böyleyken Allah'tan başkalarının da yasa ve kanun yapma yetkisine sahip olabileceğine inanmak imanın neresi ile bağdaşır? İman, sadece Allah ve Rasulünün hakem olmasını kabul eder. O ikisinden başkasının hakem olabileceğine inanmak veya onların kanunlarına itaat etmek imanın zıttına hareket etmekten başka bir şey değildir.

3- Yaptığından Dolayı Hesap Sorulmamak

Ulûhiyetin diğer bir özelliği de yaptığı işlerden ve verdiği kararlardan dolayı hesaba çekilmemektir. Hiç kimsenin Allah'a hesap sorma yetkisi yoktur. Ama herkes ona hesap vermek zorundadır. Yüce Allah bu hususta şöyle buyurur:

“O, yaptıklarından (asla) hesap sorulmaz. Hâlbuki onlara (yaptıkları) sorulacaktır.” (Enbiya/23)

Her kim bu özelliğin kendisinde bulunduğunu iddia eder ve “kimse bana hesap sormaz” derse ilahlık iddia etmiş olur. Kimde bu özelliği ona verir ve onun bu iddiasına rıza gösterirse o kimseyi ilah edinmiş olur.

4- Zatı İçin Sevilmek

Bu da ilah olmanın kaçınılmaz niteliklerindendir. Zatı için sevilen yalnız Allah'tır. O'nun dışındakiler -kim olursa olsun- sadece Allah için sevilir. Her kim bu özelliği kendi nefsi için iddia eder ve kendisinin zatından dolayı sevilmesi, itaat edilmesi, sevgi ve düşmanlık gösterilmesi gerektiğini söylerse ilahlık iddiasında bulunmuş olur. Böylesi birisinin ortaya attığı bu iddiaya olumlu yanıt veren kimsede onu Allah'tan başka ilah kabul etmiş sayılır.

5- Zatı İçin İtaat Edilmek

Allah-u Teâlâ'nın ulûhiyetine has olan özelliklerden biriside budur. Zatı için itaat edilecek yegâne varlık Allah'tır. O'nun dışındakiler O'ndan dolayı itaati hak eder. Eğer Allah'a isyan varsa yaratılmışlara itaat yoktur. Allah'ın dışındaki varlıklara itaat edebilmemizin temel kuralı, O'na isyanın olmamasıdır.

Kendisine sırf zatından dolayı itaat edilmesi gerektiğini iddia eden birisi, yalnızca Allah'a özgü olan bir vasfı kendisinde gördüğü için ilahlık iddiasında bulunmuş olur. Bu özelliği ona veren veya o kimsede de bu vasfın olabileceğini kabul eden biriside onu ilahlaştırmış demektir.

6- Zarar ve Fayda Vermek

Bu özellikte, Allah'a has olan diğer niteliklerle eş değerdedir. Zarar vermek veya fayda dokundurmak sadece Allah'ın elindedir. O'ndan başkalarının bu noktada hiç bir söz hakkı yoktur. Aksini iddia eden, kendisini ilahlaştırmış olur. Kimde onun fayda ve zarar verdiğine inanırsa, onu kendisine ilah edinmiş sayılır. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Eğer Allah sana bir sıkıntı dokundurursa, O'ndan başkası onu kaldıramaz. Şayet sana bir hayır (iyilik) dilerse, O'nun fazlını geri çevirebilecek hiç kimse yoktur. O, fazlını dilediğine verir. O, bağışlayandır, rahmet edendir.” (Yunus/107)

Sayılan bu maddeler ulûhiyetin en bariz ve en belirgin özelliklerindendir. Bazı âlimler bu özelliklerin sayısını artırmışlarsa da biz, maksadın hâsıl olduğunu düşündüğümüzden dolayı bu sayılanlarla iktifa etmeyi uygun görüyoruz. Daha fazla malumat isteyen kardeşlerimiz, ulûhiyet tevhidi ile alakalı kitaplara müracaat edebilirler.

LA İLAHE İLLALLAH'IN RUKÜNLERİ

La İlahe İllallah cümlesinin önceki sayfalarda da belirtildiği gibi iki ruknü vardır. Bu rukünlerden birisi nefiy (olumsuzluk ve reddetme), diğeri ispat (kabul etme)'tır.

- Birinci rukün red ve inkâr anlamını içeren “*La ilahe*” kısmıdır ki, Allah'ın dışındaki tüm ilahları ve ilahlık iddiasında bulunan varlıkları kabul etmeme anlamına gelir.
- İkinci rukün ispat ve kabul manasında olan “*illallah*” kısmıdır. Bu da Allah-u Teâlâ'nın hak ve gerçek ilah olduğunu, ilahlık vasıflarına müstahak olanın sadece O olabileceğini ifade etmektedir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Bu (böyledir).Çünkü Allah hak(ilah)'tır. O'nun dışında ibadet ettikleri ise batıldır...” (Hac/62)

La ilahe illallah cümlesini Arap grameri açısından incelersek, çok önemli ve ince nükteler çıkarırız. Arap dilinde olumsuz bir kelime veya cümleden sonra “*illa*” edatı getirilerek istisna yapıldığında, ondan sonraki isim veya cümlelerin hasr-u kasrı murâd edilir. Bunu bir örnekle izah etmeye çalışalım. Mesela, “*Ali ayakta*” dediğimiz zaman, başkalarının da ayakta olma ihtimalinden dolayı ayakta olma eyleminin sadece Ali'ye ait olduğunu söylemiş olmayız. Fakat “*Ali'den başka hiç kimse ayakta değildir*” dediğimizde ise, ondan başka ayakta olan hiç kimse bulunmayacağı için, ayakta olma eylemini Ali'ye tahsis etmiş ve genel olarak bunu başkalarından nefyederek (reddederek) O'nun bu konuda tek olduğunu söylemiş oluruz.

Şimdi, La ilahe illallah cümlesini de bu örneğe uygun bir şekilde ele alalım. Biz, “*Allah ilah*” dediğimizde, bu cümleden

Allah'tan başkalarının da ilah olabileceği anlaşılır. Ama “Allah'tan başka hiç bir ilah yoktur” dediğimizde ise, ilahın sadece Allah olduğunu, O'nun dışındakilerin ilah olamayacağını ve ilahlığa müstahak olanın sadece O olduğu ifade edilmiş olur. Bu mesele Arapça bilmeyen kardeşlerimiz açısından biraz zor anlaşılabilir. Ama bir kaç defa okumak sureti ile tekrar edilerek üzerinde düşünüldüğünde çok önemli bir bilgi elde edilmiş olur. İbn-i Kayyım el- Cevziyye der ki:

“La ilahe illallah” (Allah'tan başka ilah yoktur) cümlesinin Allah'ın ulûhiyetini ispat etme hususunda ki delaleti, “Allah ilah-tır” cümlesinin ifade ettiği anlamdan çok daha üstündür. Zira “Allah ilah-tır” cümlesi Allah'ın dışındaki varlıkların ulûhiyetini tam anlamıyla nefyetmemektedir. Ama “Allah'tan başka hiç bir ilah yoktur” cümlesi, ilahlığı sadece Allah'a has kılmakta ve O'nun dışındaki varlıklardan bunu nefyetmeyi gerektirmektedir.”³

Bazı Müelliflerin Yanılgısı

Kelime-i Tevhid ile alakalı eserler kaleme alan bazı müellifler, La ilahe illallah cümlesini “Allah'tan başka yaratıcı yoktur, rızık veren, öldüren, diriltten, fayda ve zarar veren O'dur. O'ndan başka malik yoktur” diyerek sadece Rububiyet tevhidi⁴ ile tefsir etmektedir. Bu anlamlandırma her ne kadar Allah-u Teâlâ'nın bu vasıflarla muttasıf olması yönünden doğru olsa da, La ilahe illallah'ın ifade ettiği manayı ortaya koyma açısından eksiktir... Çünkü La ilahe illallah'tan kastedilen mana, Allah'ın sadece yaratıcı, rızık verici, öldüren, diriltten, nimet veren ve mülk sahibi olması değildir. Evet, sadece bu anlamlar La ilahe illallah'ı ifade etmede yeterli değildir. Bu kelimedden kastedilen hakiki mana, -

³ Bkz: Kelimetü La ilahe illallah ve Keyfe Tenfeu Kaileha, Amir Said Zeyabârî, sf. 30.

⁴ Bir sonraki bölümde tevhidin kısımları ele alınacak ve orada Rububiyet Tevhidinin ne anlama geldiği izah edilecektir.

tüm bu anlamlarla birlikte- Allah'ın gerçek ma'bud olduğuna, kayıtsız şartsız itaat edilecek mercinin O olduğuna, kanun koymaya, idare etmeye, emretme ve nehyetme yetkisine sahip olmaya, yönetme yetkisini elinde bulundurmaya hak sahibinin o olduğuna inanmakla beraber; sevmeye, saygı gösterilmeye, yüceltmeye ve korkulmaya en layık olan varlık olduğuna iman etmektir.

Şayet La ilahe illallah'ın manası sadece bu müelliflerin iddia ettiği gibi yaratma, rızık verme vb. anlamlara has olsaydı, o zaman Rasulullah (s.a.v.) ile Arap müşrikleri arasında her hangi bir ihtilaf ve düşmanlık söz konusu olmazdı. Biraz sonra delilleri zikredileceği üzere onlar Allah'ın varlığını kabul ediyor Allah'ın yarattığını, rızıklandığını, gökten yağmur indirdiğini ve kâinatı yönettiğini ikrar ediyorlardı.

Buna binaen, kim Allah'ın bu vasıflarına inanır, bununla beraber ibadet ve taatını Allah'tan başkasına yapar, birilerini O'ndan çok sever, dua ve niyazlarını onlara arz eder, sıkıntı anında Allah'tan değil de onlardan yardım talebinde bulunur, Allah'tan başkalarına hükmetme ve yasama yetkisi verir ve egemenlik hakkını başkalarına tanır, O asla “La ilahe illallah” demiş sayılmaz. O, Allah'a şirk koşan bir insan olarak kabul edilir. Buna inanç üzerine ölse, ebediyen cehennemli hak eden bir müşrik olur ve asla cennete giremez.

“Çünkü kim Allah'a şirk koşarsa; hiç şüphesiz ki Allah ona cenneti haram kılmıştır. Onun varacağı yer cehennemdir.”
(Maide/72)

Çünkü onun bu inancı, tarihte yaşamış olan tüm müşrik insanların ortak inancıdır. Kitabın ilk sayfalarında da belirttiğimiz gibi, tarihte Allah'ı inkâr eden topluluklar yok denecek kadar azdır. Onlar Kur'an'ın açık ifadeleriyle Allah'ı yaratıcı olarak kabul etmişler ve Rububiyet tevhidinde ait birçok niteliği Allah'a vermişlerdir. Onların ortak koşmaları genel anlamda, Allah'ın

ulûhiyetlerine ait vasıflarda zuhur etmiştir. Kur'an'da bunun birçok örneği vardır. Şimdi onların Allah'ın Rububiyetini kabul ettiklerine işaret eden ayetlerden bazılarını aktarmaya çalışalım. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Andolsun, onlara (müşriklere): “Göklerle yeri kim yarattı?” diye sorsan, onlar elbette: “Allah” diyeceklerdir.” (Lokman/25)

“De ki: “Size gökten ve yerden rızık veren kimdir? Yahut o gözlere ve kulaklara sahip olan kimdir? Ölüden diriye, diriden de ölüyü çıkaran kimdir? İşleri yerince kim yönetiyor? Onlar hemen “Allah” diyeceklerdir. De ki: “O halde (O'na isyan etmekten) korkmaz mısınız?” (Yunus/31)

“Eğer sen onlara: “Göklerle yeri kim yarattı, güneşi ve ayı kim emrinize verdi?” diye soracak olsan, onlar elbette: ‘Allah’ diyeceklerdir.” (Ankebut/61)

“Şayet onlara: “Gökten suyu indirip onunla yeri ölümünden sonra dirlikten kimdir?” diye sorsan, onlar elbette: “Allah'tır” derler.” (Ankebut/63)

Andolsun ki onlara: “Göklerle yeri kim yarattı?” diye sorsan, elbette: “Onları hüküm ve emrinde galip, her şeyi en iyi bilen (Allah) yarattı” derler.” (Zuhruf/9)

“De ki: “Yer ve ondakiler kimindir? Eğer biliyorsanız (söyleyin)” Onlar: “Allah'ındır” diyeceklerdir.” (Mü'miun/84,85)

“De ki: “Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir? (onlar) “Allah'ındır” diyecekler. De ki: “Her şeyin hâkimiyet ve mülkü elinde bulunan, himaye eden, fakat himaye altına alınmayan kimdir? Biliyorsanız (söyleyin)” Onlar: “(Bunlarda) Allah'ındır” diyeceklerdir. Öyle ise nasılda aldanıyorsunuz? (Mü'miun/86)

Rasulullah (s.a.v.)'ın kendilerine gönderildiği Arap müşrikleri ve tarihteki peygamberlerin tebliğine muhatap olan diğer

şirk toplumları, ayetlerden anlaşıldığına göre Allah'ı ve Allah'ın bir takım vasıflarını kabul etmişlerdir. Söz konusu durum bugün içinde geçerlidir. Araştırmaların ortaya koyduğu verilere göre, bugün Allah'ın varlığını inkâr eden insanlar çok azdır. Amerika da yapılan bir ankette: “Siz Allah'a inanıyor musunuz?” sorusuna yetişkinlerin %98'i, gençlerin ise %93'ü “evet” cevabını vermiştir. ⁵

Tüm bu anlattıklarımızdan “La ilahe illallah” cümlesini “Allah'tan başka yaratıcı yoktur” veya “Allah'tan başka rızık verici yoktur” gibi anlamlarla tefsir etmek yetersizdir, eksiktir. Bu noktada birçok müellif hataya düşmüştür. Bu noktada bizler de hataya düşmeyi istemiyorsak, tevhidin tüm kısımlarını öğrenmeli ve şirkle düşen insanların neden böylesine bir şeye bulaştıklarını çok iyi tespit etmeliyiz. Akis halde Allah'ın varlığını kabul eden, ama aynı zamanda Allah'a şirk koşan insanlara sırf Allah'a inanmalarından ötürü Müslüman hükmü verir ve büyük bir yanlışla düşmüş oluruz.

⁵ Bkz: İman; Mustafa Kasadar, sf. 86.

TEVHİDİN KISIMLARI

Tevhidin üç kısmı vardır. La ilahe illallah cümlesi bu üç kısmın her birine şamildir. Şimdi sırasıyla bu üç kısmı ele alalım.

1 -Rububiyet Tevhidi

Allah-u Teâlâ'nın kendi fiilleriyle birlenmesine “*Rububiyet Tevhidi*” denir. Allah'ın kendi fiillerinden kasıt, O'nun yaratma, rızıklandırma, öldürme, diriltme, malik olma vb. vasıflarıdır. O'nun bu fiillerde birlenmesi ile Rububiyet tevhidi gerçekleşmiş olur. Tüm insanların fitratında Rububiyet tevhidi vardır. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Sen yüzünü Hanif olarak dine, Allah'ın insanları üzerinde yarattığı fitratına dosdoğru çevir...” (Rum Suresi/30)

Rasulullah (s.a.v.) buyurur ki: “Her doğan çocuk ancak İslam fitratı üzerine doğar, sonra anne-babası onu Yahudileştirir veya Hristiyanlaştırır ya da Mecusileştirir.”⁶

2 -Ulûhiyet Tevhidi

Allah-u Teâlâ'nın, kullarının fiilleriyle birlenmesine “*Ulûhiyet Tevhidi*” denir. Kulların fiillerinden kasıt, onların yapacağı dua, namaz, oruç, hac, sevgi, korku ve tevbe gibi ibadetlerdir. Kulların bu tür ibadetleri sadece Allah'a sunması ile Ulûhiyet Tevhidi gerçekleşir. Bu ve benzeri ibadet türlerini Allah'tan başkasına sunmak, ulûhiyette şirktir. Geçmişte yaşamış olan top-

⁶ Buhari, 1385.

lumların şirki, genelde tevhidin bu kısmında meydana gelmiştir. Onlar Allah'ın varlığını kabul etmekle birlikte, ibadet niteliği taşıyan eylem, söylem ve inanışlarını Allah'tan başka varlıklara sunarak şirk düşmüşlerdir. Bu günde yeryüzünde müşahade edilen şirk türlerinin büyük bir kısmı, tevhidin bu kısmında açığa çıkmaktadır. Buna dikkat etmeli ve tevhide zarar verebilecek her türlü şirk amelinden uzak durmalıyız.

Ulûhiyet tevhidi tüm peygamberlerin ortak çağrısıdır. Hz. Âdem'den, Hz. Muhammed'e kadar gelmiş geçmiş tüm peygamber kavimlerini *"Allah'a kulluk edin. Sizin ondan başka hiç bir ilahınız yoktur"* (A'raf/85) diyerek *"La ilahe illallah"* sözünün hakikati olan ulûhiyet tevhidinde davet etmişlerdir. Kur'an'ın ısrarla üzerinde durduğu tevhid kısmı da budur. Ulûhiyet tevhidi, Rububiyet tevhidini de içine almaktadır. Buna binaen Ulûhiyet asıl, rububiyet ise onun fer'idir.⁷

Ulûhiyet tevhidinin önemini daha iyi kavrayabilmek için sıralayacağımız maddeleri dikkatle okumalı ve üzerinde tefekkür etmeliyiz.

- Cinler ve insanlar onun için yaratılmışlardır.
- Muvahhitlerle müşrikler arasındaki belirleyici fark odur.
- Peygamberler Ulûhiyet Tevhidi için gönderilmişlerdir.
- Kutsal kitaplar bunun için indirilmişlerdir.
- Ulûhiyet tevhidi peygamberlerle kavimleri arasındaki anlaşmazlığın vuku bulduğu tevhitir.
- Dünya ve ahirette ki mükâfat ve ceza bu tevhide bağlıdır.

Peygamber efendimiz (s.a.v.) kâfirleri ulûhiyet tevhidinde davet ettiği zaman onlar bunu inkâr ederek şöyle dediler:

"(Muhammed) İlahları tek bir ilah mı yaptı? Doğrusu bu şaşılacak bir şeydir." (Sad/5)

⁷ el- Kabasatu's-Seniyye min Şerhi'l Akideti' Tahaviyye, Abdulfettah Halidi, sf. 29.

Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v.) onlarla savaştı ve sadece Rububiyet tevhidini kabul etmelerini yeterli görmedi.⁸

3-İsim Ve Sıfat Tevhidi

Tevhidin üçüncü kısmı Allah'ın isim ve sıfatlarında birlenmesidir. Bu Allah'ın kendini Kur'an'da vafsettiği, Rasulullah (s.a.v.)'ın sahih Sünnetinde bize açıkladığı üzere, Allah-u Teâlâ'yı kendi isim ve sıfatlarıyla birlemekle olur. Allah-u Teâlâ'nın ne kadar mükemmellik sıfatı varsa bunların hepsiyle muttasıf olduğuna, onun tüm eksik ve noksan sıfatlardan eksik olduğuna, bize bildirilen isim ve sıfatları hiç bir benzetme, örneklendirme, işlevsiz bırakma ve tahrife kaçmaksızın hakikati üzere iman etmemiz gerekir. Bu sayede tevhidin üçüncü kısmı olan isim ve sıfat tevhidi de gerçekleşmiş olur.

Kur'an ve sünnette Allah-u Teâlâ'nın niteliklerine dair bize bildirilen şeyler hususunda tevîl yapmamalıyız. Kimi insanlar tevîl yaparak Allah'ın sıfatlarına farklı manalar vermişler ve böylece hataya düşmüşlerdir. İmam Malik'e *"Rahman Arş'a istiva etti"* (Taha/5) ayetinde geçen *"istiva"*nın keyfiyeti hakkında soru sorulduğunda: *"İstiva bilinen bir şeydir. Keyfiyeti ise meçhuldür. Ona iman etmek farz, hakkında soru sormak ise bid'attır"*⁹ şeklinde cevap vererek sıfatlar hakkında takınmamız gereken tavrı bize öğretmiştir.

Müslümanların, Allah'ın esma ve sıfatlarında teşbih (benzetme) ten uzak durmaları gerekir. Mesela, Kur'an ve Sünnette bildirildiğine göre Allah'ın eli ve yüzü vardır. Bir Müslüman'ın bu noktada göstermesi gereken tavır, Allah'ın el ve yüzünü olduğu gibi kabul etme şeklinde olmalıdır, bu sıfatları mahlûkatınki-ne benzeterek değil. Yani, Allah'ın eli bizimki gibidir veya O'nun yüzü şu şekildedir dememeliyiz. Bu takdirde *"Hiç bir şey O'nun*

⁸ Pratik Akait Dersleri, sf. 44,45.

⁹ el- Kabasatu's-Seniyye min Şerhi'l Akideti't -Tahaviyye, sf. 199.

benzeri değildir" (Şûra/11) ayetine muhalefet etmiş ve şirke düşmüş oluruz.

Aynı şekilde sıfatları tevil etmekten de uzak durmalıyız. Allah'ın elinden kastın "kudret ve güç" olduğunu söylememiz ya da yüzünü "rızası" ile yorumlamamız hep tevile girmektedir. Bu Selef-i Salihin'in kaçındığı bir tutumdur. Bu meselede yolların en selimi olan Selef-i Salihin'in yoluna uymalı, tevil, teşbih ve ta'til¹⁰ den uzak durarak Allah'ın isim ve sıfatlarına olduğu gibi inanmalıyız.

Firavun'un Ortaya Attığı

İlahlık ve Rablik iddiasının Mahiyeti

Tevhidin kısımlarını öğrendikten sonra, Firavun'un iddia ettiği ilahlık ve rabliğin ne anlama geldiğini ve müfessirlerin bu konuya ilişkin yorumlarını öğrenmeye çalışalım. Yüce Allah kitabında şöyle buyurur:

"Firavun dedi ki: 'Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir ilah tanımıyorum.' (Kasas/38)

"Firavun derhal (adamlarını) topladı, (onlara) bağırdı ve: 'Ben, sizin en yüce Rabbinizim! dedi.' (Naziat/23,24)

Bu iki ayetin ifadesine göre, Firavun açıkça ilahlık ve rablik iddia etmiştir. Acaba onun iddia ettiği bu ilahlık ve rabliğin hakikati nedir? Bakınız. Fahreddin er-Razî, Firavun'un bu iddiasının kendisinin göklerin, yerin, dağların, bitkilerin ve insanların yaratıcısı anlamına gelmediğini, böyle bir iddianın ancak kendisinde delilik bulunan bir insandan sadır olabileceğini belirttikten sonra, Firavun'un bu ilahlık iddiasını şu şekilde yorumlamaktadır: "Hiç kimse üzerinde, benden başkasına ait emir ve yasak koyma hakkı yoktur."¹¹

¹⁰ Allah'ın isim ve sıfatlarının manasını işlevsiz bırakmak.

¹¹ Mefatihü'l Gayb, c, 22, sf. 476, Huzur Yayınları.

Aynı ayetin tefsirinde, Alusî ise şöyle demektedir: "Firavun topladığı kalabalığın içinde kalkıp hitap etmek suretiyle nutuk çekerek o büyük lafı etmiş, böylece kendisini halkı yönetenlerin hepsinden üstün tutmuştur."¹²

Bu konuda İbn-i Teymiyye şöyle demektedir: "Her kim Allah-u Teâlâ'yı bırakıp kendisine itaat edilmesini isterse, bunun durumu tıpkı Firavun'un durumu gibidir. Her kim kendisine Allah (c.c.) ile beraber itaat edilmesini isterse, bu kimse de insanların kendisini Allah(c.c.)'a denk tutmalarını ve Allah (c.c.) gibi sevmelerini istemiş olur. Oysa Allah (c.c.), yalnızca kendisine ibadet edilmesini, dinin tamamen kendisine has kılınmasını, dostluk ve düşmanlığının sadece kendisi için olmasını emretmiştir."¹³

Ebu'l Ala el-Mevdudî, Firavun'un bu iddiasını, "Bu mısır ülkesinin sahibi benim. Tüm emir ve yasakların çıkış kaynağı ben kabul edilebilirim. Benden başka hiç kimse emir vermede yetkili değildir" şeklinde tefsir ettikten sonra şunları eklemektedir:

"Firavun'un durumu peygamberler tarafından getirilen ilahi kanundan bağımsız olarak siyasi ve hukuki hâkimiyet iddiasında bulunan devletlerin durumundan hiçte farklı değildir. Bu devletler, kanun koyucu, emir ve yasaklar belirleyici olarak ister bir kralı görsünler, isterse millet iradesini.. Ülkenin Allah'ın belirleyip Peygamberlerin tebliğ ettiği kanunla değil de, kendi koymuş oldukları kanunlarla yönetilmesi durumunda, Firavun'un durumu ile kendi durumları arasında hiç bir fark kalmaz."¹⁴

Yaptığımız nakillerden anlaşılacağı üzere, Mısır ülkesinin yönetimini elinde bulunduran Firavun "*ben sizin rabbinizim*" veya "*sizin ilahınız benim*" derken kesinlikle sizi yaratan, yedi-

¹² Ruhü'l Meâni, c. 16, sf. 53. Daru'l Fikir baskısı.

¹³ Mecmuu'l Fetâva, c. 14, sf. 328.

¹⁴ Tefhimü'l Kur'an,, c. 4, sf. 184. İnsan Yayınları.

ren, içiren ve doyuran benim demek istemiyordu. Evet, o kesinlikle böyle bir şey kastetmiyordu. Zaten böyle bir şey iddia etmiş olsa kimse ona inanmazdı. Çünkü böylesi bir iddia ancak kendisinde delilik veya aptallık bulunan bir kimseden sadır olabilir. Mısır hükümdarı Firavun'un ortaya attığı ilahlık ve rablik iddiası sadece yönetime, hükümlanlığa ve hâkimiyete yönelik bir iddiaydı. Yani Firavun "ben sizin ilahınızım" derken "sizi yöneten, sizi idare eden, hayatınıza yön veren, kanunlarınızı belirleyen, yapmanız veya yapmamanız gereken şeyleri tayin eden, iyinin ve kötünün sınırlarını çizen sadece ve sadece benim" demek istiyordu.

Allah'ın insanların kurtuluşu için göndermiş olduğu hükümleri bir kenara bırakıp heva ve heveslerinden kanunlar çıkararak insanları yönetmeye kalkışan idarecilerde-her ne kadar dilleri ile ifade etmeseler bile-ilahlık iddia etmektedirler. Onların ilah konumunda olmaları için ille de "biz ilahız" demeleri gerekmez. Yaptıkları amel onların "ilah" addedilmeleri için yeteridir. Böylelerinin Firavun'dan tek bir farkı vardır. O da Firavun'un binlerce yıl önce, onların ise günümüzde yaşamış olmalarıdır. Bundan başka nitelik olarak hiç bir farkları yoktur.

LA İLAHE İLLALLAH'IN MANALARI

Geçen sayfalarda ulûhiyet tevhidinin, rububiyet tevhidini kapsadığını ve ulûhiyetin asıl, rububiyetin ise ondan bir fer' olduğunu beyan etmiştik. Bu esasa binaen la ilahe illallah cümlesini anlamlandırmaya ve ona ulûhiyeti ve rububiyeti kapsayan genel bir mana vermeye çalışacağız. Şimdi tek tek bu manaları zikretmeye geçelim.

1- Allah'tan Başka Yaratıcı Yoktur

Tüm canlıları yarattığı gibi insanoğlunu da yaratarak vâ' eden Allah'tır. O'ndan başka hiç bir yaratıcı yoktur. Yüce Allah şöyle buyurur:

"Allah'tan başka bir yaratıcı var mıdır?" (Fâtır Suresi, 3.)

"O Allah ki yaratandır." (Haşr/24)

"O Allah her şeyin yaratıcısıdır." (En'am/102)

2- Allah'tan Başka Malik Yoktur

Her şeyin sahibi Allah'tır. Mülk O'nundur. Yerde ve gökte var olan şeylerin hepsi O'nun mülkündedir. Yüce Allah şöyle buyurur:

"Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkü, Allah'ındır."

(Âli İmran/189)

"İşte Allah; Rabbiniz O'dur. Mülk sadece O'nundur."

(Zümer/6)

"Mülk elinde olan Allah ne yücedir!" (Mülk/1)

3- Allah'tan Başka Rızık Veren Yoktur

Yaratan ve mülk sahibi O olduğuna göre, yarattıklarını rızıklandıranın da O olması gerekir. Allah-u Teâlâ şöyle buyurur:

“Yeryüzünde hiç bir canlı yoktur ki, onun rızık Allah’a ait olmasın.” (Hûd/6)

“Allah’tan başka ibadet ettikleriniz var ya onlar size bir rızık vermeye güç yetiremezler. O halde rızık Allah katında arayın.” (Ankebut/17)

4- Allah'tan Başka Fayda Ve Zarar Veren Yoktur

Gerek insan olsun gerekse başka varlıklar, hiç kimsenin Allah’ın izni olmaksızın fayda veya zarar vermesi söz konusu değildir. Faydayı ve zararı veren Allah’tır. Başa gelen musibetler veya elde edilen güzel şeyler sadece Allah’ın dilemesi ile. Allah-u Teâlâ şöyle buyurur:

“Eğer Allah sana bir sıkıntı dokundurursa O’ndan başka hiçbir kimse gideremez. Şâyet sana bir hayır dilerse O’nun lutfunu geri çevirecek hiç kimse yoktur. O bunu kullarından dilediğine eriştirir. O Gafurdur, Rahimdir.” (Yunus/107)

5- Allah'tan Başka Dirilten Ve Öldüren Yoktur

Canlılara hayat veren ve her verdiği hayatı sona erdiren O’dur. O’nun dışındaki varlıkları-diğer hususlarda olduğu gibi-bu noktada hiç bir söz hakkı yoktur. Dilediğini vâd eden, dilediğinin hayatını noktalayan sadece Allah’tır. Bunun aksini ancak Nemrut gibi aptal birisi iddia edebilir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Allah kendisine hükümdarlık verdi diye Rabbi hakkında İbrahim ile mücadele edeni görmedin mi? Hani İbrahim: “Benim Rabbim dirilten ve öldüren” deyince, O: “Bende diriltir ve öldürürüm” demişti. İbrahim: “Muhakkak ki Allah güneşi doğudan getiriyor. Haydi, sende onu batıdan getir ” deyince o kâfir şaşırıp kalmıştı. Allah zalimler topluluğuna hi-

dayet etmez.” (Bakara/258)

“Dirilten ve öldüren O’dur.” (Duhan/8)

“Dirilten ve öldüren hiç şüphesiz biziz biz!” (Hicr/23)

6- Allah'tan Başka Dualara Karşılık Veren Yoktur

İnsanoğlu bir sıkıntıya maruz kaldığında veya arzuladığı bir şeyin gerçekleşmesi için ellerini kaldırıp kendinden yüce bir varlığa dua eder. Bu varlık ya Allah’tır ya da başkaları. Eğer dua edilen zât Allah ise ortada tevhid, Allah’tan başkası ise ortada şirk vardır. Tarihte müşahade edilmiş şirk türlerinin en yaygınlarından birisi budur. Yani Allah’tan başkalarından yardım isteme, dua ve niyazlarını onlara sunma. Mümin bir kul duasını Allah’tan başkasına etmediği için, ettiği duaya O’ndan başkasının da icabet edemeyeceğini bilir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Rabbiniz şöyle buyurdu: “Bana dua edin size karşılık vereyim.” (Mü’min/60)

“O’ndan başka dua ettikleri onlara hiç bir şeyle karşılık veremezler.” (Ra’d/14)

7- Yalnız Allah'tan Korkulur

Korku, insanoğlunun fitratında vardır. Bu korku kimi zaman onu yüceltirken kimi zaman da en alçak mertebelere düşürür. Korkunun türleri vardır.

a) Doğal Korku: Düşmandan, hayvandan ve güçlü insanlardan korkmak gibi beraberinde tazim ve boyun eğmeyi barındırmayan korkudur. Bu tür bir korku insanı şirke düşürmez. Bu her insanda vardır.

b) Allah'ın Cezalarından Korku: Bu, iman mertebelerinin en yükseğidir. Böylesi bir korku övülmüştür.

c) Gizli Korku: Beraberinde alçalma, tazim ve boyun eğmeyi getiren korkudur. Böylesi bir korku ibadettir. Bu şekilde yalnız Allah’tan korkulur. Allah’ın dışındaki varlıklardan böyle korkmak insanı şirke götürür.

Bizim burada anlatmak istediğimiz, gizliden gizliye korkulması gerekenin Allah olduğudur. Her hangi bir insanın korkusu eğer bizleri farzları terk etmeye ya da Allah'ın yasaklamış olduğu fiilleri irtikâp etmeye sevk ediyorsa, o zaman biz onu, korkuda Allah'a denk tutmuş oluruz. İnsan; fitratı gereği birilerinden çekinip korkabilir ama onun bu korkusu Allah'ın emir ve yasaklarını çiğneyeme sevk etmemelidir. Eğer sevk ediyorsa, işte o şirktir. Yüce Allah kendisinden korkulması gerektiğini şöyle dile getirir:

“İnsanlardan korkmayın, benden korkun.” (Maide/44)

“Yalnız benden korkun.” (Bakara/40)

“İşte şeytan, sizi dostlarıyla korkutuyor. Onlardan korkmayın, benden korkun.” (Âl-i İmran/175)

8- Yalnız Allah'a Tevekkül Edilir

Tevekkül, izin verilen sebepleri yerine getirerek faydalı bir şeyi elde etme veya zararlı olanı def etme hususunda bir varlığa dayanıp güvenmektir. Mü'minler yalnız Allah'a tevekkül ederken, kâfirler O'ndan başkalarına tevekkül ederler. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Eğer mü'minseniz yalnız Allah'a tevekkül edin.” (Maide/23)

“Mü'minler yalnızca Allah'a tevekkül etsinler.” (Mücadele/10)

9- Allah'tan Başka Müşerri' (Kanun Koyucu) Yoktur

İslam, insan hayatını tanzim etmek için Allah'ın gönderdiği bir dindir. Allah, dini vasıtasıyla kullarının hayatına müdahale eder. Kimi şeyleri onlara serbest bırakırken kimi şeyleri de onlara yasaklar. İşte bu mutlak egemenliktir. Bu noktada Allah'tan başkasının söz hakkı olamaz, olmamalıdır. Eğer birileri Allah'tan başkalarına da yasaklama ve serbest bırakma hakkı verir ise, onları Allah'a ortak tutuyor demektir ki Allah böylesi bir cürümü asla affetmez. Çünkü böylesi bir amelin İslam dininde tek bir adı vardır o da “şirk” tir. Allah şöyle buyurur:

“Şüphesiz ki Allah kendisine şirk koşulmasını affetmez. On-dan başkasını (şirkin dışındaki günahları) ise dilediği kim-seler için bağışlar.” (Nisa/48)

La ilahe illallah cümlesinin en belirgin manasından biri - belki de en önceliklisi- Allah'tan başka hiç kimsenin mutlak hâkim ve müşerri' olmamasıdır. Hakiki müşerri' O'dur. Hayata O karışır. O'nun dışında hiç bir varlığın hayata müdahale hakkı yoktur. O'nun “haram” dediği haram, “helal” dediği helaldir. O'nun belirlemiş olduğu şeylere aksi hükümler vermek sureti ile helal veya haram demek, ulûhiyetin en bariz sıfatında O'nunla mücadele etmek demektir ki; bu, şirkin en büyüğüdür. Bu meseleyi büyük İslam şehidi Seyyid Kutup şu müthiş örneklendirmeyle çok güzel izah etmiştir:

“İslam madeni bir paraya benzer. Bir yüzünde la ilahe illallah (Allah'tan başka ilah yoktur) yazılıdır, diğer yüzünde ise idare Allah'ın şeriatıyladır yazılıdır. Bu iki yüzü birbirinden ayırmak mümkün değildir. Allah'ın şeriatı ile idare edilme la ilahe illallah'ın bir parçasıdır. Bu itibarla Allah'ın şeriatıyla sevk ve idare edilmek Allah'ı birlemenin bir bölümüdür. Bu nedenle Allah'ın şeriatı dışındaki her hangi bir rejimle idare edilmeyi isteyen, la ilahe illallah kavramını bozmuş ve İslam'dan çıkmış olur.”

Allah'ın izin vermediği konularda kanunlar çıkarmak veya yasalar terkibetmek insanı şirke götüren amellerdendir. Allah-u Teâlâ şöyle buyurur:

“Yoksa onların Allah'ın izin vermediği şeyleri kendilerine şeriat yapan (kanun ve hüküm koyan, Allah'a şirk koştukları) ortakları mı vardır?” (Şûra/21)

Ayetin ifadeleri o kadar açık, hükümleri o kadar nettir ki, başka söz söylemeye gerek yoktur.

1- Allah'ın izin vermediği şeyleri teşri' (yasa) yapmak, Allah'a ortak olmak iddiası ile eş anlamlıdır.

2- Allah'ın izin vermediği şeyleri teşri' yetkisine sahip oldukları kabul edilenler, Allah'a ortak koşulmaktadırlar.

3- Allah'tan başkaları tarafından Allah'ın izin vermediği şeylerin teşri' edildiği düzenler şirk düzenleridir.¹⁵

İslam da helal ve haram çizgilerini belirleyen Allah'tır. Rasullullah (s.a.v.)'ın bu konudaki yetkisi Allah'ın belirlediği orandadır. Yani O bile Allah'ın izin vermediği şeyler helal ya da haram yapamaz. Bir şeyin yapılıp yapılmayacağına nihai kararı veren yalnız ve yalnız Allah'tır. Bu gün yeryüzünde Allah'ın gasp edilen en bariz hakkı budur. Devletler O'nun bu yetkisine el koymakta, dilediklerini yasak, dilediklerini ise serbest bırakmaktadırlar. Onlar için bir şeyin Allah katında yasak veya serbest olmasının hiç bir değeri yoktur. Onlar için esas olan menfaatleridir. Mesela Allah'ın dininde içki, kumar, faiz, zina vb. fiiller yasaktır. Ama İslam ile hükmetmeyen devletlerde bu tür ameller bizzat devlet eli ile icra edilmektedir. Yani onlar için bu ve benzeri fiillerin yasak olmasının hiçbir önemi yoktur. Çünkü onlar kendi zanlarınca mutlak egemendirler. Dilediklerini yasak dilediklerini serbest bırakırlar. Ya da Allah'ın dininde yönetim şekli Kur'an ve Sünnet'e dayalı olmalıdır, başörtüsü farzdır, Kur'an ahkâmının tatbik edilmesi gereklidir. Fakat bu devletlere göre bu tür şeyler gericiliktir, yobazlıktır, köhnemiş kanunların tatbidir. Onlar bu davranışları ile Allah'la açıkça sınır mücadelesi yapmakta, Allah'ın verdiği hükmün aksine hüküm vermek sureti ile O'nunla adeta hudut yarışına girmektedirler. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Hâla bilmezler mi ki, kim Allah'a ve Rasûlüne karşı sınır mücadelesine kalkışırsa (Allah ve Rasûlünün koyduğu hu-

¹⁵ İman ve Tavr, sf. 222 vd.

duklara karşı hudut koyarsa) ona, içinde ebedi kalacağı cehennem ateşi vardır. En büyük rüsvaylık işte budur.”
(Tevbe/63)

Kişi ancak kâfir olduğu zaman cehennemde ebedi kalır. Onların cehennemde ebedi kalmaları kendilerinin kâfir olduğundan ötürüdür. Dolayısıyla Allah'ın hükümlerini bir tarafa atarak kanunlar yapmak, O'nun gönderdiği kitabın aksine yasalar çıkarmak ve bu şekilde Allah ile sınır yarışına girmek insanı ebedi cehenneme sokan şirk amellerindendir.

Günümüzün en popüler fıkıhçılarından biri olan Hayrettin Karaman, helal ve haram kılma yetkisinin yalnız Allah'a ait olduğunu belirttikten sonra şöyle der:

“Sıfat ve mevkileri ne olursa olsun hiç bir kulun helal ve haram kılma salâhiyeti yoktur; bu salâhiyet yalnızca Allah-u Teâlâ'ya mahsustur.¹⁶

Diyanet İşleri Başkanı Ali Bardakoğlu, Hz. Peygamber (a.s.)'in bile müstakil olarak helal-haram belirleme yetkisine sahip olmadığını O'nun hadislerinin Allah'ın hüküm ve iradesini beyan etmekten ibaret olduğunu belirterek şöyle der:

“Haram ve gayri meşru, dini bir kavram olup bunu tayinde sadece Allah'ın tasarrufunda olan bir konudur.”¹⁷

Türkiye Diyanet Vakfının hazırlamış olduğu İslam Ansiklopedisinde de şöyle geçer:

“Haramı (ve helali) belirleme hak ve yetkisi yalnızca Allah'a

¹⁶ Günlük Hayatımızda Helaller ve Haramlar, sf. 22. İz Yayıncılık. (Not): Kitaplarında haram ve helal kılma yetkisinin yalnızca Allah'a ait olduğunu belirten müellif, maalesef vakiada aksi bir porte çizmekte ve Allah'ın dışında helal haram sınırlarını belirleyen insanlara destek verilmesi gerektiğini her fırsatta dile getirmektedir. Bu durum günümüz müelliflerinin birçoğu için geçerlidir. Yazdıkları başka, inandıkları başka!

¹⁷ İslam da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, c.2, sf. 689.

aittir... Kesin olarak yasaklanmış veya serbest bırakılmış fiiller bizzat Allah tarafından belirlenmiş ve bu yetki sadece O'na tahsis edilmiştir..."¹⁸

İlahiyat profesörü Doç. Dr. Fahrettin Atar der ki: "Hiç şüphesiz vacip, haram gibi hükümlerin bir hâkimi (kanun koyucusu) vardır. Bu hükümleri vaz' eden, Şari' Teâlâ'dır. Kur'an'ı Kerim'de bazı ayetler, Cenâb-ı Hakk'ın hüküm koyucu olduğunu göstermektedir. Müslümanlar bu hususta icmâ halindedirler. Akıl dahi, Cenâb-ı Hakk'ın kanun koyucu olduğunu kabul etmektedir..."

Kitabının ilerleyen satırlarında şöyle devam eder: "... Bu esasa göre Allah'tan başka hüküm koyacak bir makam yoktur."¹⁹

Yapmış olduğu usulî fıkıh çalışmasıyla büyük beğeni toplayan Hasan Karakaya, kitabında "Hâkimiyet ve Kanun Koyma" başlığı altında şunları söyler:

"Egemenlikle kanun koyma yetkisi arasında büyük bir bağlantı bulunmaktadır. Herhangi bir ülke veya bölgeye hâkim olduğu kabul edilen güç, oranın hayat sistemini belirler ve bu sistem de yasa kabul edilir.

Cahili topluluklarda, hâkimiyetin insana ait olduğu düşüncesi egemen olduğundan, kişilerin yaşam sistemlerini belirleyen kanunları, ya bir diktatör tağut veya halkın temsilcileri sayılan parlamenter tâğutlar tayin ederler.

İslam'da ise, kanun koyma yetkisi, sadece Allah Teâlâ'ya aittir. Çünkü İslâm hukuku dini bir hukuktur. İlâhi vahye dayanır. Bu dine göre hâkimiyet (egemenlik) kayıtsız şartsız Allah'ındır. Egemenlik Allah'ın dışında her hangi bir yaratığa ne tümüyle, ne de bölünerek kısmen devredilebilir.

Bu husus İslam'da ittifak konusudur. Bütün Müslümanlar,

¹⁸ Diyanet İslam Ansiklopedisi, c 16, sf, 102,103.

¹⁹ Fıkıh Usulü, Fahrettin Atar, Marmara İlahiyat Yayınları, sf. 105.

gerçekte hâkimiyetin yalnızca Allah'a ait olduğu ve Allah'ın dışında her hangi bir aciz yaratığın Allah'a has olan bu sığata sahip olmadığı, bu itibarla kanun koyma yetkisinin de yalnız Allah'a ait olduğu hususunda icma etmişlerdir."²⁰

Prof. Dr. Zekiyyüddin Şaban der ki: "Bütün İslam bilginleri "hâkim"ın Allah-u Teâlâ olduğu hususunda fikir birliği içindedirler. Buna göre, hükümlerin yegâne menşei O'dur. Allah'ın koyduğu hükümlerin dışında hüküm, Allah'ın gönderdiği din dışında din yoktur."²¹

Abdülkerim Zeydan kitabının ikinci bölümünde "el-hâkim" başlığı altında şunları kaydeder:

"Hâkim (yani hükmün kendisinden çıktığı varlık) yalnız Allah'tır. Hüküm O'nun verdiği hüküm, teşri' O'nun ortaya koyduğu teşri'dir. Kur'an buna işaret etmektedir. Müslümanlar bu hususta icma' etmiştir... Bu esasa binaen Allah'ın indirdiğinden başka bir şeyle hükmetmek küfürdür. Çünkü Allah'ın dışında hüküm çıkaracak bir merci yoktur."²²

"İslam Hukukunda Ahkâmın Değişmesi" adlı eserinde Prof. Dr. Mehmet Erdoğan şöyle der:

"Helal ve Haram kılma yetkisini sadece Allah'a tanıyan Kur'an bu yetkiyi kendisinde görenleri tanrılık iddiasında bulunmakla nitelemiş; haramı helal, helali de haram kılmayı şirkle eş tutmuştur..."²³

Yusuf el-Karadavi'nin şu cümlelerini de aktararak, helal ve haram kılma yetkisinin sadece Allah'a has olduğunu ifade eden

²⁰ Fıkıh Usûlü, Hasan Karakaya, sf. 19. Buruc. Yayınları.

²¹ İslam Hukuk İlminin Esasları, Zekiyyüddin Şaban, sf. 273. Diyanet Yayınları.

²² El - Veciz fi Usulî'l Fıkıh, sf. 69. Müessesetü'r- Risale baskısı.

²³ İslam Hukukunda Ahkâmın Değişmesi, sf. 130. Marmara İlahiyat Yayınları.

nakillere son vermek istiyorum. O, “İslam’da Helâl ve Haram” adlı eserinde şöyle der:

“İslam, helâl ve haram kılma yetkisini sınırlandırmış, halkın nazarında veya Allah katında dereceleri ne olursa olsun bu yetkiyi insanların elinden almış ve onu yalnız Allah’ın hakkı olarak kabul etmiştir...” “...Gerçekten helâli haram kılmak şirkin eşidir.”²⁴

Bu mevzudaki nakilleri yazmaya ne kalemler kifayet eder nede satırlar! Allah’ın tek başına mutlak hâkimiyet sahibi olduğunu tüm ulema en açık ifadelerle dile getirmiştir. Yaşantı ve hayat tarzları aksi doğrultuda olmasına rağmen çağdaş ilim adamları bile bu hakikatin karşısında sus pus olmuşlar ve kitaplarını “Allah’ın hükümlerinde tek, kanun koymada eşsiz” olduğunu ifade eden cümlelerle doldurmuşlardır. Evet, Allah kanun koymada tektir. O’nun eşi, benzeri, dengi ve muadili yoktur, olmamıştır ve olmayacaktır. O’nun ile bu noktada çekişen insanlar yeryüzünün en kâfir varlıklarıdır. Egemenlik hakkını Allah’ın elinden almaya kalkışmaları sebebiyle yeryüzünün en büyük gaspçıları yine onlardır.

Helal ve haram kılma yetkisinin sadece Allah’a ait olduğunu ve teşri’ (kanun koyma) görevinin başkasına devredilemeyeceğini belirttikten sonra bu işe kalkışanların hükmünün ne olduğunu Kur’an-ı Kerim’den öğrenmeye çalışalım. Rabbimiz Tevbe Suresinde şöyle buyurur:

“Gerçek şu ki, Allah katında ayların sayısı, gökleri ve yeri yarattığı günden beri Allah’ın kitabında on ikidir. Bunlardan dördü haram aylardır. İşte dosdoğru olan hesap (dîn) budur. Öyleyse bunlarda kendinize zulmetmeyin ve onların sizlerle topluca savaşması gibi siz de müşriklerle topluca savaşın. Ve bilin ki Allah, takva sahipleriyle beraberdir. Ha-

²⁴ İslam’da Helal ve Haram, sf. 28 – 32. Hilal Yayınları.

ram ayları ertelemek, ancak küfürde ileri gitmektir. Bununla ancak kâfir olanlar saptırılırlar. Allah’ın haram kıldığının sayısını tamamlamak için, onu bir yıl helal sayarlar, bir yıl da haram sayarlar. Böylece Allah’ın haram kıldığını helal kılmış olurlar.” (Tevbe/36-37)

Allah-u Teâlâ gökleri ve yeri yarattığından bu yana insanoğlu için 12 ay belirlemiştir. Bu olaylardan dördü haram aylardır ki, bu ayların içinde savaşmak, kan dökmek, saldırmak, vuruşmak ve her türlü kötülük haram kılınmıştır Bu ayların üçü ardarda, biri ise ayrı olarak gelmektedir. Bu ayların isimleri Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep’tir.

Kameri ay sıralamasında Zilkade on birinci, Zilhicce on ikinci, Muharrem birinci, Recep ise yedinci aydır. Cahiliye döneminde bir kısım Araplar geçimlerini soygunculuk ve yağma ile temin ediyorlardı. Yine Araplar arasında sık sık kan davaları ve iç harpler meydana gelirdi. Kameri ayların üç tanesinin peş peşe gelmesinden dolayı vurgunculuk, soygunculuk ve benzeri işlerden el etek çekmek zorunda kalıyorlardı. Bu ise onlara çok zor geliyordu. Bunun önüne geçmek için haram ayların yerini değiştirdiler. Bu değiştirme işini ise şöyle yapıyorlardı: Örneğin savaş halinde iken Recep ayı girerse onu helal sayıyorlar ve haramlığını Şaban ayına tehir ediyorlardı. Böyle bir durum Muharrem ayında vuku bulursa onu Safer ayına ertelerlerdi. Böylece o yıl Muharrem ve Recep yerine Şaban ve Safer ayları haram aylardan sayılmış oluyordu. İşte rabbimiz böyle bir uygulamanın “küfürde ileri gitmek” anlamına geldiğini veya farklı bir tercüme ile “katmerli bir küfür” olduğunu ifade etmiştir. Bu ayetle alakalı olarak “Tahkimu’l Kavanin Şerhi” adlı kitapta şöyle denilmektedir:

Allah-u Teâlâ, Araplara dört ayda savaşmayı haram kılmıştı. Araplar ise kendi isteklerine göre işlerine gelince, Allah’ın haram kıldığı ayların yerlerini değiştirip, haram ayları kendileri

için helal sayarak o aylarda savaşıyorlardı. Allah-u Teâlâ bu ayette de haram kıldığı ayların ne şekilde ve ne sebeple olursa olsun helal kılınmasını küfürde bir artış olarak isimlendirmektedir. Dikkat edilirse burada haram aylarda savaşmanın küfür olduğu söylenmemiş, bilakis Allah'ın haram kıldığı ayların helalleştirilmesini yani, Allah-u Teâlâ'nın şeriatının değiştirilmesinin küfür olduğu vurgulanmıştır. Allah-u Teâlâ'nın haram kıldığı bir ayı başka bir ayla değiştirmek ve onu helal olarak telakki etmek küfürde bir artış olduğuna göre, Allah'ın indirdiği esasları tamamen iptal edip yerine beşeri kaynaklı kanunları ikame etmenin, Allah'ın emirlerine düşmanca kanun ve yasaklar çıkarmanın, Allah'ın haram kıldığı, şeytanın ameli olan birçok fiili helal kılmanın hükmü, küfrün son mertebesi değil midir acaba? Bu ayetin tefsirinde Kurtubî şöyle demektedir:

“Bu, Arapların çeşitli küfür türlerini kendilerinde toplamakla birlikte, yaptıkları böyle bir işin mahiyetini de açıklamaktadır. Böylelikle helal ve haram kılma yetkisinin kendi ellerinde olduğu iddiasında bulunmuş ve arzularının doğrultusunda kanaat belirterek, kendiliklerinden dinle olmayan böyle bir uygulamayı ortaya koymuşlardır. Bunun sonucu olarak da, Allah'ın haram kıldığı bir şeyi helal kılmışlardır. Oysa müşrikler hoş görmese dahi Allah'ın hükümlerini hiç kimse değiştiremez.”

İbn-i Hazım bu ayete dair şunları söylemektedir: “Kur'an'ın indiği Arapça dilinin gereği olarak, bir şeyin fazlasının o şeyin cinsinden olması gerekmektedir. Bu ayette “küfürde ileri gitmektir” lafzı, haram ayların yerlerini değiştirmenin küfür olduğunu göstermektedir. Bu ayların yerlerini değiştirmek bir ameldir ve Allah'ın haram kıldığını helal kılmaktır. Bu sebeple her kim Allah'ın haram kıldığını bildiği bir meseleyi helal yaparsa kâfir olur.”²⁵

²⁵ Bkz: Hâkimiyet Methumu Tahkimu'l Kavanin Şerhi, sf. 43, 44. Kurtubî'nin ve İbn-i Hazım'ın sözleri için bkz: el-Camiu li Ahkâmi'l Kur'an, c. 8. Sf. 225; el-Fasl, c. 3, sf. 245.

Aktardığımız ayetten ve o ayete ilişkin ulemanın görüşlerinden anlaşıldığına göre, Allah'ın yasakladığı şeyleri serbest, serbest bıraktığı veya emrettiği şeyleri de yasak kılmak küfürdür. Bu yetkiyi kendisinde gören insanların Ebu Cehil'den ve benzeri müşrik önderlerden hiç bir farkı yoktur. Allah'ın bu yetkisini gasp eden insanların hükmünü ortaya koyduktan sonra onlara itaat ederek destek verenlerin ve Allah'ın dışında helal-haram belirleyen mercilere ön ayak olanların durumunu ayet, hadis ve âlimlerin görüşleri çerçevesinde ele alalım. Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur:

“Onlar Allah'ı bırakıp âlimlerini, rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i Rabler edindiler. Hâlbuki onlar bir tek ilâha ibadet etmekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka ilah yoktur. O, bunların şirk koştukları her şeyden münezzehtir.”
(Tevbe/31)

Bu ayet hakkında Rasulullah (s.a.v.) ile Adıyy İbn-i Hatim arasında hemen hemen tüm tefsir kitaplarının yer verdiği önemli bir konuşma geçmektedir. Olayı bizzat kendisinden dinlemek için sözü Adıyy İbn-i Hatim'e bırakalım. Adıyy anlatır:

“Boynumda altından bir haç olduğu halde Rasulullah (s.a.v.)'ın yanına geldim. Bana *“Ey Adıyy! Şu putu boynundan at!”* buyurdu. (Sonra) Tevbe Suresinin 31. Ayetini okurken O'nu işittim ve: *“Ama onlar âlimlerine ve rahiplerine ibadet etmiyorlar ki”* dedim. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v.): *“Hayır, Onlar helal olan bir şeyi haram, haram olan bir şeyi de helal kılıyorlar da onlarda onlara itaat ediyor. İşte bu onların âlim ve rahiplerine olan ibadetleridir.”* buyurdu.²⁶

Adıyy İbn-i Hatim İbadetin sadece, namaz, rükû, secde ve benzeri şeylere has olduğunu anlamıştı. Rasulullah (s.a.v.) ise

²⁶ Tirmizi, 3095; İbn-i Kesir, c.2, sf. 459. Daru'l Fayha baskısı. Hadisin tercümesi, farklı rivayetleri bir araya getirerek verilmiştir.

ona ibadet için sadece bu tür şeyleri yapmalarının gerekli olmadığını ibadetin daha kapsamlı bir anlama sahip olduğunu, helal ve haram kıldıkları şeylerde ve icât edip ortaya attıkları meselelerde onlara kayıtsız şartsız itaat etmenin ibadet olduğunu fehmettirmiştir. Çünkü kanun koyma ve helal-haram belirleme yetkisi Rab olmanın haklarından birisidir...”²⁷

Şehit Seyyid Kutup der ki: “Yahudi ve Hıristiyanlar, ulûhiyetlerine inanmak veya kulluk vecibelerini onlara takdim etmek gibi bir mana ile alim ve rahiplerini Rab edinmiş değillerdi... Bununla beraber Allah-u Teâlâ bunları şirk ve küfürle tavsif buyuruyor. Çünkü onlar, dini emirleri alim ve rahiplerden alıyor, onlardan aldıkları emirlere itaat ediyor ve tabîi oluyorlardı.. İbadet ve itikat bir tarafa sadece bu bile, failini müşrik yapmaya kâfidir.

Allah’a ortak koşmak; sadece teşri’ hakkını Allah’tan başkalarına vermekle tahakkuk eder Allah’ın ulûhiyeti inancında ve O’na kulluk vecibelerinin takdiminde ortak koşulmasa dahi, teşriî hakkının başkasına verilmesi, bir insanı müşrik yapmaya kâfidir...

İnsanlar, Allah’ın şeraitinden başka bir şeriate tabîi olurlarsa; her ne kadar davaları iman olsa dahi imanları asla kabul edilmeyen ve müşrik olarak tavsif edilen Yahudi ve Hıristiyanlar hakkında söylenen söz, onlar hakkında da geçerli olur.”²⁸

Şehit Abdullah Azzam Tevbe Suresinin bu ayetine yaptığı tefsirde şu önemli maddelere yer verir:

1) Ülkede Allah’ın kanunlarının dışında kanunlar koyan ve bunların uygulanmasını emreden yönetici kâfirdir. İslâm dininden çıkmıştır.

²⁷ Es- Sünnetü ve’l Bid’atü, Yusuf el -Karadâvî, sf. 31. Müessesetü’r Ri-sale baskısı.

²⁸ Fi Zilali’l Kur’an. c. 7, sf. 264 vd.

2) Kanunları maddeleştirenler yani; “birinci madde şudur, ikinci madde şudur” gibi düzenlemelerde bulunanlar.. Allah’ın indirdiği kanunlara ters olan bir madde dahi düzenleseler İslâm’dan çıkarlar. Bunlar Mekke’de Lat ve Uzza’nın yanında bulunan kâhin ve onların hizmetçileri gibidir.

3) Millet meclisi... İçerisinde Allah’ın kanunlarına ters kanunlar çıkaran, Allah’ın helal kıldığını haram sayan, cihadı yasaklayan, mescitlerde ilim halkalarını engelleyen, iyiliği emrederek kötülükten nehyeden emri bi’l ma’ruf ve nehyi ani’l münker müessesesini yürürlükten kaldıran, onu yasaklayan, “mirasta kadın ve erkek eşit pay alır” diyen, ikinci evliliği kanun dışı sayan ve Allah’ın indirdiği İslâm şeriatına muhalif tek kanun maddesine muvafakat eden her milletvekili İslâm’dan çıkar, kâfir olur.”²⁹

Allah’ın hükümlerini hiçe sayarak kanun ve yasalar çıkaranların hükmünü belirttikten sonra, onların küfründe şüpheye düşen insanlara şu örnekleri verir:

“La ilahe illallah diyen, namaz kılan ve oruç tutan bir kimse Allah’ın kanunlarının dışında başka kanunlar koyduğu veya o kanunlarla hükmettiği zaman onun kâfir olacağı konusunda endişe eden zihinlere şu misali verimiz; “Akşam namazı dört rekâttır” diyen bir kimsenin hükmü nedir? Şüphesiz bu kimse kâfirdir İslâm dininden çıkmıştır.

Herhangi bir Müslüman bu kimsenin küfründe şüphe eder mi? İşte “akşam namazı dört rekâttır” diyen kimse ile” hırsızın cezası iki ay haptir” diyen kimse arasında hiçbir fark yoktur. Çünkü her iki emir de yüce Rab tarafından buyrulmuştur ve bu Yüce Allah’ın indirdiği hükümleri değiştirmektedir.

Söyle diyen kimsenin hükmü nedir; “Vallahi ben İslâm’ı seviyorum, İslâm’ın hükümlerine göre yaşamayı ve İslâm’ın ka-

²⁹ Cihat Dersleri, c.1, sf. 295. Buruç Yayınları.

nunlarıyla muhakeme olunmayı istiyorum, ancak Pazar günü Hristiyanların kilisesine gidip ibadet edeceğim.”

Bu kimse Müslüman mıdır, yoksa Hristiyan mıdır? Bu kimse İslam'dan çıkmış mıdır, çıkmamış mıdır? Bu kimse her gün namaz kılmaktadır. Sadece Pazar günü kiliseye gitmektedir. Pazar günü kiliseye gidip ibadet edenle Allah'ın kanunlarının dışındaki başka kanunlarla hükmeden veya yargılanmak isteyen kimsenin arasında hiçbir fark yoktur.

Benim bu konudaki görüşlerimin özeti budur. Peygamber'in (s.a.v.) “Onlar hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i Allah'tan başka rabler edindiler” âyet-i kerimesini açıklarken buyurduğu şu hadis-i şerif bu meseleyi açıklığa kavuşturmuştur. “Onlar (hahamlar ve papazlar) kendilerine uyanlara haramları helal kılıyorlardı, helalleri de haram kılıyorlardı. Onlar da bu görüşlerinde papazlara uyuyorlardı. İşte onların bu davranışları papaz ve hahamlara tapmak ve onları rabler edinmektir.” Görüldüğü gibi Allah'ın dinini değiştirenlere itaat, onlara ibadet etme ve onları rabler edinme kabul edilmiştir. Bu hususu üstat Seyyid Kutup şu ayeti tefsir ederken açık bir şekilde ortaya koyuyor.

“Kesilirken üzerlerine Allah'ın adı zikredilmeyen hayvanları yemeyin. Bunu yapmak Allah'ın yolundan çıkmaktır. Şüphesiz ki şeytanlar sizinle mücadele etmeleri için dostlarına fısıldarlar. Eğer onlara uyarsanız muhakkak Allah'a ortak koşanlar olursunuz.” (En'am/121)

“Putı tapanların müşrik olduğuna hükmeden, tağutun kanunlarıyla muhakeme olunmak isteyenlere ise müşrik olarak hükmetmeyen ve birini tekfir ederken diğerlerini tekfirden kaçınanlar Kur'an okumamaktadırlar. Bunlar Kur'an'ı indirildiği şekilde okusunlar. Allah'ın kelamını ciddiyetle ele alsınlar. Âyetin “Eğer onlara uyarsanız muhakkak Allah'a ortak koşanlar olursunuz” bölümünü çok iyi düşünsünler. Diğer yandan; “Onlar Allah'ı bırakıp

hahamlarını, rahiplerini ve Meryemoğlu İsa Mesih'i kendilerine rabler edinmişler.” (Tevbe 31) ayetini anlamaya çalışsınlar.³⁰

Bu hususta İmam Zeccac'ın şu müthiş yorumunu nakletmeden geçemeyeceğim. O der ki:

“Bu ifadede, Allah'ın haram kıldıklarından birini helal veya helal kıldıklarından birini haram kabul eden her insanın, müşrik olduğuna bir delil vardır. Çünkü Allah Teâlâ, kendisi dışında başka bir hâkim (kanun koyan) kabul eden müşrik saymıştır. İşte şirk budur.”³¹

Bir sonraki sayfada ayetle alakalı olarak şunları söyler:

“Bir önceki bölümde hâkimiyetten (egemenlik, kanun koyma) yasama ve yetkiden bahsettik. Çünkü kanun koyan, yasmada bulunan bir kimse ilahlık iddia ediyor demektir. Ve bu kimseyi razı olarak itaat eden her kimsede bu kanun koyana ibadet ediyor, ona kulluk ediyor, ona tapıyor demektir. Kanun koyan kimse İslam'dan çıkmıştır. Bu kanunlara isteyerek itaat eden ve koyduğu kanunlara razı olan kimse de İslam'dan çıkmıştır. Aziz ve celil olan şanı yüce Allah heva ve heveslerinden helal ve haram tespit eden rahip ve hahamlara itaat eden kimselerle Hristiyanların Meryem oğlu İsa ile koşmuş oldukları şirki eşit kılmıştır. Yüce Allah bunu şu buyruğuyla ilan etmiştir; “Onlar, Allah'ı bırakıp hahamlarını, rahiplerini ve Meryem'in oğlu İsa Mesih'i kendilerine rehber edinmişlerdir.”

Her iki hususta şirktir. Allah'ın kanunlarının dışındaki kanunlara itaatte şirktir, İsa Mesih'e ibadet de şirktir.³²

³⁰ A.g.e. sf: 297,298.

³¹ Bkz: et-Tefsiru'l Kebir, Fahreddin er-Razi, c. 10, sf. 152. Huzur Yayınları.

³² Cihat Dersleri, c. 1, sf. 299.

Helal ve Haram Kılmanın Şekilleri

Bir şeyi helal ve haram kılmanın veya bir şeyi serbest ve yasak addetmenin üç sureti/şekli vardır.

1. Kalp İle: Bu, hırsızlık, adam öldürme, içki içme, zina etme ve faiz yeme gibi Allah'ın haram kıldığı fiillerin caiz olduğuna, böylesi şeylerin yasak olmaması gerektiğine kalben inanmak sureti ile olur. Allah'ın helal kıldığı ve emrettiği fiilleri yasak kabul etmekte böyledir. Bu şekilde inanan bir Müslüman böylesi bir inanca kapıldığı andan itibaren, İslam bağımlı boy-nundan atmış ve dinden çıkmış olur.

2. Dil İle: bu, üstte sayılan şeyleri dil ile gündeme getirmek sureti ile olur ki, böylesi biriside kesinlikle dinden çıkar.

3. Hal ve Davranış İle: Bu da Allah'ın haram kıldığı fiilleri sırf hal ve davranışlarıyla helal sayma ve caiz görme şeklinde olur. Bu gün yöneticilerin içine düşmüş oldukları durum genelde bu kısma girmektedir. Onlar belki de zinanın, içkinin, kumarın ve benzeri muharrematın haramlığını kabul etmektedirler. Ama hal ve tavırları bu sayılan haramları adeta helal saymakta ve bunların olabileceğini iş'ar etmektedir. Öyle kanunlar çıkarmaktadırlar ki sanki Allah'ın yasakladığı bu fiiller aslında serbestmiş gibi addedilmektedir. Hatta öyle hale getirdiler ki bu haramları işlemeyen kimselere "enayi" gözüyle bakılmaktadır. Örneğin; kredi çekmeyen ve faize bulaşmayan bir insanı toplum garip görmekte veya zina etmeyen bir genç diğer çağdaş! Gençlere göre aptal sayılmaktadır. Şimdi hal ve tavır ile helal ve haram kılma nasıl olur bunun bir örneğini zikrederim: Berâ ibn-i Azib der ki: "Amcamla karşılaştım. Beraberinde bir bayrak vardı. Ona 'nereye gidiyorsun' dedim. O, 'Rasulullah (s.a.v.) beni babasının karısı (üvey annesi) ile evlenen bir adama gönderdi ve onun boynunu vurmamı ve malını almamı emretti' dedi"³³

³³ Ebu Davut,4457; Tirmizi, 1326.

Ahmed b. Hanbel'in Müsnedi'nde: "O adama hiçbir şey sormadılar, onunla hiçbir şey konuşmadılar" diye bir ziyade vardır.

Bu hadis, konuyu izah etme açısından oldukça önemlidir. Zira hadiste öldürülmesi emredilen adam sadece bir haram işlemiştir. Acaba neden öldürülecektir? Haram işleyen birisi öldürülür mü? Şimdi bu hadisin fıkhına inelim ve adamın neden öldürüldüğünün sebebini arayalım.

Adam İslam âlimlerinin bildirdiğine göre üvey annesi ile evlenmeyi kendisine helal saymıştı. Ama bunu dili ile ifade etmemişti. Yani "ben annemle evlenmeyi caiz görüyorum" dememiştir. Buna rağmen efendimiz onu öldürttü. Sebebi ise işlediği bu haramı "hal ve tavırlarıyla" meşrulaştırmış olmasıydı. Üvey anne ile evlenilmeyeceği Allah (c.c.)'ın kesin bir yasağıdır. "Babalarımızın evlendiği kadınlarla evlenmeyin." (Nisa/22) Buna rağmen adam annesi ile evlenmiş ve adeta bu haramı hiçe saymıştır. O, bu hali ile Allah'ın bu haramını helalleştirdiğinden dolayı öldürülmüş ve Müsned'te yer alan ifadeye göre tevbeyle davet edilmemiş ve ona "ya arkadaş! Sen üvey annenle evlenmişsin ama bunu helal görerek mi yapıyorsun yoksa haram görerek mi?" denmemiştir. Adamın boynu vurulmuş ve malı ganimet olarak alınmıştır. Malın ganimet olarak alınması da onunun "mürted" olduğunun başka bir delilidir. Özetleyecek olursak, bu adam üvey anasıyla evlenmiş ve onun bu davranışı haramı helal sayma olarak değerlendirilerek boynunun vurulmasına karar verilmiştir.

Gelelim günümüze... Bu gün kendilerini İslam'a nispet eden yöneticiler Allah'ın haram kıldığı şeyleri -dilleri ile inandıklarını iddia etseler de- hal ve tavırlarıyla serbest bir hale getirmekte ve çıkarmış oldukları yasalarla onları meşrulaştırmaktadırlar. Onların bu hali hadiste zikri geçen adamın hali gibidir. Yani onlar da halleri ile haramları helalleştirmektedirler. Bu gün nice gafil insana "onlar Allah'ın haramlarını helalleştiriyorlar" dediğinde

sana itiraz eder ve “hayır arkadaş! Hiç onlar harama helal diyor mu?” diyerek seni susturmaya çalışır. Hâlbuki haramı helalleştirmek sadece dil ile olan bir şey değildir. Bazen hal ve tavırlarda haramı helal saymanın birer göstergesidir. Sen sakın bu gaflete düşerek ahiretini perişan etme!

La ilahe illallah'ın manalarından en belirgin olanının “*Al-lah'tan başka kanun koyan ve hayata karışan yoktur*” cümlesi olduğunu tekrar hatırlatarak konuyu burada noktalıyoruz.

LA İLAHE İLLALLAH'IN FAZİLETİ

La ilahe illallah kelimesinin Allah katında büyük bir yeri vardır. Bu kelime zikirlerin en faziletlisidir. Kişi onu telaffuz ederek Allah'ı andığı vakit zikirlerin en değerlisi ile Allah'ı zikretmiş olur. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Zikrin en faziletlisi, ‘La ilahe illallah’tır.”³⁴

Bu değerli kelimenin faziletine dair birçok hadis-i şerif varit olmuştur. Onlardan bazıları şöyledir. Rasulullah (s.a.v.) buyurur ki:

“Allah ümmetinden bir kişiyi kıyamet gününde herkesin önünde ayıracak. Onun aleyhinde doksan dokuz sicil (dosya) açacak. Her bir dosyanın boyu gözün uzanabildiği mesafe kadar olacak. Sonra:

-‘Bunlardan bir şey reddediyor musun? Diyecek.

-Adam:

-‘Hayır, Ya Rabbi’ diye cevap verecektir. Sonra:

-‘Her hangi bir özrün var mı?’ buyuracak ve o kimse:

-‘Hayır, Ya Rabbi’ diye cevap verecektir.

Bunun üzerine Allah (c.c.) :

“Yanımızda senin bir hasenen (makbul olan amelin) vardır ve bugün sana haksızlık yapılmayacaktır.” Buyurur. Sonra içinde

³⁴ Tirmizi, 3383.

“Allah’tan başka ibadete layık ilah olmadığına şahadet ederim ve Muhammed’in O’nun kulu ve Rasulü olduğuna şahadet ederim ” yazılı bir kâğıt parçası çıkarılacak Cenab-ı Hak:

“Kendi tarafından hazır bulun” buyuracak.

“Yarabbi! Bu ufacık kâğıt parçası ve (kocaman) dosyalar nedir?” diyecek. Cenab-ı Hak:

“Sana zulüm yapılmayacaktır.” buyuracak.

Müteakiben siciller bir kefeye, kâğıt parçası bir kefeye, konacak, siciller havaya kalkacak ve kâğıt parçası (yani La ilahe illallah’ın konduğu kefe) ağır gelecektir.”³⁵

“Kul büyük günahlardan kaçınıp, tam bir ihlâs içinde “La ilahe illallah” derse Arş’a değin ona gök kapıları açılır.”³⁶

“Musa (a.s.) dedi ki, “Ya Rabbi! Bana seni hatırlayıp dua edebileceğim bir şey öğret.” Allah (c.c.) şöyle buyurdu:

“Ey Musa! “La ilahe illallah” de. Musa (a.s.) dedi ki:

“Ey Rabbim! Bütün kulların bunu diyorlar.” Bunun üzerine Allah (c.c.) şöyle buyurdu:

“Ey Musa! Yedi gökler ve içinde bulunanlar ile yedi yerler bir kefeye konsa, La ilahe illallah daha ağır gelir.”³⁷

“La ilahe illallah diyen ve bununla Allah’ın vechini (yüzünü) arzulayan kimseye, Allah cehennemini haram kılmıştır.”³⁸

“La ilahe illallah deyip de sonra bu söz üzere ölen her kul, muhakkak ki cennete girer.”³⁹

Kişi bu kelimenin hakkını yerine getirdiği ölçüde bu sözün fazileti ve faydaları ortaya çıkar. Bunlardan bazıları şunlardır:

³⁵ Tirmizi, 2639.

³⁶ Tirmizi, 3590.

³⁷ Hâkim rivayet etmiş ve “sahih” demiştir.

³⁸ Buhari, 425.

³⁹ Buhari, 5827.

- 1) Cennete girmek
- 2) Ateşten kurtulma
- 3) Cehennemden çıkma
- 4) Rasulullah (s.a.v.)’ın şefaatine nail olma
- 5) Dünya da mal ve can emniyeti
- 6) Dünya ve ahirette güvende olma.⁴⁰

İbn-i Recep el-Hanbelî bu kelimenin faziletini şöyle anlatır:

“La ilahe illallah, cennetin karşılığıdır. Kim bu kelimeyi söylerken ölürse cennete girer. Bu kelime ateşten kurtuluştur ve en güzel hasenedir. Günah sayfalarını silerek kalpteki imanı yeniler, varlığını ortaya çıkarır. Bu, söyleyeni Allah’ın (c.c.) doğruladığı ve nebilerin söylediği faziletli bir söz, en güzel ve en faziletli zikirdir. Amellerin en faziletlisi ve sevabı en çok olanıdır. Bu kelime köle azat etmeye eşdeğer bir sevap kazandırır. Şeytandan Allah’a (c.c.) sığınmadır. Haşr’ın korkusundan ve kabrin vahşetinden güvenli olmaktır. Kabirlerinden kaktıklarında (La ilahe illallah) müminlerin bir şiarı (işareti) dir.

O’nu söyleyene cennetin sekiz kapısı açılır ve hangisinden dilerse oradan girer. O’nun hakkını vermediklerinden dolayı ateşe giren günahkâr müminler, günahları nispetinde yandıktan sonra ateşten çıkarılırlar.”⁴¹

La İlahe İllallah Tüm Peygamberlerin Ortak Çağrısıdır

Bu kelime, Hz. Âdem (a.s.) ile son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.) arasında gelmiş geçmiş tüm peygamberlerin müşterek daveti ve ortak çağrısıdır. Rabbimiz Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyurur:

“Senden önce gönderdiğimiz her bir peygambere mutlaka:

“Benden başka hiç bir ilah yoktur. O halde bana ibadet edin”

diye vahyederdik.” (Enbiya/25)

⁴⁰ Bu maddelerin delilleri için bkz: Pratik Akait Dersleri, sf. 48,49.

⁴¹ Kelimetü’l İhlâs, sf. 54 vd.

Tüm peygamberler, gönderilmiş oldukları toplulukları “*La ilahe illallah*” ilkesine davet etmiş, Allah’tan başka hayata müdahale edenin olmadığını, O’ndan başka hiç bir kimsenin insanların hayatına kanun koyarak veya yasalar çıkararak karışma hakkının bulunmadığını, ibadet ve itaat edilecek tek mercinin O olduğunu en güzel biçimde onlara anlatmışlardır:

“Aralarında: “Allah’a ibadet edin, sizin O’ndan başka hiç bir ilahınız olamaz” diye (tebliğ yapan) ve kendilerinden olan bir peygamber gönderdik.” (Mü’minun/32)

İki İlah Edinmek Yasaktır

Allah-u Teâlâ tüm insanlığın Rabbi ve ilahıdır. O; kendisinden başka bir varlığın ilâh olarak kabul edilmesini yasaklamıştır. Nahl Suresinde şöyle geçer:

“Allah buyurdu ki: “İki ilâh edinmeyin. O, ancak tek bir ilah- tır. Onun için yalnız benden korkun.” (Nahl/51)

“İki ilah edinmeyin” derken üç veya daha fazla ilah edinebilirsiniz anlamı çıkarılmamalıdır. İki ilahın kabul edilmesi bile yasak olduğuna göre, üç, dört veya daha fazla ilahın benimsenmesi hayli hayli yasaktır. Üstat Mevdudî der ki:

“İki tanrının varlığının reddedilmesi, ikiden fazla tanrının varlığının da reddedilmesi anlamına gelir.”⁴²

Yaratmada, rızık vermede ve öldürüp diriltmede nasıl ki O’ndan başka bir varlığın ulûhiyetine inanmıyorsak, aynı şekilde yönetmede, idare etmede, hükmetmede, sevgide, korkuda, dua etmede, dilekte bulunmada kısacası tüm ibadet niteliği taşıyan şeylerde de O’ndan başkasının ulûhiyetine inanmamalıyız. Yarat- tan O olduğu gibi yöneten ve idare eden de O’dur. Ondan başka bir varlığın yaratıcı olduğuna inanmayan insanlar, acaba neden yönetimi ve halkı idare etme hakkını O’ndan başkasına tanıyor-

⁴² Tefhimu’l Kur’an, c. 3, sf. 33.

lar? Bunu anlamak mümkün değil. Nitekim Allahu Tealâ bir aterre şöyle buyurur:

“O, gökte de ilahtır, yerde de ilahtır.” (Zuhruf/84)

Göklerin düzen ve nizamını kim belirliyorsa, yeryüzünün düzen ve nizamını da O belirlemelidir. Allah’ı sadece gökleri ida- re eden, yağmurlar yağdıran, güneş ve ayın görevlerini tayin eden bir ilah olarak kabul eden, bununla beraber O’nunla yeryü- züne karışma hakkı tanımayan, hukuka mudahale ettirmeyen kısacası O’nu yeryüzünde ilah saymayan insanlar Ebu Cehil mi- sali kâfirlerdir. Böylelerini destekleyen kimseler, hakkın batıl- dan ayrıldığı gün olan Bedir’de Rasulullah’a karşı Ebu Cehil’i destekleyenlerle aynı hükme tabidir. Aralarında nitelik olarak hiç bir fark yoktur.

Dini devlete karıştırmamak, Allah’ın ulûhiyetine yapılan en büyük saldırdır. Din, devletleri idare için vardır. Dinin devlet- ten soyutlandığı bir yerde yaşanan din, eksiktir. Böylesi bir yer- de din, namaz, oruç vb. ibadetlerden öteye geçemez; insanların vicdanına hapsolünmüş demektir.

Allah’ı göklere hapseden, “*Sezarın hakkını Sezar’a, Allah’ın hakkını Allah’a ver*” mantığıyla yaratıcının dışında birilerini ka- nun koyucu olarak kabul eden, O’nun gönderdiği ve mükemmel- likte muttasıf olan yasaları meclislerine sokmayan, onları “*köh- nemişlikle*” veya “*çağ dışı olmakla*” niteleyen, “*biz şeriata kök- ten karşıyız*” diyen, egemenlik hakkını üç-beş insandan başkası- na tanımayan, çıkardıkları kanun ve yasaları “*adalette benzer- siz*” gören, dini devlete karıştırmayan ve hevaların gölgesinde kanun çıkaran bir sistemi “*yeryüzünün en adil sistemi*” olarak tavsif eden ve Allah’ın biricik sistemini reddeden insanlar, yer- yüzünün en kâfir, en zalim ve en mücrim insanlarıdır. Allah’ı göklerin ilahı kabul eden ama O’nu yeryüzünde ilah saymayan- lar yaşadıkları kara parçası üzerindeki ikiyezlülerin en ileri ge- lenleridir. Allah’ın ilahlığını kâh kabul edip kâh reddetmek iki

yüzlülükten ve münafıklıktan başka bir şey midir acaba? Veyl olsun onlara! Hayatlarında da mematlarında da veyl olsun!

Seyyid Kutup (rh) şöyle der: “Öte yandan cahiliye toplumu tek tip değil, çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Adı, ne şekilde olursa olsun, bu toplum tiplerinin hepside cahiliye toplumdur. Sözgelisi cahiliye toplumu, Allah’ı inkâr eden tarihi “Diyalektik Materyalizm” yöntemiyle yorumlayan ve siyasal rejim olarak adına “Sosyalizm” denilen bir sistemi uygulayan bir toplum biçiminde ortaya çıkabilir.

Bazen de Allah’ı inkâr etmez, ancak, yeryüzüne müdahale etmekten elini çektilip sadece göklerin sevk ve idare edilmesi görevini O’na tevdi’ eder. Yaşama biçimi olarak O’nun koyduğu şeriatı uygulamaz. İnsanların hayatını topyekûn düzenlemek için bizzat Allah’ın koyduğu değişmez değerleri yürürlüğe koymaz; kilise, manastır, havra ve mescitlerde insanların tanrılarına ibadet etmelerini serbest bırakır fakat bu insanların, Allah’ın şeriatını hayatlarına hâkim kılma taleplerini yasaklarlar. Böylelikle Kur’an kesin nasla belirttiği halde:

“Gökte de ilah, yerde de ilâh O’dur.”

Allah’ın yeryüzüne ilişkin “ulûhiyet” sıfatını fonksiyonsuz hale getirerek onu inkâr etmiş olurlar. İşte bu tür özelliklerinden ötürü bu toplum tipleri, Cenab-ı Hakk’ın şu ayette sınırlarını belirlediği dinin sınırları dışındadırlar:

“Hüküm ancak Allah’ındır. O, sırf kendisine kulluk etmenizi emretti. İşte dosdoğru din budur.” (Yusuf/40)

Bu ayet uyarınca söz konusu toplum Allah’ın varlığını kabul etse de kiliselerde, manastırlarda havra ve mescitlerde insanların serbestçe ibadet etmelerine müsamaha gösterse de cahiliye toplumu sınıfına girer.⁴³

⁴³ Yoldaki İşaretler, sf. 132, Pınar Yayınları.

“Onlardan kim: “Ben O’ndan gayrı ilahım” derse; Biz böyle-sini cehennemle cezalandırırız. İşte biz zalimleri böyle cezalandırırız.” (Enbiya/29)

Böyleleri her ne kadar dilleri ile “ben ilahım” demese de amelleri ile bunu iddia etmektedirler. Bizler muvahhit Müslümanlar olarak ne onları tanıyoruz ne de ilahlarını! Onlarda yok olsun, iddia ettikleri ilahlıkları da!

“Yoksa siz Allah ile beraber başka ilahlar olduğunu mu iddia ediyorsunuz? De ki: “Ben buna şahitlik etmem. O, ancak tek bir ilahdır. Ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden uzağım.” (En’am/19)

La ilahe illallah cümlesinin anlamını ve ona ilişkin bazı meseleleri anlattıktan sonra “şart” kelimesinin ne manaya geldiğini izah etmeye geçebiliriz.

LÂ İLAHE İLLALLAH'IN ŞARTLARI

Şart Kelimesinin Manası

Şart, lügatte “alamet, nişane, belirti, bir şeyi zorunlu kılma” veya Türkçe de de kullandığımız gibi “*şart koşmak*” anlamlarına gelir. Kelimenin bu kısmının bizim maksadımızla ilgisi yoktur. Bizi asıl ilgilendiren kısım, bu kelimenin Usul-u fıkıh terminolojisinde ne anlama geldiğidir. Zira şart kelimesinin ıstılahî anlamıyla kullanış alanı Usul-u fıkıh’tır. Şimdi, usul âlimlerinin bu kelimeyi nasıl tarif ettiğine bir göz atalım.

Şam’ın büyük âlimlerinden birisi olan Mustafa Said el-Hınn şartı şöyle ifade eder

“Şart kendi yokluğundan meşrutun (şart koşulan şeyin) de yokluğunun gerektiği, ama varlığından meşrutun varlığının gerekmediği şeydir.”⁴⁴

Vehbe Zuhayli de hemen hemen aynı lafız ile şartı tarif eder.⁴⁵

Hasan Karakaya şöyle der: “Hükmün bulunması kendisinin bulunmasına bağlı olan husustur. Yani hükmün bulunması şartın bulunmasına bağlıdır. Bu nedenle şartın yokluğu halinde hükümde bulunmaz. Fakat şartın varlığı halinde hükmünde mutlak bulunması gerekmez...”⁴⁶

Usul-u Fıkıh kitaplarının hepsi “*şartı*” aşağı yukarı aynı

⁴⁴ el- Kafi’l-vafi fi Usuli’l Fıkhi’l İslami, sf. 52, Müessesetü’r -Risale baskısı.

⁴⁵ Bkz: Usulu’l Fıkhi’l İslami, c.1, sf. 99. Daru’l Fikri’l Muasır baskısı.

⁴⁶ Fıkıh Usulu, Hasan Karakaya, sf. 216. Buruç Yayınları.

manada tarif edilmiştir. Bu nedenle daha fazla nakil yapmaya gerek görmüyoruz.⁴⁷ Şimdi yaptığımız tarifler etrafında “şart” meselesini örneklerle açıklayalım. Örneğin, abdest almak namazın sıhhati için bir şarttır. Abdestsiz namaz olmaz. Fakat abdestli olmak mutlaka namaz kılmayı gerektirmez. Bu tarifi bir de La ilahe illallah’ın şartları üzerinde uygulayalım. Mesela la ilahe illallah cümlesinin şartlarından birisi “ikrar ve telaffuz” dur. Bir kimse diğer şartları göz ardı ederek bu şartı yerine getirirse, sırf bununla La ilahe illallah cümlesi tahakkuk etmiş olmaz. Ancak, bu şartın yerine getirmediğinde, işte o zaman La ilahe illallah’ın tamamen yokluğu söz konusudur.

Birinci misalde ki “şart” abdesttir; “meşrutta” namazdır. Şartın (yani abdestin) bulunması mutlaka meşrutun (yani namazın) bulunmasını gerektirmez. Ama şartın (abdestin) yokluğundan meşrutun (namazın) yokluğu söz konusudur.

İkinci misaldeki “şart” ikrar ve telaffuzdur; “meşrutta” La ilahe illallah cümlesinin tahakkuk etmesidir. Şartın (yani ikrar ve telaffuzun) bulunması mutlaka meşrutun da bulunmasını (yani La ilahe illallah cümlesinin tahakkuk etmesini) gerektirmez. Ama ikrar ve telaffuzun yokluğundan meşrutun (La ilahe illallah’ın tahakkuk etmesinin) yokluğu gerekir. La ilahe illallah’ın diğer şartları⁴⁸ içinde aynı şey geçerlidir. Diğerleri de üstte zikri geçen iki örneğe kıyas edilebilir.

Bir insanın Allah katında gerçek anlamda mü’min olabilmesi bu şartları tam anlamıyla kabul ederek tatbik etmesine bağlıdır. Bu şartlardan birini veya bir kaç tanesini ihlal ettiğinde kişiden “hakiki iman” vasfı kalkar; geriye sadece zahiri bir portre kalır. Bu da kişiye sadece dünyalık bir İslam sureti kazandırır ki, bununla ahirette ki ebedi saadeti elde etmek mümkün değildir.

⁴⁷ Geniş bilgi için bkz: el-Luma’ fi Usul’i Fıkh, İmam eş-Şirazî, sf. 99; İfadatü’l Envar alâ Usul’i Menar, Aleaddin el-Haskafî, sf. 303.

⁴⁸ Bundan sonraki konuda bu şartları tek tek ele alacağız inşallah.

Sadece onu gören insanlar kendisine zahiren Müslüman muamelesi yapar. Hakikatte ise o, hakkı ile iman etmemiş bir insandır. Allah en iyisini bilir.

Lâ İlahe İllallah'ın Şartları

La ilahe illallah tevhid kelimesi cennetin anahtarıdır. Fertlerin ya da toplumların kurtuluşu ancak bu söze bağlıdır. Ne var ki: La ilahe illallah sadece mücerret bir şekil de söylenen sözden ibaret değildir. La ilahe illallah kelimesinin, fertleri ve toplumları kurtuluşa sevk edebilmesi ancak bir takım şartları da beraberinde gerekli kılmaktadır. Nasıl ki; namaz, oruç, hac vs. ibadetlerin Allah katında makbul olabilmesi için yine Allah tarafından sınırları kesin bir şekilde bildirilmiş şartları mevcut ise, La ilahe illallah kelimesinin de söyleyen kimseye yüklediği yükümlülükler ve şartlar mevcuttur. Bakınız bu konuda Hanbelî âlimlerinden İbn-i Recep şöyle demektedir:

“La ilahe illallah’ı söyleyip te ona şahadet etmekten maksat cehennemden kurtulmayı ve cennete girmeyi gerektiren bir sebep olmasıdır. Bu gereklilik ise söylenen sözün şartlarının hepsinin bir arada bulunması ve onu ortadan kaldıracak bir durumun olmaması halinde geçerlidir. Tevhid kelimesini söyleyen kişide bu kelimenin şartlarından bir tanesi eksik olursa yahut da tevhid kelimesini söyleyen kimse bu kelimeyi ortadan kaldıracak söz veya amelde bulunursa artık bu tevhid kelimesi, söyleyenin cehennemden kurulmasını ve cennete girmesini sağlamaz. Bu görüş Hasan ve Vehb bin Münebbih’ten nakledilmiştir. Bu konu hakkında söylenenlerin en güzeli ve en kuvvetlisi bu görüştür.”⁴⁹

Başka bir rivayette ise, Vehb bin Münebbih kendisine “La ilahe illallah cennetin anahtarı değil midir?” diye soran bir kimseye şu cevabı vermiştir:

“Elbette öyledir. Ancak onu açacak anahtarın dişleri var ise.

⁴⁹ İbn-i Recep el-Hanbelî, Kelimetü’l İhlâs, sf. 7.

Bilindiği gibi hiç bir anahtar dışsız değildir. Şayet sen dışleri olan bir anahtar getirebilirsen o senin için cennetin kapısını açacaktır. Aksi takdirde ise açılmayacaktır.”⁵⁰

İslam âlimleri, La ilahe illallah cümlesinin 9 şartı olduğunu söylemişlerdir. Bu şartlar sırasıyla şöyledir:

- 1) İlim
- 2) Tâğutu inkâr
- 3) İkrar
- 4) Sıdk ve ihlâs
- 5) Yakın
- 6) Muhabbet
- 7) İnkıyâd
- 8) Bu kelime gereğince amel
- 9) Bu inanç üzerine vefat etme.

Şimdi bu şartları madde madde ele alarak şerh etmeye çalışalım. Yardım ve başarı yalnız Allah'tandır.

BİRİNCİ ŞART İlim (Bilmek)

İlim, Allah-u Teâlâ tarafından insanoğluna bahşedilmiş en büyük nimetlerden biridir. İnsan, onun sayesinde iyiyi-kötüyü, helali-haramı bilir. İnsanın Allah'a olan inancı onun vesilesi ile artar. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim de “*Rabbim ilmimi artır! de*”⁵¹ buyrulmuştur. Allah-u Teâlâ Hz. Peygamberden ilim dışında başka bir şeyin artırılması için dua etmesini istememiştir.⁵² Bu da ilmin fazilet ve değerini anlatmak için yeterlidir. Ahmed b. Hanbel: “İnsanın ilme olan ihtiyacı, yeme ve içmeye olan ihtiyacından daha fazladır”⁵³ diyerek, ilmin insan için asıl ihtiyaçlardan biri olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Hz. Ali der ki: “İlim maldan daha hayırlıdır. İlim seni korur, sen ise malı korursun. İlim harcadıkça artar, mal ise harcadıkça eksilir.”⁵⁴

Muaz b. Cebel (r.a.) şöyle der: “İlim öğrenin. Zira ilmi Allah için öğrenmek haşyettir. Onu talep etmek ibadettir. Mütalaasını yapmak tesbihtir. Araştırmasını yapmak cihattır. İlim, yalnızlıkta en samimi dost, halvet halinde gerçek arkadaştır. Dini öğrenmede rehber, iyi ve kötü günde yardımcıdır...”⁵⁵

⁵⁰ Buhari, Kitabu'l Cenaiz, 1. Bkz: İstismar Edilen Kavramlar, sf. 156.

⁵¹ Taha Suresi, 114.

⁵² Fethül Bâri c.1, sf. 188.

⁵³ er-Rasul ve'l ilim, Yusuf el -Karadavi, sf. 12.

⁵⁴ A.g.e. sf. 11.

⁵⁵ A.g.e. sf. 11

İlmin fazilet ve değeri, anlatmakla bitmez. Onu talep edip öğrenmek her Müslüman'ın temel görevlerindendir. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“İlim talep etmek her Müslüman erkeğe ve her Müslüman kadına farzdır.”⁵⁶

La ilahe illallah'ın şartlarından birisi ilim dir. Yani, Allah'tan başka hiç bir ilahın olmadığını, gerçek ilahın O olduğunu, O'nun dışında hiç bir varlığın bu niteliğe müstahak olamayacağını bilmek... Evet, La ilahe illallah'ı bilmek... Bu, akli olan her Müslümana farz olan ilk şeydir. O, olmaksızın iman sahih olmaz. La ilahe illallah'ı bilmek tevhidin sıhhat şartıdır. Bu şartı yerine getirmeyerek cahil kalan kimse nasıl olurda La ilahe illallah'a, onun anlam ve muhtevasına, bizden ne istediğine inanabilir ki? Onun anlam ve muhtevasını bilmeyen onu itikat edemez. Onu itikat edemeyende mümin olamaz. Mesele bu kadar önemlidir. Üzerimizdeki atalet elbisesini çıkarmalı ve bir an önce tevhidi öğrenmeye çalışmalıyız.

İlmin, La ilahe illallah'ın şartlarından birisi olduğunun birçok delili vardır. Şimdi tek tek bunları ele alalım. Rabbimiz Muhammed Suresinde şöyle buyurur:

“Bil ki, Allah'tan başka hiç bir (hak) ilah yoktur...” (Muhammed/19)

Rabbimiz bu ayetinde “Bil ki” buyurarak La ilahe illallah'ı öğrenmeyi bizlere farz kılmıştır. Bu farzı terk edenler, şirk batallığında boğulmaya mahkûmdurlar. Allah-u Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'in Allah'tan başka hiç bir ilahın olmadığını bilmeleri için insanlara açık bir bildiri olduğunu bizlere haber vermektedir.

“İşte bu (Kur'an), kendisiyle uyarılsınlar, Allah'ın ancak bir tek ilah olduğunu bilsinler diye insanlara (gönderilmiş) bir bildiridir.” (İbrahim/52)

⁵⁶ el-Camiu's Sağır, 5264. Hadis “hasen” dir.

Kur'an, insanların uyarılıp inzar edilmesi ve La ilahe illallah'ın iyice anlaşılıp öğrenilmesi için indirilmiştir. Diğer bir ayette de Allah-u Teâlâ şöyle buyurur:

“Ancak kendileri bilerek hakka şahitlik edenler başka.” (Zuhruf/86)

Bu ayette geçen “hakka şahitlik edenler” den maksat, hâkimiyetin kayıtsız-şartsız Allah'a ait olduğunu bilen ve böylece La ilahe illallah (Allah'tan başka ilah yoktur) diye şahitlikte bulunanlardır.⁵⁷

İmam Müslim'in “sahih” olarak rivayet ettiği bir hadiste Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Kim La ilahe illallah'ı (Allah'tan başka hiç bir ilah olmadığını) bilerek ölürse cennete girer.”⁵⁸

Hz. Peyamber (s.a.v.) cennete girebilmeyi, La ilahe illallah'ı bilmeye bağlamıştır. Dolayısıyla imân-ı hakîkînin tahakkuk edebilmesi bu kelimenin müspet ve menfi tüm anlamlarını ve nelerin reddedilip nelerin kabul edileceğini bilmeye bağlıdır. Hadisin mefhum-u muhalifinden La ilahe illallah'ı bilmeyenlerin cennete giremeyeceği anlaşılır.⁵⁹

La ilahe illallah'ı bilmek, onunla amel etmekten önce gelir. Tevhid ilmi diğer tüm ilimlerden önce öğrenilmelidir. Bu saha-benin izlediği bir yoldu. Onlar önce tevhidi sonra diğer ilimleri öğreniyorlardı. Bu konuda Cündüb b. Abdillâh der ki:

“Bizler genç iken Rasulullah (s.a.v.) ile beraber idik. Kur'an'dan önce imanı (tevhidi) öğrendik. Sonra Kur'an'ı öğrenerek imanımızı artırdık.”⁶⁰

Bu gün davetçi konumunda olan nice insan, kendilerini İs-

⁵⁷ İslam'a Göre Dost ve Düşman, Said el-Kahtani, c.1, sf. 38.

⁵⁸ Müslim: Kitabı'l İman, 26.

⁵⁹ Şurutu La ilahe illallah, Abdu'l Mun'im Mustafa Halime, sf. 45.

⁶⁰ İbn-i Mace, 61. Hadis “sahih”tir.

lam'a çağırıldıkları şahıslara imandan, tevhitte ve akideden önce Kur'an'ı ve Kur'an ilimlerini öğretmeye çalışmakta, onlara imanî meseleleri anlatmamaktadırlar. Bu uygulama Allah Rasûlü (s.a.v.)'nün ashabına öğretilmiş olduğu yönteme aykırıdır. Bu muhalefetten kurtulabilmek için davet yaptığımız kişilere önce iman ve akideyi anlatmalı, sonrada onları Kur'an'a yönlendirmeliyiz.

Hiz. Peygamberin hiç terk etmediği uygulamalardan biride; ashabından bir şahsı İslam'a davet için bir yere gönderdiğinde onları her şeyden önce tevhide davet etmelerini emretmesiydi. Tarih, siyer ve hadis kitaplarının tamamı, Allah Rasûlü (s.a.v.)'nün uygulamasına hep bu şekilde cereyan ettiğini bildirmektedirler. Buna, Rasulullah (s.a.v.)'ın Muaz b. Cebel'i Yemen'e gönderilirken söylediği şu ifadeleri örnek olarak gösterebiliriz. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Ey Muaz! Şüphesiz ki sen Ehl-i Kitap olan bir topluluğa gidiyorsun. Onları davet edeceğin ilk şey *“La ilahe illallah Muhammedün Rasulullah”* şehadeti olsun. Onlar eğer Allah'ı tanırlarsa, Allah'ın gece ve gündüz beş vakit namazı kendilerine farz kıldığını bildir.”⁶¹

Abdu'l Mun'im bu hadisin şerhinde der ki: *“Onlar eğer Allah'ı tanırlarsa”* Yani Allah'ı, isimleri, sıfatları ve özellikleriyle bilir, onlar üzerindeki tevhid ve ibadette birlenme hakkını tanır ve bu konuda sana itaat ederlerse bundan sonra Allah-u Teâlâ'nın gece ve gündüz içerisinde kendilerine beş vakit namazı (ve hadiste zikredilen diğer ibadetleri) kendilerine farz kıldığını haber ver. Bu, günümüzdeki bir ok davetçinin üzerinde durduğu metot ile çalışmaktadır. Sen o davetçilerin insanları halis tevhide çağırmadan ve onlara tevhidin manasını anlatmadan önce namaza, oruca ve zekâta davet ettiklerini görürsün...”⁶²

⁶¹ Buhari, Zekât, 1; Zekât, 44.

⁶² Şurutu La ilahe illallah, Abdu'l Mun'im Mustafa Halime, sf. 46.

Hadis-i Şerifte yer alan *“Onlar eğer Allah'ı tanırlarsa”* ifadesi önemlidir. Bu, onların tevhide davet edilmelerinden sonradır. Yani onlar Allah'tan başka hiç bir ilah olmadığını bilir ve öğrenirlerse işte bundan sonra İslam'ın şartları gündeme gelecektir. La ilahe illallah'ı anlamadan onun muhtevasını öğrenmeden İslam'ın amelî meselelerini insanlara aktarmak büyük bir yanlış kapı aralayacaktır. Çünkü insanlar bu mübarek kelimenin kendilerinden ne istediğini bilmeden namaz, oruç ve hac gibi bir takım amelî meseleleri tatbik ederek kendilerini avutacaklardır. Tevhidin ve şirkin netleşmediği ve açıklık kazanmadığı bir kalpte amelî önemi nedir ki? Böylesi bir kalbin örneği, temeli sağlam bir zemine yerleştirilmemiş evi süslemeye benzer. Sen evi ne kadar süslersen süsle, o ev, temelindeki zafiyetten dolayı ufak bir sallantıda yıkılmaya ve param parça olmaya mahkûmdur. Bu nedenle insanları amelî bir takım davranışlara yönlendirmeden önce tevhide davet etmeliyiz. Tevhid binası sağlam olduktan sonra dilediğin kadar onu süsleyebilirsin.

La ilahe illallah cümlesinin şartlarından birincisi *“ilimdir”* demiştik. Buradaki ilimden kasıt kalpleri harekete geçirmeyen, sahibine yakini bir iman kazandırmayan teorik bilgi birikintisi değildir. Bizim ilimden kastımız; sahibinin imanını artıran, dinin yücelmesi için onu harekete geçiren, onu Allah için sevip, Allah için buğzetmeye, Allah için dostluk kurup, Allah için düşmanlık beslemeye sevk eden, tevhid ehline ünsiyet kurdurup, şirk ehline kin beslettiren tevhidin anlam ve muhtevasını, içerik ve muktezasını fehmlettiren, amele ve yaşantıya götüren ilimdir. Sahibini, bu saydığımız olgulara iletmeyen bir ilim, hamili için, yüktür; onun günah ve cürümünü artırmaktan başka bir işe yaramaz.

“Tevrat'la yükümlü tutulup da onunla amle etmeyenlerin durumu, ciltler dolusu kitap taşıyan eşeğin durumu gibidir.”
(Cuma/5)

Bu nedenle öğrendiğimiz ilmin kaynağı Kur'an ve Sünnet olmalı ve bizleri amele sevk etmelidir.

Konuyu tamamlamadan önce sıkça sorulan bir soruya kısaca değinmek istiyorum. Allah'a hiç iman etmeyen ve tevhidin anlamını bilmeyen bir insan İslam'a girmek istediğinde La ilahe illallah'ın tüm anlam ve şartlarını bilmek zorunda mıdır?

Bu soruya kısaca şöyle cevap verilmiştir: Kişi İslam'a girmek istediğinde Kelim-i tevhidi ikrar etmesi yeterlidir. O anda tevhidin tüm anlam ve şartlarını bilmesi gerekmez. En kısa zamanda üzerine farz olan bu görevi yerine getirmelidir. Kelime-i tevhidi ikrar ettiği andan itibaren kendisini şirke ve küfre düşürecek tüm eylem ve söylemlerden uzak durmalıdır. Bu şartlar çerçevesinde Müslümanlara uygulanan hukuk kendisi içinde cari olur. Öneme binaen bu meseleye La ilahe illallah'ın tüm şartlarını zikrettikten sonra yeniden döneceğiz inşaallah. Yarıdım ve başarı yalnız Allah'tandır.

Tevhidi Bilmeyen Kimsenin Durumu ve Hükümü

Bu mesele, birçok insanın karıştırdığı ve hataya düştüğü meselelerden birisidir. Kimi insanlar bu mesele hakkında aşırıya kaçarken kimileride olması gerekenin çok gerisinde kalmıştır. Mesele, detayı gerektiren bir içeriğe haiz olduğundan ötürü "*cehalet hiç bir şekilde mazeret değildir*" demek nasıl yanlışsa "*cehalet her halükarda mazerettir*" demekte bir o kadar yanlıştır. İfrat ve tefrit sınırlarından kurtulabilmek için vasat çizgiyi yakalamış olan ulemanın tahkikleri çerçevesinde meseleyi ele alarak çözümlemeye ve hakkı bulmaya çalışalım. Her şeyi en iyi bilen Allah'tır.

İslam âlimleri, tevhidi bilmeyen kimseleri iki başlık altında incelemişlerdir.

- 1) Aslî Kâfirler
- 2) Kendisini İslam'a nispet eden Kible Ehli kimseler.

Aslî kâfirleri de, cehaleti sebebiyle mazur görülenler ve görülmeyenler olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Bizde bu taksimatı baz alarak meseleyi izah etmeye çalışacağız.

1) Cehaleti Sebebiyle Mazur Görülen Kâfirler

Bunlar, hiç bir şekilde kendilerine peygamberlerin davet ve tebliğleri ulaşmamış ve onların davetlerini içlerinde bulundukları zor şartlardan dolayı duyma imkânı bulamamış kimselerdir. Bunlar, hiç bir şey duymayan sağırın, bunamış o-lan ahmağın ve kendisine peygamberlerin davetinin ulaşmadığı fetret ehli kimsenin kıyamet günü Allah-u Teâlâ'ya mazeret sunacağını bildiren hadislerle⁶³ kıyas edilerek cennete veya cehenneme gireceği kesin olmayan kim selerle aynı hükme tabi tutulmuş ve kendilerine, haklarında "*edebi cehennemliktir*" veya "*ebedi cennetlik-tir*" denilemeyen mazeret sahipleri⁶⁴ ile aynı muamele yapılmıştır. Böylelerinin ahiretteki konumları her ne kadar kesin olarak bilinmese de, dünyada kendileri için "*kâfir hükümü*" uygulanacağı aşîkârdır. Meseleyi biraz daha izah edelim. Dünyada iken hiç bir şekilde peygamberlerin getirmiş olduğu dini bilmeyen,

⁶³ Hadisin tamamı şu şekildedir: "Dört grup, kıyamet günü (mazur sayılmaları için) delil getirir. Bunlardan biri hiç bir şey işitmemiş olan sağırdır. Diğeri ahmak bir adamdır. Öbürü çocuklaşmış ihtiyardır. Sonuncusu ise fetret devrinde ölmüş birisidir. Sağıra gelince: "Rabbim! İslam geldi; ben hiç bir şey işitmedim" der. Ahmak ise: "Ya Rabbi! İslam geldi; ben hiç bir şeyi anlayamadım. Çocuklar bile (deliliğimden dolayı) bana davar pisliği atarlardı" der. İhtiyar: "Ey Rabbim! İslam geldiğinde ben hiç bir şeyi fahmedip anlayamıyordum" der. Fetret devrinde ölen adam ise: "Rabbim! Senin hiç bir peygamberin bana ulaşmadı" der. Sonra Allah-u Teâlâ kendisine itaat edeceklerine dair onlardan söz alır ve kendilerine "ateşe girin" diye (emreden) bir elçi gönderir. Kim (Allah emrettiği için) o ateşe girerse ateş onun için serin ve selametli olur. Kimde (Allah'ın emrine karşı çıkarak) o ateşe girmezse oraya itilir." Hadisi, Ahmed b. Hanbel ve İbn-i Hibban rivaye etmiştir. Hadis "sahih" tir.

⁶⁴ Buradaki "mazeret sahipleri"nden kasıt, üstteki bildirilen dört sınıf insandır.

Allah kimdir? Kur'an nedir? Peygamber kime denir? diye hiç bir malumatı bulunmayan kısacası kendisine dinin ulaşmadığı ve dinden haberi olmayan bir kimse ölse, böylesi birisi dünyalık hükme göre kesin olarak kâfirdir. Kendisine kâfir ismi verilebileceği gibi, kâfirlere yapılan muamelenin aynısı ona da yapılır. Ancak böylesi bir insanın ahiretteki durumu için kesin bir şey söylemek doğru olmaz. Çünkü o, davetin kendisine ulaşmadığından ötürü muhatap tutulmamıştır. Hitap ancak davetin ulaştığı kimselere olur. Rabbimiz İsrâ Suresin de şöyle buyurur:

“Biz, bir peygamber göndermediğimiz sürece hiç kimseye azap edecek değiliz.” (İsrâ/15)

Böyleleri, kendilerine bir peygamber veya O peygamberin daveti ulaşmadığından ötürü tercih edilen görüşe göre mazurdurlar.

2) Cehaleti Sebebiyle Mazur Görülmeyen Kâfirler

Bunlar, kendilerine davet ulaştığı halde ona aldırış etmeyen davetin doğruluğu veya yanlışlığı hakkında hiç bir çaba harcamayan ve bu uğurda uğraşıp didinmeyen insanlardır.

Bunlar cahil olmalarına rağmen mazur görülmezler. Dünyada da ahirette de kâfir olduklarına ve ebedi cehennemi hak ettiklerine hükmedilir. Birinci gruptakilerle tamamen farklıdır. Birinci gruptakiler, davadan habersiz oldukları için ahirette ki imtihana tabi tutulacak iken bunlar ebedi cehennemi boylayacaktır.

Def etme imkânları olduğu halde içine düşmüş oldukları cehaletten kurtulmaya çalışmayan ve bu sebeple küfre düşen kâfirlerde bu grup içerisinde mütalâa edilirler. Yani onlara dünya ve ahirette kâfir muamelesi yapıldığı gibi ebediyen cehennemlik olduklarına da hükmedilir.

Bu gün saatlerce televizyon karşısında, internet kafelerde veya kahvehanelerde vakitlerini öldürerek Allah'ın dininden yüz

çeviren, eline binlerce kez fırsat geçtiği halde Kur'an'ı araştırmayan, peygamberlerin sünnetini öğrenmeyen insanlarda aynı kategoriye tabidir. Bunlar cehaletlerinden dolayı mazur sayılmazlar. Bunların durumu cehaletten ziyade İ'raz (yüz çevirme) olarak değerlendirilir.

Kendisini İslam'a Nispet Eden Kible Ehli Kimseler

İslam âlimleri, İslam'a girdiği halde tevhidi bilmeyerek muhalefete düşen insanları dört kısma ayırmışlardır. Bunlardan bir grubun mazeretleri geçerli değilken diğer üç grubun mazeretleri geçerli ve makul görülmüştür. Allah'ın izni ile bu dört grubu tek tek ele alalım.

1) İslam'a girdiği halde tevhidin bazı asıllarını izalesi mümkün olmayan bir acziyetten dolayı öğrenememiş; küfürden henüz yeni kurtulan veya ilmin kendisine, kendisinin de ilme ulaşma imkanı olmayacak kadar uzak bir mıntıkada yaşayan kimseler.. Bunlar küfrü gerektiren bir söz söylese ya da küfre sokan bir amel işleseler, her ne kadar içerisine düştükleri sakıncalı durum küfür olarak adlandırılrsa da kendileri hemen tekfir edilmezler. Yaptıkları hata izah edilmek suretiyle kendilerine hüccet ikame edilir ve şayet varsa- şüpheleri giderilir. Zat-u Envat hadisesi⁶⁵, bu gibi insanların mazur olduğunu beyan etmek için açık bir delil kabul edilmiştir.

⁶⁵ Ebu Vâkid el-Leys, (r.a.) der ki: “Rasulullah (s.a.v.) ile birlikte Huneyn'e çıkmıştık. Biz küfürden yeni uzaklaşmıştık. Müşriklere ait bir sidre ağacı vardı. Onun altında ibadet niyeti ile oturur ve ona silahlarını asarlardı. Ona “zat-u envat” denirdi. Bizde bir sidre ağacının yanından geçtik. Ve dedik ki: “Ey Allah'ın Rasulü! Bize, onların zat-u envatı gibi bir zat-u envat tayin et!” Bunun üzerine Nebi (a.s.): “Allah'u Ekber! Nefsim elinde olana yemin olsun ki, İsrail oğullarının dediği gibi dediniz. Onlar Musa (a.s.)'ya dediler ki: “Onların sahip olduğu ilah gibi bize de bir ilah yap!” Musa (a.s.) onlara dedi ki: “Muhakkak ki sizler cahil bir kavimsiniz.” (Sonra Rasulullah (s.a.v.) şöyle dedi: “Muhakkak ki sizler, sizden öncekilerin gitmiş olduğu yola gidiyorsunuz.” (Tirmizi, 2180. Hadis “sahih”tir.)

2) Tevhidin asıllarını ve tevhidin olmazsa olmaz şartlarını tembellikten dolayı öğrenmeyerek veya giderme imkânı olduğu halde dünya ve dünyahıklara daldıklarından dolayı cahil kalarak küfrü mucip bir sözü veya bir ameli işleyen kimseler. Bunlar içerisinde düşmüş oldukları cehaleti izale etmeye kadir oldukları halde gevşediklerinden ötürü küfre girdikleri için bir mazur sayılmazlar. Kendilerine dünyada iken kâfirlere uygulanan muamelelerin aynısı uygulanır. Ahirette de -eğer bu hal üzere ölürlerse- cehennemlik olacaklarına hükmedilir.

Böyleleri, boşa harcadıkları vaktin çok azını İslam'ı öğrenmeye ve tevhidin hakikatlerini bilmeye ayırsalardı, düşmüş oldukları cehalet bataklığından kurtulurlardı. Onlar cehaleti ilme, sapıklığı hidayete tercih ederek sapıtıp gitmişlerdir. Hâlbuki ilim her halükârda cehaletten daha hayırlıdır.

Hız. Ali der ki: "Beceremediği halde bir kimsenin ilim iddia etmesi ve ilme nispet edildiğinde sevinmesi, ilmin ne kadar şerefli olduğunu anlatmaya yeterlidir. Cahil olduğu halde "ben cahil değilim" diye cehaletten beri olması da cehaletin kötülüğünü kınamak için yeterlidir."⁶⁶

Burada çok önemli bir noktayı temas etmek istiyorum. Cehaletin özür sayılabilmesi için kesinlikle izalesi mümkün olmayan bir bilgisizliğe sahip olmak gerekir. Hangi vasıta ile olursa olsun bilgiye ulaşma imkânı olduğu halde ulaşamayan kimseler asla mazur kabul edilmezler. İşlemiş oldukları küfür amellerini "bilgisizlik ve cehalet" yamasıyla yamamaya çalışanlar boşuna uğraşmaktadırlar. Onların öne sürmüş oldukları bu mazeret kesinlikle kabul edilmeyecektir. Çünkü onlar -şayet dileselerdi- bu cehaletten kurtulabilir ve içine düşmüş oldukları hatalardan uzaklaşabilirlerdi. Gevşeklik gösterdikleri için cezalarını çekmek zorunda kalacaklardır.

⁶⁶ Medaricu's Salikin, c, sf. 470.

Bu noktada, Şeyhu'l İslam İbn-i Teymiyye'nin neredeyse meseleye son noktayı koyacak şu müthiş sözlerini aktarmadan geçemeyeceğim. O, "*Refu'l Melâm*" adlı müthiş eserinde der ki:

"Cehalet, ancak izalesinden aciz kalındığı zaman özür olur. İnsan her ne zaman hakkı öğrenme imkânı bulurda bu noktada gevşek davranırsa asla mazur sayılmaz..."⁶⁷

Yani, kişi içine düştüğü cehaleti okumak, araştırmak, sormak, fetva almak veya buna benzer herhangi bir yolla ortadan kaldırmaya imkân bulduğu halde gevşeklik göstererek ihmal ederse asla mazur sayılmaz. Mazeret, yalnızca öğrenmekten aciz kalındığında söz konusudur. Öğrenmek için tüm çabasını ortaya koyduğu halde bunu beceremeyenler var ya, işte mazur olanlar ancak onlardır.

Bu gün, kendi menfaatleri uğruna en ince ayrıntılarına kadar hesap yapan, alacak verecek meselelerinde kuruluşların he-sabını gözetken, siyaset denince erbabından bile daha iyi siyaset yapan, sözde cahil vatandaşlar! Acaba din denince veya İslam'ın hakikatleri dile getirilince neden aynı hassasiyeti göstermemek-teler? Kafaları ticarete, siyasete, hıyanete veya yorumculuğa herkesten daha iyi çalışan bu insanlar neden İslamî meselelere gelince hiçbir şeyden anlamaz olurlar? Don almaya giderken elli kapı gezen bu zavallılar, iş dine gelince neden hiç bir araştırma-nın içine giremezler? Yoksa donlarına verdikleri değeri dinlerine vermemekteler mi? Evet, böylelerinin kıyamet gününde Allah'a sunacakları hiçbir mazeretleri yoktur. İçine düştükleri cehalet, kendileri için sırf bir mazeret olmaktan öte ağır bir vebal olarak karşılırlarına çıkacaktır. Böylesi bir duruma düşmekten Allah'a sığınırız.

3) Tevhidin aslını değil de bazı fer'i meselelerini bilmeye-rek muhalefete düşen kimseler. Bunlar günahkârdırlar; hakla-rında küfür hükmü verilmez.

⁶⁷ Refu'l Melâm an Eimmeti'l A'lam, sf. 114.

4) İctihada, muteber bir teville veya mazur sayılabilecek bir cehalete binaen tevhidin fer'i meselelerinde muhalefete düşen kimseler. Bunlar günahkâr değillerdir. Kendilerine hüccet ikame edilerek düştükleri hatadan uzaklaştırılmaya çalışılır.

3. ve 4. Maddede yer alan insanlar arasındaki fark şudur: 3. Maddedekiler hiçbir cehd-ü gayretin içine girmedikleri ve muteber bir tevilde bulunmadıkları için tevhidin furu meselelerinde muhalefete düşmüşler ve günahkâr olmuşlardır. 4. Gruptakiler ise içtihat ederek veya muteber bir tevilde bulunarak muhalefete düşmüşler ve buna binen günahkâr olmaktan kurtulmuşlardır. Onların bu durumu tevhidin fer'i meselelerindendir; aslında değil Tevhidin aslında muhalefete düşenler günahkâr olmaktan ziyade küfre girerler. Burası çok ince bir noktadır. Buna dikkat et.

İKİNCİ ŞART

Tağutu Red Ve İnkâr Etmek

La ilahe illallah'ın ikinci şartı Tağutu red ve inkâr etmektir. Bu şart tahakkuk etmeden iman sahih olmaz. Tağut kavramı, birçok İslami kavramda olduğu gibi manası tahrif edilen ve yanlış yorumlanan kavramlar kervanına dâhil olmuştur. Tağutu inkâr etmek tüm peygamberlerin ilk çağrısı olduğu halde toplumumuz daha bu kelimenin anlamını bilmemekte ve duyduğu zaman garipsemektedir. Hatta öyle bir durumu gelmiştir ki, kişiye tağutu ve onun reddedilmesi gerektiğini anlattığında hemen “tavuk mu? Tavuk nasıl inkâr edilebilir ki ?” şeklinde çok komik, bir o kadarda üzücü bir cevap vermekte ve tağutu “tavuk” şeklinde anlamaktadır. Bu, gerçektende çok vahim bir durumdur. Tağutu reddetmek tüm peygamberlerin ortak çağrısı olduğu halde⁶⁸, Ashab-ı Kiram'ın çocuklarına öğrettikleri ilk şey bu olmasına rağmen⁶⁹ günümüz insanı daha bu kelimenin ne anlama geldiğini, bu kelimenin kapsamına giren varlıklara karşı nasıl

⁶⁸ Yüce Allah Nahl Suresi, 36. Ayette şöyle buyurur: “Biz her ümmete, Allah'a ibadet edin ve tağuttan kaçının diye (tebliğ yapan) bir peygamber gönderdik.” Bu ayet-i kerimeden, her peygamberin kendi kavmini tağuttan sakındırdığı rahatlıkla anlaşılmaktadır. Bizlerinde, peygamberlerin bu ortak sünnetine istinaden toplumumuzu çağdaş tağutlardan sakındırması gerekmektedir.

⁶⁹ İbn-i Ebi Şeybe'nin naklettiğine göre sahabeler çocuklarına ilk olarak “Allah'a iman ettim ve tağutu reddettim” cümlesini söylemeyi öğretirlermiş. (Bkz: Feyzü'l Furkan, sf. 270)

tavır takınılacağını ve böylelerinin nasıl inkâr edileceğini maalesef bilmemektedir. Bu noktada biz Müslümanlara düşen görev, tağutu ve onun kapsamına giren varlıkları gücümüz nispetinde halka anlatmaktır. Eğer biz Allah rızası için gerçekten bu gaye ile adım atarsak, yolda karşımıza çıkması muhtemel olan zorlukları Allah'ın yardımı ile aşarız.

“Ey iman edenler! Eğer siz Allah'a yardım ederseniz, O da size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar.” (Muhammed/7)

Bu kısa girişten sonra tağut kelimesinin ne anlama geldiğini İslam âlimlerinin izahatları çerçevesinde ele alabiliriz.

Tağut Kelimesinin Lügat ve Istılah Anlamı

Tağut lügatte haddi aşmak, azmak, belirlenmiş sınırı geçmek gibi anlamlara gelir. Istılahta ise, Allah'ın dışında ya da Allah ile beraber kendisine ibadet ve itaat edilen, onun hükümlerini tanımayan ve insanları Allah'ın dininden uzaklaştıran tüm varlıklardır. Şimdi âlimlerin “*tağut*” kelimesini nasıl izah ettiğine bir göz atalım.

İbn-i Kays der ki: “Tağut, ibadet edilen, tabi olunan ve yahut da itaat olunan olsun, kulun haddini aşmasına vesile olan her şeydir. Her kavmin tağutu, Allah (c.c.) ve Rasülü dışında onun hükmüne başvurdukları, Allah'ı bırakıp ibadet ettikleri, basiretsizce Allah'ın dışında tabii oldukları veyahut da Allah'tan başka itaat ettikleri kimselerdir. Kim Rasulullah (s.a.v.)'ın getirdiğinin dışında bir şeyin hükmüne başvurur veya o şeyle hüküm verirse, tağut ile hükmetmiş ya da tağuta muhakeme olmuş demektir.”⁷⁰

Şeyhu'l İslâm İbn-i Teymiye der ki: “Allah'a isyanı gerektiren hususlarda, hidayet ve hak dine uymamakta, kendisine itaat olunan her şey tağuttur. İşte Allah'ın kitabından başkası ile

⁷⁰ İ'lamu'l Muvakkîn, c.1, sf.50.

hükmeden ve bu maksatla hükmüne başvurulmuş kimseye tağut adının verilmesi bundan dolayıdır.”⁷¹

İmam Taberi şöyle der: “Bana göre tağuta verilecek en doğru mana; Allah (c.c.)'a karşı haddini aşan ve Allah (c.c.)'tan başka kendisine zorla veya gönüllü olarak itaat edip bağlanılarak ibadet edilendir. Kendisine ibadet edilen bu varlık bir insan olabileceği gibi şeytan, put veya herhangi bir şey de olabilir.”⁷²

Abdurrahman el-Batın şöyle der: “Tağut; Allah (c.c.)'tan başka ibadet edilenlerin, sapıklıkta öncü olanların ve batıla çağıran ve onu iyi gösterenlerin hepsidir. Allah (c.c.) ve Rasülüne zıt olan hükümlerle insanlar arasında hüküm verenler, kâhin ve sihirbazlar, sapık ve yalan hikâyeler uydurarak insanları mezarlara ibadet etmeye çağıran mezar bekçileri, hizmetçileri ve koruyucuları aynı şekilde birer tağuttur. Bu tağutların asıl ve en büyüğü ise şeytandır. Şeytan en büyük tağuttur. Allah (c.c.) daha iyi bilir.”⁷³

Şeyh Muhammed el-Fıki der ki: “İslam şeriatına muhalif kanunlarla hükmetmek, insanın kan, mal ve ırzları konusunda hüküm vermek için konulan bütün kanunlar, Allah (c.c.)'ın şeriatı olan hadleri kaldıran, faizin zinanın ve içkinin haramlığını iptal eden bütün beşeri kanunlar tağut kavramına girerler. Zaten böyle kanunların her biri başlı başına birer tağuttur.”⁷⁴

Abdülaziz b. Baz da şu yorumu yapar: “Selefin tağut hakkındaki sözlerinden şu anlaşılmaktadır: Kulu, Allah'a kulluktan, dinde ihlâş olmaksın, Allah ve Rasülüne itaat etmekten alıko-yan ve çeviren her şey tağuttur. Bunun böyle oluşunda ister cin şeytanlarının, ister insan şeytanlarının, ister ağacın, ister taşın,

⁷¹ Mecmuu'l Fetâva, c.28, sf. 200.

⁷² Tefsiru't Taberi, c.3, sf. 13.

⁷³ ed-Dürerü's-Seniyye, c.2, sf. 103.

⁷⁴ Fethu'l Mecid, sf. 282.

isterse başka bir şeyin müdahalesi olsun değişmez. İnsanlara şanlar, şerefler, mallar hakkında hüküm vermek, faiz, zina, içki içilmesi gibi benzer şeyleri serbest bırakmak, Allah'ın şeriatını kaldırmak için ortaya çıkarılan İslam'a yabancı kanunlarla hükmetmek gibi durumlarda tağut kavramına girmektedir. Bu kanunları koyanlar, tasdik edip kabul edenlerde tağutturlar. Kasıtlı veya kasıtsız, Rasulullah'ın getirdiği hak dinden insanları çevirmek için insan aklının koymuş olduğu bütün yazılar ve onları icat edenler de tağutturlar.”⁷⁵

Abdu'l Mun'im Mustafa bu nakillerden sonra şöyle der: “Tağut: ibadetle ilgili en basit meselelerde bile olsa, Allah (c.c.) dışında rızası sebebiyle kendisine ibadet edilendir. Sevgi, dostluk, düşmanlık, itaat, bağlanma, muhakeme olma, dua, korku, adak, namaz ve ulûhiyetle alakalı her hangi bir konuda kendisine ibadet edilen Allah (c.c.) dışındaki her varlık tağuttur. Allah (c.c.)'ın şeriatına muhalif olan bütün kanun ve şeriatların her biri birer tağuttur. Küfür, fesat ve sapıklıkta öncü olan herkes birer tağuttur.”⁷⁶

Tağutların adet ve sayısının sınırlandırılması mümkün olmamakla birlikte islâm âlimleri tağutu beş ana başlık altında incelemiştir. Şimdi sırasıyla bunları zikrederim.

1) Şeytan: Tağutların en büyüğü hiç şüphesiz ki şeytandır. O, yeryüzünde işlenen tüm cürümlerin, günahların ve tuğyanın asıl müsebbibidir. İnsanları Allah'a ibadetten alıkoyduğu ve onları saptırdığı için tüm tağutların elebaşı konumundadır. O, kıyamet gününe kadar insanları saptırmak ve doğru yoldan uzaklaştırmak için yemin etmiştir.

“İblis dedi ki: “Beni azgınlığa ittiğin için and içerim ki bende senin doğru yolunda onlara engel olacağım. Sonra elbette

⁷⁵ A.g.e. sf. 287.

⁷⁶ et-Tağut, sf. 75.

onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım. Böylece çoğunu şükredenlerden bulamayacaksınız.” (A'raf/16-17)

Bu özelliklerden dolayı Selef-i salihinden birçok müfessir şeytanı “tağut” diye nitelendirmiş ve onun en büyük tağut olduğunu beyan etmiştir.

Burada değinmeden geçemeyeceğim çok önemli bir nokta var. O da, birçok meal çalışması yapan mütercimlerin farkında olarak veya olmayarak tağut kelimesini sadece “şeytan” olarak tercüme etmeleridir. Bu, çok vahim sonuçlara sebep olabilecek bariz bir hatadır. Çünkü böylesi bir tercümeden meal okuyan insanın aklına “tağut” denilince hemen “şeytan” gelecek ve tağut kelimesinin kapsamına girdiği halde sırf bu yanlış tercümeden ötürü bir çok tağut, o kişinin benliğinde tağut olmaktan çıkacaktır. Bu hatanın giderilmesi için şu önemli açıklamayı yapmakta yarar görüyoruz.

Lugat âlimleri *“İhtilafu'l esma yedüllü ala ihtilafîl ma'na”* yani *“isimlerin farklı olması, mananın da farklı olduğunu gösterir”* kaidesi ile bu tür yanlışlıkların önüne set çekmişlerdir. Bu kaidenin tefsir yaparken veya herhangi bir tercüme işi ile uğraşırken çok önemli bir yeri vardır. Yukarıda değindiğimiz hata aslında bu kaidenin tatbik edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Tağut lafzını sırf *‘şeytan’* olarak tercüme edenler bu kaideyi göz ardı etmemiş olsalardı, insanların yanlış anlamalarına sebep olmazlardı. Hâlbuki *‘şeytan’* ayrı bir lafız, *‘tağut’* ayrı bir lafızdır. Bu iki ismin farklı lafızlarla gelmesi manalarının da ayrı olmasını gerektirir. Elbette ki *‘şeytan’* tağuttur. Ama tağut sırf *‘şeytan’* değildir. Eğer böyle olmuş olsaydı Allah-u Teâlâ'nın içerisinde ‘tağut’ lafzı geçen ayetlerde ‘tağut’ yerine ‘şeytan’ kelimesini kullanması gerekmez miydi? Üstelik Nisa Suresinde:

“İman edenler Allah yolunda, kâfir olanlarda tağut yolunda savaşırlar. O halde şeytanın destekçileri ile savaşım. Şüphe yok ki şeyta-

nın hilesi pek zayıftır" (Nisa/76) buyurarak, tağut ile şeytan kelimelerini aynı ayet içerisinde kullanmıştır. Bu da göstermektedir ki "şeytan" ile "tağut" farklı farklı şeylerdir. Son olarak diyoruz ki: Her şeytan bir tağuttur, ama her tağut şeytan değildir. Bu ayırıma dikkat et. Çünkü birçok insan bu konuda yanılgıya düşmektedir.

2) Sihirbazlar: Sahabe ve tabiinden bazıları "tağut" kelimesinin "sihirbaz" anlamına geldiğini söylemiştir. Sihirbazlar hakkı gizleyerek batılı insanlara süslü göstermektedirler. Büyülerinin gerçekleşebilmesi için kendilerine gelen insanlara Allah'tan başkası adına kurban kesmelerini veya içerisinde birçok şirk sözü bulunan birçok muska vb. şeyleri boyunlarına asmalarını emrederler ve böylece insanların akideleri ile oynarlar. Bu tür gerekçelerden dolayı onlar için "tağut" ismi verilmiştir. Cumhur-u ulemaya göre sihir yapan insanlar küfre girer ve öldürülür.

3) Kâhinler: Gaybı ve insanların idrakinin dışındaki bir takım işleri bildiğini iddia eden kimselere "kâhin" denir. Bunlar kimi zaman gelecekte haber verirler kimi zamanda kaybolmuş eşyaların yerlerini söylerler. Bunuda, gökyüzünden kulak hırsızlığı yapan şeytanlardan öğrenirler. Böylesi bir iş kesinlikle insanı dinden çıkarır. Çünkü gaybı ve geleceği bilmek yalnız Allah'ı Teâlâ'ya mahsustur. Allah'ın bilebileceği bir şeyi kendinde görmek insanı şirke sokar. Bu nedenle birçok âlim "tağut" kelimesini "kâhin" olarak yorumlamıştır.

4) Putlar: Bunlarda Allah'ın dışında ibadet edilen varlık oldukları için "tağut" kavramı içinde değerlendirilmiştir.

5) Allah'ın Şeriatına Aykırı Kanun Koyanlar: Tağut ismini hak etmeye en müstahak olanlar bunlardır. Çünkü bunlar Allah'ın göndermiş olduğu kitabı bir tarafa atarak kendi heva ve heveslerinden kanunlar yapmakta ve bu suretle haddi aşmaktadırlar. İnsanoğlu, kanun icat etmek ve yasa yapmak için yaratıl-

mamıştır. Onun tekbir yaratılış gayesi vardır o da Allah'ın kendisi için göndermiş olduğu kanunları uygulamak sureti ile Rab-bine ibadet etmesidir. Bu vazifeyi unutarak Allah'ın üstlenmiş olduğu bir işi ele almak isteyenler, onun belirlediği sınırları çiğ-nemiş olurlar. Bu ise onların "tağut" vasfını almaları için yeterli bir nedendir.

Hele birde Allah'ın 'serbest' dediğine 'yasak', 'yasak' dediğine de 'serbest' diyenler var ya işte onlar küfürde ilerlemiş ve Allah'a isyanda zirveye çıkmış insanlardır. Böyleleri tağut olmanın yanı sıra Allah'ın haklarına el koymaya yeltendikleri için aynı zamanda gasıp (gaspçı) tırlar. Her insanın böylelerine karşı te-yakkuzda olması gerekir.

Heva ve heves, Vatan ve Milliyetçilik, ırkçılık, Demokrasi Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler ve Anayasaları Kur'an olmayan meclisler de çağımız âlimlerinin "tağut" olarak nitelendirdikleri şeylerdendir. Tüm bunlardan sakınmak gerekir.

Bu tanımlardan sonra şu soruları kendimize soralım:

- Günümüzde toplumun geneli açısından düşünüldüğünde, kendisine ibadet edilen mabud kimdir? Allah-u Teâlâ mı, yoksa tağut mu?
- Kendisine itaat edilen kimdir? Allah-u Teâlâ mı, yoksa tağut mu?
- Kullar için yasa ve kanunlar belirleyen kimdir? Allah-u Teâlâ mı, yoksa tağut mu?
- Kendisi için dostlukta ve düşmanlıkta bulunulan kimdir? Allah-u Teâlâ mı, yoksa tağut mu?
- Kendisine sevgi ve korku duyulan kimdir? Allah-u Teâlâ mı, yoksa tağut mu?
- İnsanlar, değerlerini, kanunlarını ve ilkelerini kimden almaktadır? Allah-u Teâlâ'dan mı, yoksa tağuttan mı?
- İnsanlar kime muhakeme oluyorlar, tartışma ve davalarını kime götürüyorlar? Allah-u Teâlâ'ya mı, yoksa tağuta mı?

İnsanların birçoğu tarafından itiraf edilmese de, yukarıdaki soruların cevabı; “Tağut” olarak karşımıza çıkıyorsa, insanlar ile bu dinin hakikati arasındaki uçurumun büyüklüğünü ve yine âlimler ve ilmiyle amel eden davetçilerin omuzlarındaki emane-tin ağırlığını, ümmet ve dinleri açısından üzerlerine düşen gö-revlerin neler olduğunu idrak etmiş oluruz. Seyyid Kutup (r.h.) şöyle der:

“Bugün yeryüzünde bu dinin problemi; Allah’ın ulûhiyet sı-nırına tecavüz eden, O’nun sultasını gasp etmeye çalışan, insan-ların canı, malı, nesli üzerinde emir ve yasaklar koyan ve ken-dinde bunu yapma cesareti bulan tağutların işbaşında olmasıdır.

İşte Kur’an tüm gerçekliğiyle konuya değiniyor ve mesele-nin ulûhiyet ve ubudiyet meselesiyle bağlantılı olduğunu ve me-selenin bir iman-küfür, İslam-cahiliyye meselesi olduğunu dile getiriyor...”

Eğer ki, nebi ve resullerin yaptıkları gibi, bizler de kavimle-rimize karşı davete “*Allah’a ibadet edin ve tağuttan kaçının*” esası ile başlamış olsaydık ve Allah’a kavuşuncaya ya da insan-lardan açık, doğru ve sadık bir karşılık alıncaya kadar bu davet-ten geri durmamış olsaydık, doğrudan sapmış olmazdık.⁷⁷

Tağut kelimesinin anlam ve muhtevasını öğrendikten sonra, tağutu reddetmenin La ilahe illallah’ın şartlarından birisi oldu-ğunun delillerine geçebiliriz. İmam Müslim’in sahih olarak riva-yet ettiği bir hadiste Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Kim ‘La ilahe illallah’ der ve Allah’ın dışında ibadet edilen şeyleri reddederse, malı ve canı haram olmuş olur.”⁷⁸

Rasulullah (s.a.v.)’ın “*Allah’ın dışında ibadet edilen şeyleri reddederse*” sözü, tağutu reddetmek anlamına gelir. Bu da

⁷⁷ Müslümanların Birliğini Sağlayacak olan Temel Esaslar, Abdu’l Mun’im Mustafa, sf. 35,36.

⁷⁸ Müslim, Kitabu’l İman, 37.

tağutu reddetmenin La ilahe illallah’ın şartlarından birisi oldu-ğunu gösterir.

Denilse ki: “Zaten kelime-i tevhidin birinci kısmı olan “La ilahe” sözü tağutu inkâr etmeyi ifade etmektedir. Acaba hadis-i şerifte neden tekrar olarak tağutların inkâr edilmesine atıf ya-pılmıştır? Bu soruya şu şekilde cevap veririz. Hadis-i şerifte tağutların inkâr edilmesinin tekrar olarak zikredilmesi, bu işin ciddiyetini ortaya koymak içindir. Zira kişi tağutu inkâr etmeden iman etmiş olmaz. Kişinin mü’min olabilmesi için bu şartı yeri-ne getirmesi gerekir.

Hadis-i şerifte kişinin malının ve canının korunması Al-lah’ın dışında ibadet ve itaat edilen tağutların inkâr edilmesine bağlanmıştır. Hadiste yer alan bu ifade tağutu inkâr etmeyen bi-risinin La ilahe illallah cümlesini ölene kadar dilinden düşürme-se bile mü’min olamayacağına işaret etmektedir. Çünkü kişinin malının ve canının haram olması ancak iman ile mümkündür. Adam La ilahe illallah deyip sonrada tağutlara itaat ettiğinde sanki iki zıt şeyi bir anda yapmış oluyor. Hem tağutları reddedi-yorum diyor hem de onlara itaat ediyor. Böyle birisi “*ben aynı anda hem gece hem gündüz yaşıyorum*” diyen birisi gibidir.

Tağutu inkâr etmenin La ilahe illallah’ın şartlarından birisi olduğunun başka bir delilide Rabbimizin şu ayetidir:

“*Dinde hiç bir zorlama yoktur. Gerçekten iman ile küfür apaçık meydana çıkmıştır. Artık her kim tağutu red (ve in-kâr) eder ve Allah’a iman ederse o, kopması mümkün olma-yan sapasağlam bir kulpa (urve-i vüskaya) tutunmuş olur. Allah işitendir, bilendir.*” (Bakara/256)

Allah-u Teâlâ bu ayeti kerimede tağutu inkâr etmeyi bizlere emretmiştir. Tağutu inkâr etmeksizin gerçekleştirilen bir iman asla makbul değildir.

Ayet-i kerime de yer alan “*Kim tağutu red ve inkâr eder ve Al-*

lah'a iman ederse" cümlesi gerçektende dikkate şâyandır. Allah'a imandan önce tağutun reddinin zikredilmiş olması, tağut inkâr edilmeksizin iddia edilen imanın boş bir lakırdıdan ibaret olduğunu göstermek içindir. Tefsiru'l Hazinde şöyle denilir:

"Bu ayet-i kerimede kâfir birisinin imandan önce küfre tevbe ederek küfürden uzaklaşmasının, sonrada Allah'a iman etmesinin gerekli olduğuna bir işaret vardır. Kim böyle yaparsa imanı sahih olur..."⁷⁹

Yani Allah'a iman etmeden önce tağutların red ve inkâr edilmesi gerekmektedir. Elmalılı Hamdi Yazır, bu ayetin La ilahe illallah cümlesinin bir tefsiri niteliğinde olduğunu şu önemli ifadeleri ile dile getirir:

"Mümin muvahhid olmak için Allah'a imandan evvel küfre tevbe etmek şarttır. Ve bu tevbenin şartı da tağutları asla tanımamaya azmeylemektir. Bu suretle "Kim tağutu inkâr edipte Allah'a iman ederse" ayeti "La ilahe illallah" kelime-i tevhidinin bir tefsiri demektir."⁸⁰

Ayet-i kerimede tağutu inkâr etmenin Allah'a imandan önce zikredilmesinde bir takım hikmetler vardır. Bu hikmetler şöyle özetlenmiştir.

1- Tağutu red meselesinin küçük görülüp de ihmal edilmemesini, tağutu reddetmenin çok önemli bir asıl olduğunu, bunun dışındaki asıl ve teferruatların ise ona bağlı olduğunu belirtmek içindir.

2- İmandan önce tağutun reddinin gerekli olduğunu bildirmek içindir. Çünkü kişi tağutu reddetmeden önce iman ederse bu iman, tağutu red veya şirki terk edinceye kadar sahibine hiç bir fayda vermez.

⁷⁹ Lübabu't-Te'vil fi Meâni't-Tenzil, c. 1, sf. 351; Daru'l Kütübü'l İlmiyye baskısı.

⁸⁰ Hak Dîni Kur'an Dili, c. 2, sf. 871.

3- Allah (c.c.)'a iman ile tağuta iman, bir kulun kalbinde bir an bile olsa asla bir arada bulunamaz. Çünkü birisine iman, diğerine iman etmeye zıddır. Bunlardan birisine iman edilirse diğeri reddedilmiş olur. Çünkü iman ile küfür bir kalpte asla bir arada bulunmaz.

Buna göre, ya tağutu reddettikten sonra iman edilir ya da tağuta iman ederek Allah (c.c.) reddedilir. Tağuta iman ile Allah (c.c.)'a imanın bir kulun kalbinde aynı anda bir arada bulunmasını düşünmek, bir şeyin zıddıyla birlikte aynı anda var olduğunu düşünmek demektir. Bu ise imkânsızdır.⁸¹

Ayetteki Urve-i Vüska (Sağlam Kulp)'dan kasıt nedir?

Müfessirler, ayet-i kerimede geçen "*el-urvetü'l vüska*" kelimesini bir kaç şekilde anlamlandırmışlardır. Mücahit bunun "*iman*" anlamına geldiğini söylemiştir. Suddi "*islam*" manasındadır derken, Said b. Cübeyr ve Dahhak "*La ilahe illallah*" anlamında olduğunu söylemiştir. Enes b. Malik (r.a.)'ten bunun "*Kur'an*" manasında olduğu rivayet edilmiştir. İbn-i Kesir (rh.a.) bu görüşlerin hepsini naklettikten sonra şöyle der: "Bu görüşlerin hepsi sahihtir; aralarında herhangi bir çelişki söz konusu değildir."⁸²

Önemli Bir Açıklama

Allah'ın dışında ibadet edilen bir varlığın tağut olarak isimlendirilebilmesi için mutlaka kendisine yapılan ibadete rıza gösterilmesi ve bu işten memnun olması şarttır. Eğer kendisine yapılan ibadete rıza gösterilmiyorsa o zaman tağut olarak isimlendirilemez. Birçok insan Hz. İsa'ya, Hz. Uzeyr'e veya Allah'ın salih kullarına ibadet etmektedir. Her ne kadar onlara ibadet eden insanlar kâfir olmuş olsa da, kendilerine ibadet edilen bu salih zatlar, yapılan ibadetten razı olmadıkları için "tağut" olarak isimlendirilemezler. Bu şart çok önemlidir. Buna dikkat et.

⁸¹ Bkz. "et-Tağut", Abdu'l Mun'im Mustafa, sf. 61, 62.

⁸² Tefsiru'l Kur'ani'l Azim, c. 1, sf. 418. Daru'l Fayha Baskısı.

Tağutu İnkâr Etmenin Şekli ve Niteliği

Tağutu red ve inkâr etmek, kimilerinin zannettiği gibi sadece dil ile olan bir şey değildir. Aksine taşutu inkâr etmek hem itikat, hem söz, hemde amel ile gerçekleşen bir olaydır. Bu üç maddeden birisinin olmaması halinde, taşut inkâr edilmiş sayılmaz. Önemine binaen bu üç maddeyi tek tek ele alalım.

1- Tağutun "İtikâd" İle Reddedilmesinin Şekli

Bu, kişinin kalben taşuta buğzetmesi, onu sevmemesi, itikâd olarak ona düşmanlık beslemesi, onun ve ona itaat edenlerin küfre düştüğüne inanması şeklinde olur.

Tağutun bu şekilde inkâr edilmesi hususunda hiç kimse mazur sayılmaz. Çünkü hiçbir kimsenin başka birisinin kalbine girmesi veya onun kalbi üzerinde hâkimiyet kurması mümkün değildir. Bu nedenle taşutları seven, onlara sempati duyan, onlara buğz ve düşmanlık etmeyenler asla taşutu reddetmiş sayılmazlar.

2- Tağutun "Dil" İle Reddedilmesinin Şekli

Kişinin, taşuları ve onların yarıdakçılarını tekfir etmesi, onların Müslüman olmadıklarını söylemesi ve onlardan beri olduğunu ilan etmesi dil ile reddetmenin kapsamına girmektedir. Rabbimiz Kur'an-ı Kerimde şöyle buyurur:

"De ki: Ey Kâfirler !" (Kâfirun/1)

Bu ayet-i kerimede Rasulullah (s.a.v.)'a dönemindeki inkârcılara kâfir olduklarını haykırması emredilmiştir. Çünkü ayet: "Gul" lafzı ile başlamıştır. Yani sen onların kâfir olduklarını söyle, haykır, ilan et anlamındadır. Erbabının malumu olduğu üzere emir sigaraları aksi bir karine bulunmadığı sürece farziyet ifade eder.⁸³ Bu da gösteriyor ki onların küfrünü ilan etmek dini bir görevdir. Yine Rabbimiz Mümtahine Suresinde şöyle buyurur:

⁸³ Bkz: El-Kâfi'l Vâfi fi Usuli'l Fıkhi'l İslâmî, sf. 323.

"Gerçekten İbrahim'de ve beraberindeki müminlerde sizin için çok güzel bir örnek vardır. Hani onlar kavimlerine 'Biz hem sizden hem de Allah'ın dışında ibadet ettiğiniz şeylerden uzağız. Biz sizi tekfir ettik.'⁸⁴ Bir olan Allah'a iman edinceye kadar bizimle sizin aranızda ebedi bir düşmanlık ve kin baş göstermiştir' demişlerdi." (Mümtahine/4)

Burada, İbrahim (a.s.) ve beraberindeki müminlerde bizler için uyulması gereken güzel örnek nedir? diye sormamız gerekmektedir. Ayetin açıkça ortaya koyduğu mânaya göre bizler için örnek olarak takdim edilen şey, Hz. İbrahim ve beraberindeki inananların, müşrik olan kavimlerini tekfir etmeleri ve onları inkâr ederek hem kendilerinden hem de itaat ettikleri mabutlarından uzak durmalarıdır. Onların ortaya koymuş olduğu bu net tavır, biz Ümmet-i Muhammede "güzel bir örnek" olarak takdim edilmiştir ki, bizimde bu örneğe tabi olmamız gerekmektedir.

Muâviye b. Hıyde (r.a.) der ki: "Rasulullah (s.a.v.)'a: 'Ya Rasulallah! Rabbin seni bizlere ne ile gönderdi?' diye sordum. Rasulullah (s.a.v.): 'İslam ile gönderdi' buyurdu. Ben: 'İslam'ın alâmetleri nedir?' dedim. Rasulullah (s.a.v.): 'Yüzümü Allah'a teslim ettim ve (şirkten, küfürden ve taşutlardan) arındım, beri oldum' demen, namaz kılman ve zekât vermendir." buyurdu."⁸⁵

Efendimizin "arındım, beri oldum" sözü, 'şirki, küfrü ve Allah'ın dışında ibadet ve itaat edilen taşutları terk ettim' şeklinde tefsir edilmiştir. Bu da gösteriyor ki kişinin taşutu inkâr edebilmesi onları reddettiğini ilân etmesi ile mümkündür.

⁸⁴ Ayetteki "Kefernâ biküm" ifadesi "sizi reddettik" anlamına geldiği gibi, "sizi tekfir ettik" anlamına da gelir. Biz ikinci görüşü tercih ettik.

⁸⁵ Sahihu Süneni Nesâi, 2407 nolu hadis.

3- Tağutun "Amel" İle Reddedilmesinin Şekli:

Bu da kişinin hiçbir şekilde onlara destek vermemesi, onları yönetici, lider ve baş seçmemesi ve her fırsatta onlardan ictinâb ederek uzak durması sureti ile olur.

"Tağuta ibadet (ve itaat) etmekten uzak duran ve Allah'a yönelenler var ya işte onlar için müjde vardır." (Zümer/17)

"Ey iman edenler! Kâfirleri veli (dost, yardımcı, yönetici) edinmeyin!" (Nisa/144)

Bu ve benzeri ayetler tağutlardan uzak durulması gerektiğini açıkça beyan etmektedir. Müminlere düşen, Allah'ın bu ayetlerine teslim olmak ve Allah'ı hiçe sayan tağutlardan teberri etmektir.

Bu anlatılanlardan sonra diyorum ki; tağutun reddedilmesinin hakiki şekli ve niteliği budur. Kim bu üç maddede anıldığı şekliyle tağutu reddederse gerçek anlamda tağutu reddetmiş olur. Kimde bunlardan birisini eksik yaparsa onun tağutu reddedişi noksandır; binlerce kez dili ile tekrar etse de o tağutu reddetmiş değildir.⁸⁶

Abdul Mun'im Mustafa *"Şurutu La ilahe illallah"* adlı eserinde tağut lafzının Müslüman birisi için kullanılıp kullanılamayacağı sorusunu sormuş ve şöyle cevap vermiştir.

"Tağut, Fe'alut vezninden olup azmak, taşkınlık yapmak ve haddi aşmak anlamındadır. Kimin azgınlığı, taşkınlığı ve zulmü küfre ulaşmazsa, lügat manası açısından ona tağut ismi verilebilir. Nitekim seleften bazıları Haccac ve benzerlerine tağut ismini kullanmış ama bununla lügavi anlamı kastetmişlerdir. 'Allah'ın dışında ibadet edilen kâfir' manasını murâd etmemişlerdir.

Eğer bu azgınlık ve zulüm sahibini küfre düşürecek seviyeye ulaşırsa, o zaman Allah'ın dışında ibadet edilen manasına gelen ıstılahî anlamı kendisine hamlonulur.

⁸⁶ Bu bölüm, *"Şurutu La ilahe illallah"* adlı eserden özetlenmiştir.

İlim ehlinin kitapları okunurken ve onların sohbetleri dinlenirken bu iki tağutun arasını ayırt edebilmek için sözün baştan sona kadar gözetilmesi ve onların sözlerinde yer alan tağutun sınırlandırılmasında sana yardımcı olacak karinelere bakılması gerekir.

Ancak ben Kur'an ve Sünnette geçen tüm tağut kelimelerini araştırdım... Hepside "Allah'ın dışında ibadet edilen kâfir" anlamına gelmektedir. En iyisini bilen Allah'tır.⁸⁷

⁸⁷ A.g.e, sf. 44.

ÜÇÜNCÜ ŞART **İkrar (Dil İle Telaffuzetmek)**

La ilahe illallah'ın üçüncü şartı ikrardır. İkrar, bir şeyi dil ile haber verme anlamına gelir. Kişi, İslam'a girmenin temel ilkesi olan kelime-i şهادeti telaffuz ettiğinde, tevhidin bu şartını yerine getirmiş olur. Kelime-i şهادetin şekli ise şu şekildedir.

“Eşhedü en lailahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Rasulullah”

Son kısmı “ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve rasuluhu” diye de söylenebilir. Anlamı:

“Ben şahitlik ederim ki, Allah'tan başka hiçbir (hak) ilah yoktur ve ben yine şahitlik ederim ki, Muhammed (s.a.v.) Allah'ın Peygamberidir” veya “Muhammed Allah'ın kulu ve Rasulüdür.”

Kişi bu kelimeyi telaffuz ettiğinde, artık şirk bataklığından kurtulmuş ve İslam dairesine girmiş olur. O, bu ikrarı ile Allah'ın dışında ilahlık iddiasında bulunan sahte ilahları reddetmiş ve hem kendi, hem de kâinattaki diğer varlıklar üzerinde gerçek söz sahibi olanın Allah olduğunu itiraf etmiş sayılır.

İkrar için Kudret (güç yetirebilme) Şarttır

Bu önemli bir şarttır. Zira tat olma ve -bazı hastalarda görüldüğü üzere- belirli aralıklarla konuşamama gibi özürlü kişilerden telaffuz ve ikrar zorunluluğunu kaldırmaktadır. Dolayısıyla elinde olmayan sebeplerle kelime-i şهادeti ikrar edemeyenler, mazur sayılmışlardır. Rabbimiz şöyle buyurur:

“Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar.” (Bakara/286)

Bu ayetin ifade ettiği anlamdan, böylesi insanların “ikrar” şartından muaf oldukları anlaşılmaktadır. Çünkü Allah (c.c.) güçlerinin yettiği ile onları mükellef tutmaktadır. Onlar telaffuz ve ikrar etmeye güç yetiremedikleri için mükellef değildirler.

İkrarın La İlahe İllallah'ın Şartlarından Oluşunun Delilleri

Ehl-i Sünnet, bir kişinin mü'min olabilmesi için kalbi ile inandığı hakikati -eğer bir özü yoksa- dili ile de ikrar etmesini şart koşmuştur. Bazıları ise bunu şart görmemiştir. Biz ikrarın, kelime-i tevhidin şartlarından birisi olduğunu delillendirdikten sonra bu mesele hakkında yeterli bilgi vermeye çalışacağız.

Buhari ve Müslim'in ortaklaşa rivayet ettikleri bir hadiste şöyle geçer: Müseyyeb b. Hazn (r.a.) anlatıyor:

“Ebu Tâlip vefat edeceğinde Rasulullah (s.a.v.) ona geldi ve yanında Ebu Cehil ile Abdullah b. Ebi Ümeyye'yi buldu. Rasulullah (s.a.v.) Ebu Tâlip'e: “Amcacığım! La ilahe illallah de ki, ben bu söz sayesinde Allah katında senin lehine şahitlik yapayım” buyurdu. Bunun üzerine Ebu Cehil ve Abdullah b. Ebi Ümeyye: “Yoksa sen Abdulmuttalib'in dininden yüz mü çeviriyorsun ey Ebu Tâlip!” dediler. Rasulullah (s.a.v.) kelime-i tevhi-di ona arz etmeye, onlarda o sözlerini tekrarlamaya devam ettiler, nihayetinde Ebu Tâlib'in onlara söylediği son söz: “O Abdulmuttalib'in dini üzeredir” sözü oldu ve La ilahe illallah demeyi reddetti. Bunun üzerinde Rasulullah (s.a.v.): “Vallahi yasaklanmadığım sürece sana istiğfarda bulunacağım” dedi. Ardından Allah-u Teâlâ: “Kendilerine cehennemlikler oldukları açıkca beyan olduktan sonra akrabaları bile olsa müşrikler için af dilemek ne peygamberlere yaraşır ne de müminlere...” diye başlayan Tevbe su-resinin 113. ayetini indirdi.⁸⁸

İmam Müslim'in diğer bir rivayetinde ise şöyle geçer:

⁸⁸ Buhari, Cenaiz, 80; Müslim, İman. 177

“Rasulullah (s.a.v.) amcasına “La ilahe illallah de ki, ben bu kelime ile kıyamet gününde senin lehine şahitlik edeyim” dedi.

Ebu Talip de: “Eğer Kureys'in beni ayıplaması ve “onu buna sevk eden korkudur” demeleri olmasaydı seni memnun eder (ve La ilahe illallah derdim) diye mukabelede bulundu. Bunun üzerine Allah (c.c.) “Şüphesiz ki sen sevdiklerini hidayete eristiremezsin. Fakat Allah dilediğini hidayete eristirir.” (Kasas/56) ayetini indirdi.⁸⁹

Bu rivayetlerden anlaşıldığına göre peygamberimizin amcası olan Ebu Tâlip, kelime-i şahadeti bir takım gerekçelere binaen telaffuz etmemiş ve ayetin ifadesi ile “cehennemlik bir müşrik” olmuştur.

Bazı çevrelerin çıkıp ‘Ebu Tâlip kalben inanmadığı için müşrik sayılmıştır’ demeleri yersizdir, zira Ebu Tâlip söylediği şiirlerde Rasulullah (s.a.v.)'ın dini için medihlerde bulunmuş ve İslam'ın en hayırlı din olduğuna inandığını söylemiştir. O şiirlerden bir tanesi şöyledir:

“Yemin ederim ki, Muhammed'in dininin

Yeryüzündeki tüm dinlerden daha hayırlı olduğunu bilmişimdir.

Kınanma ve ayıplanma olmasaydı

Beni o dine karşı gayet hoşgörülü bulurdun.”⁹⁰

Ebu Tâlip, kalben Rasulullah'ın hak olduğuna inanıyor, ama bunu gücü yettiği halde ikrar etmeye yanaşmıyordu. Bu nedenle Ehl-i Sünnet, onun mümin olmadığı hususunda ittifak etmiş, gerekçe olarak ta kelime-i şahadeti telaffuz etmediğini göstermiştir. Bu rivayetlerden anlaşıldığına göre ikrar, kelime-i tevhi-din şartlarındandır. Bunun bir başka delili, Rasulullah (s.a.v.)'ın şu sözüdür.

⁸⁹ Müslim, İman. 25.

⁹⁰ Bkz: Şerhu'l Akideti't-Tahaviyye, el-Mektebül İslami baskısı, sf. 332. Ayrıca Şerhu Katri'n-Nedâ, el-Mektebetü'l Asriyye baskısı, sf. 271.

“Ben, Allah’tan başka hiç bir (hak) ilahın olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Rasulü olduğuna şahadet edene, namazı kılana ve zekâtı verene dek insanlarla savaşmakla emrolundum. Bunu yaparlarsa mallarını ve kanlarını-İslam’ın hakları müstesna- benden korumuş olurlar. Diğer konularda ise hesapları Allah’a aittir.”⁹¹

İmam Nevevi bu hadisin şerhinde şöyle der:

“Allah Rasulü’nün getirmiş olduğu şeylerin tamamına ve kelime-i şahadetin manasına iman ederek onu ikrar etmek imanın (sıhhat) şartıdır.”⁹²

Bedreddin el-Aynî’de benzeri ifadeler kullanarak şöyle der:

“Bu hadiste, kişinin Müslüman olduğuna hükmedebilmek için kelime-i şahadeti telaffuz etme şartı vardır.”⁹³

İbn-i Teymiyye der ki: “Kelime-i Şahadeti güç yetirdiği halde ikrar etmeyen bir kimse Müslümanların ittifakı ile kâfir olmuştur. Ümmetin selefi, imamları ve cumhur-u ulemasının yanında zahiren ve batınen küfre düşmüştür.”⁹⁴

Tüm bu nakillerden anlaşıldığına göre kelime-i şahadeti güç yetirdiği ve her hangi bir özürlü olmadığı halde söylemeyen bir insan, La ilahe illallah’ın şartlarından birini ihlal ettiği için Müslüman olamaz.

İmanın Hakikati Hususunda Mezheplerin Görüşleri

İslam âlimleri imanın hakikati hususunda ihtilaf etmişlerdir. Onlardan kimisi imanın kâmil olabilmesi için kalp ile itikadın, dil ile ikrarın ve azalar ile amelin bir arada bulunmasını şart koşarken, kimileri bu şartlardan bazısını kabul etmemiştir. Şimdi bu noktadaki ihtilafı maddeler halinde izah edelim.

⁹¹ Müslim, İman. 22.

⁹² Müslim Şerhi, İmam Nevevi, Daru’l Menâr baskısı, c.1, sf. 171

⁹³ Umdetü’l Kâri, c.1, sf. 275

⁹⁴ Mecmuu’l Fetâva, c. 7, sf. 609.

1) İman, kalp ile itikât, dil ile ikrar ve azalar ile ameldir diyen görüş. Bu görüş, İmam Şafi, Ahmed b. Hanbel, İmam Malik, İmam Evzaî, ehl-i hadis ve bazı kelimciler tarafından benimsenmiştir.

2) İman, dil ile ikrar ve kalp ile itikattır diyen görüş. Bu görüşü Ebu Hanife ve imam Tahavî benimsemiş, ameli, iman kapsamında değerlendirmemişlerdir.

3) İman sadece dil ile ikrardan ibarettir diyen görüş. Bu, Kerramiye mezhebinin görüşüdür ki, kabul edilmesi mümkün değildir. Zira bu görüşün neticesinde tüm münafıkların mümin olması gerekir ki, bu Kur’an ve sünnetin temel öğretileri ile çelişmektedir.

4) İman sadece kalp ile bilmekten ibarettir diyen görüş. Bu da Mürcie mezhebinin görüşüdür ki, bununda kabul edilmesi mümkün değildir. Hatta bu görüş bir önceki görüşten daha fâsittir. Zira bu fikrin neticesinde, Firavun’un, Ehl-i kitabın ve Mekke’li bazı müşriklerin mümin olduğu sonucuna varılır. Bu nedenle Tahavi şarihi bu görüşün en fâsit görüş olduğunu söylemiştir.⁹⁵

Bu dört görüş içerisinde ilk ikisi Ehl-i sünnet âlimlerince dile getirilmişken, son iki görüş bid’atçı mezhepler tarafından ortaya atılmıştır. Dolayısıyla, ehl-i sünnetin tamamı dil ile ikrarı imanın gerçekleşebilmesi için gerekli görmüştür. Dil ile ikrarı kabul etmeyen sadece sapık Mürcie mezhebidir. Bu günde kendisini Ehl-i sünnete nispet eden nice Mürcie kafalı adamlar aynı görüşü benimsemektedirler. Bir insan Allah’a sövse, Kur’an’a hakaretler yağdırsa, Şeriatı tahkir etse veya dili ile bir Müslüman’ın söyleyemeyeceği nice lakırdıları telaffuz etse, onlara göre kalbinden inandığı sürece bu sözlerin onun imanına hiç bir zararı yoktur! Böyle diyen birisi hem Allah katında hem de kendileri yanında mümindir!

⁹⁵ Şerhu’l Akidetü’t-Tahaviyye, İbn-u Ebi’l İzz, sf. 332.

Evet, bu fikir hızla yayılmakta ve İslam'a meyleden bilgisiz insanları bir tufan gibi kuşatmaktadır. Bu görüşün fesadından Allah'a sığınırız.

Bazı Akait Kitaplarındaki Yanılgılar

Şerafettin GÖLCÜK ve Süleyman TOPRAK tarafından Kon-ya'da kaleme alınan ve birçok ilim talebesi ile ilahiyatçıların kütüphanelerinde yer alan "Kelam" adlı kitapta Ehl-i sünnet inancı ile taban tabana zıt olan şu görüş yer almaktadır ki, bunun kabul edilmesi mümkün değildir. Müellifler tasdik bakımından insanları üç gruba ayırdıktan sonra 3. Maddede şöyle derler:

"Kalbiyle tasdik ettikleri halde diliyle tekzip edenler. Bunlar ise Allah katında mümin oldukları halde insanlar nezdinde kâfirdirler; bunlara mümin muamelesi yapılmaz..."⁹⁶

Bir insan dili ile kalben inandığı şeyleri ikrah olmaksızın tekzip ederse bütün âlimlere göre kâfir olur. Bu konuda Ehl-i sünnet âlimleri arasında hiç bir görüş ayrılığı yoktur. Hatta bırakın inandığı şeyleri yalanlamasını, gücü yettiği halde ikrar'ı terk etse, sırf bu terk sebebiyle küfre düşer. Bu terkine birde tekzip (yalanlama) eklenirse küfür üzerine küfür olur. Böyle biri için müelliflerin "Allah katında mümin olur" demeleri son derece yanlış olduğu gibi, aynı zamanda Mürcie mezhebinin teşhiri anlamına gelmektedir. Müellifler böyle bir ifade yerine "kalple-riyle tasdik ettikleri halde bazı özürlerden ötürü dilleri ile ikrâr edemeyenler, Allah katında mümin oldukları halde insanlar yanında kâfirdirler" ibaresini kullansalardı kanımızca daha iyi olurdu. Böylesi bir durumda en azından Mürcie mezhebinin fikrinden uzaklaşmış olurlardı. Bu hataya dikkat edilmelidir. Zira birçok kitap böylesi yanılgılarla doludur.

⁹⁶ Kelam, Tarih-Ekoller-Problemler. Sf. 113. Tekin Yayınları 5. Baskı.

Önemli Bir Mesele

Kimin küfrü kelime-i şahadeti telaffuz etmekten imtina edip sakındığı için değil de, başka bir sebepten dolayı ise, kelime-i şahadeti telaffuz etmesi o kimseye fayda vermez. Bu cümleleri biraz daha açarak söyleyecek olursak; kelime-i şahadeti telaffuz eden ama aynı zamanda dinin kesin olan bir hükmünü inkâr eden veya küfrü gerektiren bir eylem içerisinde bulunan birisinin kelime-i şahadeti ikrar etmesi ona fayda vermez. Çünkü bir insanın Müslüman olabilmesi için "*La ilahe illallah*" demesinin yanı sıra kendisini şirke düşürecek tüm amellerden de beri ve uzak olması gerekir. Hem "*La ilahe illallah*" demek, hem de küfrü gerektiren bir iş yapmak asla bir arada bulunamaz. Bu ikisinin bir arada olabileceğini iddia eden birisinin, gece ile gündüzünde aynı anda bulunabileceğini iddia etmesi gerekir. Bu ise akl-ı selim kişilerin asla kabul etmediği bir şeydir.

Bazı örnekler vererek bu cümleleri biraz daha izah edelim. Örneğin, bir insan oruç farz değildir dese o, sırf bu sebeple küfre düşer. Onun "*La ilahe illallah*" demesi kendisine fayda veremez. Çünkü onun küfre düşmesi "*La ilahe illallah'ı*" telaffuz etmeyişinden değil, aksine dinde farz olan bir şeyi inkâr etmesinden dolayıdır.

Başak bir örnek verecek olursak, Allah'ın ahkâmını değiştiren, O'nun kanunlarına alternatif kanunlar çıkaran, Müslümanlara düşmanlık yapan, ehl-i tevhidi hapishanelere sokan, Yahudi ve Hristiyanlarla dost olduğunu söyleyen ve buna benzer birçok küfür ameli işleyen bir tağut, sırf bu yaptıkları sebebiyle dinden çıkmış ve kâfir olmuştur. Onun kelime-i tevhidi telaffuz etmesi, asla kendisine bir fayda sağlamaz. Çünkü onun küfrü "tağut" olmasından ötürüdür, kelime-i şahadeti telaffuz etmemesinden değil. Bu nedenle onun Müslüman olabilmesi için tağutluğunu bırakması gerekir. Aksi halde mümin olmaz.

DÖRDÜNCÜ ŞART

Sıdk Ve İhlâs

La ilahe illallah’ın bir diğer şartı da doğruluk, sadâkat, ve yalnlardan uzak olma anlamına gelen “sıdk” ile, riyadan arınma, samimi olma ve bir şeyi tam olarak mânasıyla kabul etme anlamına gelen “ihlas”tır.

İhlâs, inanca ve amele dönük eylemlerin kabul edilmesindeki temel şarttır. O olmaksızın imanın ve amelin kabul edilmesi mümkün değildir.

Sıdk ve ihlâsın, La ilahe illallah’ın şartlarından biri olduğunun delilleri kısaca şöyledir: Rasulullah (s.a.v.) buyurur ki:

“Allah’tan başka hiçbir (hak) ilahın olmadığı ve Muhammed’in O’nun peygamberleri olduğuna kalbinden sıdk ile şahadet eden bir kimse yoktur ki, Allah ona ateşi haram kılmasın.”⁹⁷

“La ilahe illallah diyen ve bununla Allah’ın rızasını arzu eden bir kimseye Allah cehennemi haram kılmıştır.”⁹⁸

“Sevinin! Ardınızda olanları “kim can-u gönülden tam bir sadâkatle Allah’tan başka hiçbir (hak) ilâhın olmadığına şahadet ederse cennete girecektir” diye müjdeleyin!”⁹⁹

“La ilahe illallah, Allah katında pek değerli bir kelimedir. Onun Allah katındaki yeri çok büyüktür. Kim tam bir ihlâs ve

⁹⁷ Buhari.

⁹⁸ Müslim, Mesacid.33.

⁹⁹ Taberani rivayet etmiştir. Hadis “sahih”tir. Bkz. Cemu’l Fevaid, 9.

sadâkat içinde onu söylerse, Allah onu cennete koyar.”¹⁰⁰

“Kıyamet günü şefaetimle insanların en mesut olanı kalbinden -veya içinden- ihlâslı bir şekilde “La ilahe illal-lah” diyen bir kimsedir.”¹⁰¹

Aktardığımız tüm bu rivayetler ihlâs ve sadâkat içerisinde “La ilahe illallah” diyen kimselerin cehennemden uzaklaştırılarak cennete girdirileceğini ifade etmektedir. Hadislerin mefhum-u muhalifinden la ilahe illallah cümlesini ihlâs ve sıdk ile söylemeyenlerin cehennemden uzaklaştırılmayacağını ve cennete girmeyeceği anlaşılır.

Bu nedenle, bir insan hadislerde ortaya koyulan bu nimete nail olmak istiyorsa, Allah'ın dışındaki ilahları kalbinden gelerek ve onların batıllığına can-u gönülden inanarak reddetmesi gerekir. Aksi halde la ilahe illallah cümlesinin ona hiçbir faydası olmayacaktır.

Dili ile söylediğini kalbi ile yalanlamak veya söylediğini riya olsun diye dillendirmek münafıkların özelliğidir. Böyleleri la ilahe illallah kelime-i tevhidini telaffuz ederek, her ne kadar dünyevi hükme göre Müslüman sayılsalar da, Allah indinde münafık olmaktan öteye geçemezler. Zahirde şirk amellerinden uzak durduklarından ötürü Müslümanlara uygulanan tüm hukuk, onlar içinde cari olmakla beraber, kelime-i tevhidi ihlâs ve sadâkat ile söylemedikleri için Allah katında asla Müslüman sayılmazlar. Bu nedenle “La ilahe illallah”ı ihlâs ile söylemek, Allah katında mümin olabilmek için kaçınılmaz bir şarttır. Bu şartı ihlâl edenler, kesinlikle mümin olamazlar.

İhlâslı olmak ve ihlâs üzere Allah'a kulluk etmek hem biz Müslümanlara hem de bizden önce kendilerine kitap verilen insanlara emredilmiş bir ameldir. Rabbimiz şöyle buyurur:

¹⁰⁰ Bezzar rivayet etmiştir. Ravilerin tamamı sika (güvenilir) dir.

¹⁰¹ Buhari, Rikak. 51.

“Halbuki onlar, dini yalnız Allah'a hâlis kılanlar ve hanifler olarak Allah'a ibadet etmelerinden, namaz kılmalarından ve zekât vermelerinden başkasıyla emrolunmadılar...” (Beyine/ 5)

Kur'an'ın birçok ayetinde¹⁰² şeytanın, ihlâslı olan ve ihlâs üzere Allah'a kulluk edenlere ilişemeyeceği ve onlar üzerinde herhangi bir hâkimiyet kuramayacağı, ihlâslı kulların azap görmeyeceği ve helak olmayacağından bahsedilmiştir.

Buna mukabil, inanç ve ibadetlerinde ihlâstan uzak olanlar ve bu sebeple nifaka bulaşanlar için çok ağır tehditler varit olmuştur.¹⁰³ Böylesi tehditlerden uzak olmanın tek bir yolu vardır, o da ihlâs ve sıdktır. Allah, hepimizi ihlâslı ve sadık kullarından eylesin. (Âmin)

¹⁰² Bkz. Hicr, 40; Saffat, 74, 128, 160, 169.

¹⁰³ Bkz. Nisâ, 145; Maide, 41.

BEŞİNCİ ŞART

Şek Ve Şüpheden Uzak Olarak Yakînen İnanmak

Yâkin, beraberinde şüphe olmayan kesin bilgiye denir.¹⁰⁴ Şek, şüphe ve zandan uzak olarak kesin bir bilgiye inanmak La ilahe illallah'ın şartlarından biridir. Tariften de anlaşılacağı üzere içerisine şek ve şüphenin girdiği bir inanış asla “yakîn” seviyesine ulaşamaz. Bazı âlimlerin ifadesine göre yakîn, bilginin, dirayet ve sathi inanışın üzerinde bir şeydir. Mesela, bir insan Allah'ın varlığını kabul etse, peygamberlerin, meleklerin, kitapların, ahiret gününün ve kaderin hak olduğunu bilse, sırf bu bilgi onun yakînen inandığını göstermez; çünkü Yahudi ve Hristiyanlar da, zikri geçen bu maddelerin hemen hemen hepsini marifet olarak bilmekteydiler. Onların bu bilgisi kendilerine iman vasfını kazandırmaya yetmemiştir. Kişi ne zaman ki bu bilgisinin yanına, birde imanı ve ameli eklerse bu üçünün birleşmesi halinde “yakîn” ortaya çıkar ve Allah'ın insanlardan istemiş olduğu inanış biçimi tahakkuk etmiş olur. Buna binaen kuru bilgi veya yüzeysel inanışlar “yakîn” olarak isimlendirilmezler. Bir şeyin “yakîn” olarak nitelendirilebilmesi için şek, şüphe, zan ve benzeri olgulardan uzak olması ve onun gerektirdiği şeylerin yaşıntı olarak hayata geçirilmesi gerekir.

Bu anlatılanların ardından diyoruz ki, bir insanın mümin olabilmesi için telaffuz etmiş olduğu “La ilahe illallah” cümlesinin içeriğine şek ve şüpheye yer bırakmayan bir iman ile inanması gerekir. Allah'ın ulûhiyetinde, rububiyetinde, isim ve sıfat-

¹⁰⁴ Bk.: Et-Târifat, Seyyid Şerif Cürcanî, sf. 268; 1942. madde; el-Camiu li Ahkâmi'l Kur'an, İmam Kurtubî, c.1, sf. 163.

larında asla bir ortağın olmadığına, kâinatı sevk ve idare edenin, insanların hayatına karışmak için peygamberler ve kitaplar gönderenin, kullarını hesaba çekenin, yağmurları yağdıranın, mah-lûkatı rızıklandıranın; hâsılı her şeyin yaratıcısının o olduğuna kesin bir şekilde inanmak lazımdır. Bu sayılanlara ve iman edilmesi zorunlu olan şeylere kesin bir şekilde iman etmeyenler, “La ilahe illallah” deseler de bunun kendilerin için hiç bir faydası olmayacaktır. Çünkü onlar la ilahe illallah’ın bir şartını ihlal etmişlerdir. Bu kelimenin bir şartının ihlal edilmesi halinde asla hakiki iman gerçekleşmeyecektir. Bu izahatlardan sonra “Yakîn”in La ilahe illallah’ın şartlarından birisi olduğunun delillerini zikretmeye geçebiliriz. Rabbimiz gerçek müminleri şu şekilde vasfeder:

“Müminler, ancak Allah’a ve Rasûlüne iman eden, sonrada hiç bir şüpheye düşmeyen ve malları ve canları ile Allah yolunda cihâd edenlerdir. İşte (davalarında) doğru olanlar bunlardır.” (Hucurat/15)

Ayetteki “hiçbir şüpheye düşmeyenler” ifadesi, onların yakinen inandıklarının bir delilidir; çünkü “yakîn” şüphenin zıddıdır. Ayetten anlaşılan diğer bir hükümde, yakinen inanmayan veya imanî meselelerde şüphe edenlerin asla mümin olamayacaklarıdır. Zira Rabbimiz şüpheye düşmeyenlerin mümin olabileceğini vurgulamıştır. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Eşhedü en la ilahe illallah ve enne muhammeden rasulullah” hangi kul şüpheye düşmeksizin bu iki şehadetle Allah’la karşılaşırsa mutlaka cennete girer.”¹⁰⁵

“Allah’tan başka hiçbir (hak) ilâhın olmadığına kalbinden yakînen inanarak şahitlik eden kiminle karşılaşarsan, onu cennetle müjdele!”¹⁰⁶

¹⁰⁵ Müslim, İman 27.

¹⁰⁶ Müslim, İman 31.

Bu hadislerin mefhumundan anlaşıldığına göre kelime-i şahadeti getiren, ama onda şüphe eden veya kalbinde yakinen ona inanmayan bir kimse mümin olamadığı gibi, cennete de giremeyecektir.

Aynı zamanda bu hadisler, “kişinin mümin olabilmesi için dili ile ikrar etmesi yeterlidir, kalben tasdik etmesine gerek yoktur” diyen Mürcie mezhebinin Kerramiye kolunun fasit görüşünü reddetmektir. Bu mezhebe göre dili ile inandığını söyleyen ama kalben inkâr eden münafıklar mümindir. Bu fasit görüş Ehl-i sünnet tarafından reddedilmiştir.

ALTINCI ŞART

Muhabbet (Sevgi)

La ilahe illallah'ın sıhhat şartlarından birisi de bu kelimeyi, bu kelimenin gerektirdiği şeyleri ve kendisini bu kelimeye nispet eden ehl-i tevhidi sevmek; buna paralel olarak ta bu kelimeye muhalefet edenleri, onu kerih görerek buğzedenleri ve onların ortaya attıkları şirk ve küfrü sevmemektir.

Kişi, “*La ilahe illallah*” demesine rağmen, Allah'ı, Rasulünü ve sevilmesi dinî bir zorunluluk olan şeyleri sevmiyorsa veya bu kelimeye düşmanlık eden kimselere muhabbet gösteriyorsa, böylesi bir şahsın imanı sahih olmadığı gibi, söylediği kelimenin de kendisine herhangi bir faydası yoktur.

Kişinin La ilahe illallah'ın şartı olan muhabbeti gerçekleştirebilmesinin şekli, Allah'ı ve Rasulünü her şeyden ve herkesten daha fazla sevmekle olur; aynı zamanda zatı için sevilenin de sadece Allah olması, onun dışındaki mahlûkatın -konumu ne olursa olsun- onun için ve onun uğrunda sevilmesi gerekir.

Kişi bir şeyi seviyorsa, o şey Allah'ın buğzedip, kerih gördüğü bir şey olmamalıdır. Veya kişi bir şeye buğzedip onu kerih görüyorsa, o şeyin Allah'ın sevdiği bir şey olmaması gerekir. Aksi durumda sevgide Allah'a ortak koşulmuş olur.

Kişinin Allah için sevip, Allah için buğzetmesi imanın zirve noktasıdır. İmanını kemal seviyesine ulaştırmış müminlerin ortak özelliği, sevdiklerini Allah için sevmeleri, buğzettiklerine de Allah için buğzetmeleridir. Bu hakikati Efendimiz (s.a.v.) şöyle dile getirmiştir:

“Kim Allah için sever, Allah için buğzeder; Allah için verir ve Allah için vermez (mani olursa) imanını kemale erdirmiş olur.”¹⁰⁷

“İmanın en sağlam kulpu, Allah için dost olmak, Allah için düşmanlık etmek, Allah için sevmek ve Allah için buğzetmektir.”¹⁰⁸

Abdu'l Mun'im, bu hadisi şerh ederken şöyle der:

“İmanın ve tevhidin en sağlam kulpu Allah için dostluk gösterip, Allah için düşmanlık etmek ve Allah için sevip Allah için buğzetmek olduğuna göre, hadisin mefhum-u muhalifi, küfrün ve şirkin en sağlam kulpunun bir mahlûk için dostluk kurmak, bir mahlûk için düşmanlık etmek ve onun için sevip onun için buğzetmek olduğunu gerektirir...”¹⁰⁹

Başka bir hadisinde Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Sizden biriniz, ben kendisine çocuğundan, babasından ve tüm insanlardan daha sevimli olmadıkça iman etmiş olmaz.”¹¹⁰

Zatı için sevilmesi gerekenin, Allah olduğunu söylemiştik. Her kim, uğrunda dostluk ve düşmanlık yapmak sureti ile veya sırf onun için sevip buğzederek bir mahlûka zatından dolayı muhabbet gösterirse bu mahlûku Allah'a eş tutmuş olur; çünkü uğruna dostluk ve düşmanlık gösterilmesi gereken ve sırf zatı için sevilen yalnız Allah'tır. Rabbimiz Kur'an-ı Kerimde şöyle buyurur:

*“İnsanlar içinde Allah'tan başkasını (Allah'a) eş tutan kimse-
ler vardır. Onlar onları Allah'ı sever gibi severler. İman
edenlerin Allah'a olan sevgisi ise çok daha fazladır...” (Baka-
ra/165)*

¹⁰⁷ Ebu Dâvut, 4681. Hadis “sahih”tir.

¹⁰⁸ el-Camiu's-Sağir, 2778. Hadis “sahih”tir.

¹⁰⁹ Şurutu La ilahe illallah, sf. 71.

¹¹⁰ Buhari, İman 9; Müslin, İman 70.

Şeyhu'l İslâm İbn-i Teymiyye (rh) der ki: “Varlık âlemi içerisinde Allah-u Teâlâ dışında hiç bir şeyin zatı için sevilmesi caiz değildir. Âlem içerisinde sevgi beslenen her varlığa, zatı için değil başka bir şey için sevgi beslenmesi caizdir. Zatı için sevilmesi gerekli olan yalnız Allah'tır(...) Bir şeyi zatı için sevmek şirktir. Allah'ın dışında hiçbir şey zatı için seviemez. Bu, O'nun ulûhiyetinin gereklerindendir...”¹¹¹

Burada şöyle bir hususu dile getirmenin faydalı olacağı kanısındayım ki, kişinin La ilahe illallah'ın bu şartını okuyup ta aklına şu sorunun takılmaması mümkün değildir. Soru şudur: Allah'tan başka birisini zatından dolayı sevmek şirk ise, o zaman kâfir ve müşrik olan ana-babalarını, akrabalarını, dostlarını veya kâfir olan güzel bir kadını seven kimsenin durumu nedir? Böyle birisi, sırf bu sevgisi nedeniyle dinden çıkmış olur mu?

Cevap: Sorunun cevabına geçmeden önce hemen ifade edelim ki, İslam âlimleri sevgiyi “ihtiyarî” ve “ıdtırarî” olmak üzere iki kısma ayırmışlardır. İhtiyarî sevgi; “kişinin duygularına sahip olma imkânı olduğu halde, kendi tercihini kullanarak bile bile bir şeyi sevmesine” denir. Kişi burada kendi inisiyatifini kullanarak sevdiği için sevgisinden mesuldür. Asıl itibari ile sevgiden kastedilen de budur. İdtırarî (elde olmayan) sevgi ise, kişinin istememesine rağmen kalbine söz geçiremediğinden dolayı bir şeyi sevmesidir. Sevginin bu kısmının bizim konumuzla alakası yoktur zira bu, kişinin güç yetiremeyeceği bir şeyle sorumlu tutulması demektir ki, zaten Allah (c.c) böyle bir şeyle bizi mükellef kılmamıştır.

Allah ve Rasulünü Sevmek

“La ilahe illallah” diyen bir kulun bu iddiasında samimi olup olmadığı, onun Allah ve Rasulüne olan sevgisine göre ortaya çıkar. Bu mübarek kelimeyi telaffuz eden bir kul, bu kelime-

¹¹¹ Mecmuu'l Fetâva, c.10, sf.267.

nin bir gereği olarak Allah ve Rasulünü sevmek zorundadır. Aksi halde bu kelimenin ona herhangi bir faydası olmayacaktır.

Allah ve Rasulünü seven bir kimse, imanın tat ve lezzetini alır. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Üç şey vardır ki, kimde bulunursa o kimse bunlar sebebiyle imanın tadını alır.

- 1) Bir kimseye Allah ve Rasulünün başkalarından daha sevimli gelmesi,
- 2) Bir kimseyi yalnız Allah için sevmesi,
- 3) Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra (bu kimse-nin) tekrar küfre dönmeyi tıpkı ateşe atılmayı istemediği gibi istememesidir.”¹¹²

Allah'ı sevmek, Rasulullah (s.a.v.)'a ittiba etmeyi gerektirir. Rabbimiz şöyle buyurur:

“De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.” (Al-i İmran/31)

Allah'ı sevdiğini iddia ettiği halde Rasulullah (s.a.v.)'a uymayan, O'nun getirdiği hidayet nuru ile aydınlanmayan, O'nun sünnetini ve hayat tarzını “bedevilik” ile niteleyen veya O'nu adeta bir “postacı” kabul edenler, aslında Allah'a olan sevgi iddialarında da yalancıdır. Çünkü sevgi, ittiba etmeyi gerektirir. İttiba etmeden sevgiden söz edenler bu iddialarında samimi değildirler.

Tevhid Ehlini Sevmek

Kelime-i Tevhid diye adlandırılan “*La ilahe illallah Muhammediin Rasulallah*” cümlesi, kendi ehli olan herkesi sevmeyi zorunlu kılar. Bu kelimeye inandığını iddia ettiği halde, ona inanan diğer insanları sevmeyen, onlara dostluk ve kardeşlik göstermeyen kimseler, aslında bu kelimenin manasını anla-

¹¹² Buhari, İman 9; Müslim, İman 67.

mamış insanlardır. Onlar bu kelimenin mâna ve muhtevasını şayet anlamış olsalardı, kendisiyle aynı inancı paylaşan diğer insanları sevmiş olurlardı. Onlara karşı sevgi ve dostluk göstermemeleri bu kelimeyi hakkıyla anlamadıklarına işaret etmektedir.

Müslümanların birbirini sevmeleri gerektiğini ifade eden onlarca delil vardır. Bunlardan bazıları şöyledir.

Rasulullah (s.a.v.) Yüce Allah'ın şöyle buyurduğunu söyler:

“Benim sevgimi, benden dolayı birbirlerini sevenler hak etmiştir. Benim sevgimi, benden dolayı birbirlerini ziyaret edemler hak etmiştir. Benim sevgimi, benden dolayı birbirlerine yardım edenler hak etmiştir. Benim sevgimi, benden dolayı birbirlerini candan sevenler ve birbirlerine ilgi gösterenler hak etmiştir. Benim sevgimi, benden dolayı birbirlerine bol bol verenler hak etmiştir.”¹¹³

Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Gerçekten yüce Allah kıyamet günü şöyle buyuracaktır: “Birbirlerini benim sonsuz büyüklüğüm adına se venler bugün neredeler? Benim sahip olduğum gölgeden başka hiç bir gölgenin olmadığı bu günde onları ben bu göl gelerde gölgelendireceğim.”¹¹⁴

Tevhidi Kerih Görmek İmanla Çelişir

Sevgi ve muhabbet, kerih görmeye ve buğza muhalif olduğu gibi, kerih görme ve buğzetme de sevgi ve muhabbete muhaliftir. Tevhidi ve ehlini seven birisi tevhitle çelişen şeylere buğzetmek ve onu kerih görmek zorundadır. Bu iman ve akidenin bir gereğidir. Tevhidi kerih görmek ve ona buğzetmek kişiyi dinden çıkaran amellerdendir. Rabbimiz şöyle buyurur:

“Kâfirlere gelince; yüzleri üzere düşüp helak olsunlar! (Allah) amellerini de boşa çıkartmıştır. Bu böyledir; çünkü on-

¹¹³ Kitabü'z Zühhd ve'r Rekaik, Abdullah İbn-i Mübarek, 716.

¹¹⁴ Darimi, 2760.

lar Allah'ın indirdiğini kerih gördüler, Allah bundan dolayı amellerini boşa çıkarttı.” (Muhammed/8-9)

Ayette onların amellerinin boşa çıkarılması, Allah'ın indirdiğini kerih görmelerine bağlanmıştır. Malum olduğu üzere kişinin ameli ancak şirk ve küfürle iptal edilip, boşa çıkar. Bu da gösteriyor ki, Allah'ın indirdiğinden hoşlanmayan birisi dinden çıkmakta ve kâfir olmaktadır. Allah'ın kullarına indirmiş olduğu en önemli şey kelime-i tevhittir. O, tüm peygamberlerin ortak çağrısı ve müşterek davetidir. Onu kerih gören, onun gerektirdiği hayat tarzını, yaşam biçimini ve insanlara zorunlu kıldığı öğretileri beğenmeyen, nefretle karşılayan, hoşlanmayan veya tiksinen birisi ayetin açık ifadesiyle ameli boşa giden bir kâfirdir. Bu nedenle kâfir birisi nasıl ki tevhidi hoş görmezse, mümin birisi de aynı şekilde küfrü ve şirki hoş göremez.

Rabbimiz, cehennemden çıkmak için yardım isteyen kâfirlerin durumunu şöyle anlatır:

“Onlar: ‘Ey Mâlik! Haydi, rabbin işimizi bitiriversin!’ diye seslenirler. Mâlik: ‘Siz böyle kalacaksınız!’ der. Andolsun biz size hakkı getirdik, fakat çoğunuz hakkı kerih görüyordu.” (Zuhruf/77-78)

Allah-u Teâlâ onların cehennemde kalış nedenini, rableri katından kendilerine gelen hakkı kerih görmelerine bağladı. Onlara gelen en büyük gerçek Kelime-i Tevhid olan “La ilahe illallah”tır ki, onlar onu kerih görmekte idi. Bu nedenle azaba ve cehennemde ebediyen kalmaya müstahak oldular.¹¹⁵

Bu konuda delilleri çoğaltmak mümkündür. Yeterli olacağına kanaat getirdiğimiz için bu kadarıyla iktifa ediyoruz.

¹¹⁵ Şurutu La ilahe illallah, sf. 72.

Sevginin Alâmetleri

Sevgi boş bir iddiadan ibaret değildir. Onun doğru ve yalan olduğunu ispat edecek birçok belirtisi vardır; bu belirtiler sayesinde kişinin sevgisinde samimi olup olmadığı hemen açığa çıkar. Kişi oturduğu yerden hiç bir sıkıntıyla karşılaşmaksızın Allah'ı, Rasulünü, tevhidi ve tevhid ehlini sevdiğini iddia edebilir. Ama onun bu iddiasını doğru çıkaracak bir takım delillerin varlığına ihtiyaç vardır. Bu deliller olmaksızın bir kişinin Allah'ı, Rasulünü ve tevhid ehli Müslümanları sevdiğine hüküm verilemez. İslâm âlimlerinin belirttiğine göre bu alâmetlerin en belirginleri şöyledir:

1- Peygambere İtaat ve İttiba Etmek

Konunun giriş kısmında Rasulullah (s.a.v.)'a itaat etmenin gerekliliğinden bahsetmiş ve kısa bir izahta bulunmuştuk. Burada bu meselenin mihenk taşı mesabesinde olan Âl-i İmran 31. Ayet üzerinde İslâm âlimlerinin yorumlarını nakle ederek meseleyi biraz daha izah etmeye çalışacağız. Rabbimiz Al-i İmran suresinde şöyle buyuruyordu:

“De ki: “Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın...” (Al-i İmran/31)

İbn-i Kesir (r.a.) der ki: “Bu ayetin hükmüne göre, Allah-u Teâlâ'yı sevdiğini iddia ettiği halde, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in yolu üzere olmayan kişi, Hz. Muhammed'in yoluna ve getirdiği dine, bütün söz ve fiilleriyle uymadıkça, bu iddiasında yalancıdır.”¹¹⁶

İbn-i Teymiyye der ki: “Allah'ı sevdiğini iddia edipte Rasulullah (s.a.v.)'a uymayan her kimse kuşkusuz yalan söylemiştir.”¹¹⁷

¹¹⁶ İbn-i Kesir, c.1, sf. 477.

¹¹⁷ Mecmuu'l Fetâva, c.8, sf. 360.

Ezherî der ki: “Kulun Allah'ı ve Rasulü'nü sevmesi, onlara itaat etmesi ve emirlerini yerine getirmesi ile olur.”¹¹⁸

Seyyid Kutup şöyle der: “Şüphe yok ki, Allah'ı sevmek kuru laflarla olmaz; vicdanî bir aşkla da gerçekleşmez. Bu dava sadece Allah'ın Rasulü'ne tabi olmak, O'nun hidayeti üzere yaşamak ve hayatta O'nun nizamını gerçekleştirmekle olur.”¹¹⁹

Abdurrahman es-Sa'di der ki: “Kişinin Allah'ı sevmesindeki doğruluk alâmeti, her durumda, tüm söz ve davranışlarında, dinin usul ve furuunda, zahiren ve batınen Allah'ın peygamberlerine uymaktan geçer. Kim Rasulullah (s.a.v.)'a ittiba etmezse Allah'ı seviyor değildir. Halbu ki Allah'ı sevmek Rasulullah (s.a.v.)'a ittiba etmeyi gerektirir. Rasulullah (s.a.v.)'a ittiba olmadığında bu, Allah'ı sevme iddiasının da olmadığını gösterir.”¹²⁰

Yaptığımız bu nakillerden anlaşıldığına göre, bir insanın Allah'ı sevme iddiası boş bir iddiadan ibaret değildir. Bunun bir takım nişaneleri vardır. Bu nişanelerin başında da Rasulullah (s.a.v.)'a hayatın her alanında uymak ve ittiba etmek gelir. Bunun aksini iddia eden veya Rasulullah (s.a.v.)'a tabi olmayan birisi her ne kadar Allah'ı sevdiğini iddia etse de, onun bu iddiası boş bir lakırdıdan öteye geçmez. Çünkü her iddiayı haklı çıkara-cak alamet ve işaretler vardır. Allah'ı sevme iddiasını haklı çıkara-cak alâmet ise, Rasulullah (s.a.v.)'a uymak ve onun yoluna tabi olmaktır. Bu nedenle, Allah'ın bizi sevmesinin tek bir yolu vardır; o da Rasulullah'a tabi olmaktır. Şayet Allah'ın bizleri sevmesini istiyorsak O'na uymalı ve O'nun yolunu yol etmeliyiz.

2- İhtilaf Halinde Allah ve Rasulü'nü Tercih Etmek

Allah'ı ve Rasulü'nü sevdiğini söylemesine rağmen, hayatın seyri içerisinde karşılaşmış olduğu meselelerde ve ihtilafli du-

¹¹⁸ el-Camiu li Ahkâmi'l Kur'an, İmam Kurtubi, c.2. sf. 380.

¹¹⁹ Fi Zilali'l Kur'an, c.2, sf. 258.

¹²⁰ Teysirü'l-Kerimi'r-Rahman, sf. 111. Daru İbn-i Hazm.

rumlarda Allah ve Rasulü'nü hakem seçmeyen veya ihtilafın çözümlenmesi için olara başvurmayan kimse sevgisinde yalancıdır. Sevginin belirti ve alâmetleri vardır. Bu belirti ve alâmetlerin başında da Allah ve Rasulü'nün, ihtilaf anında tercih edilmesi gelir. Menfaatinin gerektirdiği şekilde İslam'a bağlananlar, aslında onu anlayamamış kimselerdir. Toplumumuzda kendisini İslam'a nispet eden, her zaman ve zeminde İslam'dan söz eden ve halk arasında bu nitelikleriyle meşhur olan nice insanlar, kendi menfaatleriyle Allah'ın hükümleri çeliştiği zaman, İslam'ın hükümlerini üç kuruşluk dünyevi menfaat karşılığında arkalarına atarak heva ve heveslerinin peşinde giderler, sonra da Allah'ın sevgisinden, Rasulullah'ın muhabbetinden bahsederler. Örneğin, böyle birisinin mirasla alâkalı bir meselesi olsa, o çok sevdiği (!) Allah'ın kendisi için takdir etmiş olduğu payı beğenmeyerek üç kuruş daha fazla veriyor diye hemen beşeri mahkemelere koşar ve onların yapmış olduğu taksimata rıza gösterir. İşte onların Allah ve Rasulü'ne beslemiş oldukları sevgi bu kadardır. Yani menfaatleri ile çatışana kadar.

Müminler ise, kendi aleyhlerinde olduğunu bilseler bile hayatlarının her alanından Allah'ı ve Rasulü'nü tercih ederler. Zaten sevginin hakikati de budur. Menfaati gereği herkes sevgi gösterir. Asıl sevgi ise ihtilaf halinde, menfaatinin söz konusu olmadığı yerdedir.

“Aralarında hükmetmek üzere Allah'a ve Rasulü'ne davet olunduklarında, müminlerin sözleri ancak “işittik ve itaat ettik” demektir.” (Nur/51)

Müminler “işittik” ve “itaat ettik” diyerek aleyhlerinde bile olsa Allah'ın hükmüne boyun eğler.

Münafıklar ise Allah'a ve Rasulü'ne çağrıldıkları zaman ya yüz çevirerek İslam'ın hükmünü reddederler, ya da bu hükümden rahatsızlık duyarlar. Ama hak kendi lehlerinde ise o zaman koşa koşa İslam'ın hükmüne gelirler.

“Aralarında hükmetmek için olar Allah’a ve Rasulü’ne çağrıldıkları zaman, onlardan bir kısmı yüz çevirir. Eğer hak kendilerinin ise, ona süratle ve boyun eğerek gelirler. Acaba kalplerinde hastalık mı var bunların? Yoksa şüpheye mi düştüler? Yahut Allah ve Rasulü’nün kendilerine haksızlık edeceğinden mi korkuyorlar? Hayır, onlar zulmedenlerin ta kendileridir.” (Nur/48-50)

İhtilaf halinde Allah ve Rasulü’nü seçmeyenler sadece sevgilerinde değil imanlarında da samimi değillerdir. Çünkü ihtilaf vukuu bulduğunda Allah’ın hükmünü tercih etmeyenlerin imanı, sadece bir zandan ibarettir; asla hakikati yoktur.

“Hayır, Rabbine andolsun ki, aralarında çıkan ihtilaflarda seni hakem yapıp sonrada verdiği hükümden dolayı işlerinde hiç bir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.” (Nisa/65)

Allah’ı, Rasulünü ve din-i İslam’ı sevdiğimizi iddia ediyorsak, bunun ispatı olarak karşılaştığımız meseleleri bu mercilere götürmeliyiz. Aksi halde, sevgimizde yalancı olmuş oluruz.

3- Hiçbir Şeyi Allah ve Rasulü’nün Önüne Geçirmemek

Samimi sevginin diğer bir alâmeti de, kişinin Allah ve Rasulü’ne itaat ile başka şeylerin itaati arasında muhayyer bırakıldığında Allah ve Rasulü’nü onların önüne geçirmesi ve tercih etmesidir.

“De ki: “Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz (soy ve sopunuz), elde ettiğiniz mallar, durgunluğa uğramasından korktuğunuz ticaret ve hoşunuza giden meskenler size Allah’tan, Rasulü’nden ve O’nun yolunda cihad etmekten daha sevimli ise, o halde Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah fasıklar topluluğunu hidayete erdirmez.” (Tevbe/24)

Allah’ı ve Rasulü’nü sevdiğini iddia eden birisi, ayette zikri geçen veya kendine cazibeli gelen bir şey ile Allah ve Rasulü arasında tercih yapma durumunda kaldığı zaman kesinlikle Allah’ı ve Rasulü’nü onlar dışındaki her şeye tercih etmeli ve hiçbir şeyi onların önüne geçirmemelidir. İmanın ve sevginin gereği budur. İbn-i Kayyim der ki:

“Ayette zikri geçenlerden birisinin itaatini, Allah ve Rasulü’nün itaatının önüne geçiren veya onlardan birisinin sözünü Allah ve Rasulü’nün sözü önüne alan yahut onlardan birisinin rızasını, korkusunu, ümidini ve tevekkülünü, Allah ve Rasulü’nün rızası, korkusu, ümidi ve tevekkülü üzerine takdim eden birisi, Allah ve Rasulü’nün kendisine başkalarından daha sevimli olduğu kimselerden değildir. Dili ile bunu söylese bile bu, ondan sadır olan bir yalandır ve üzerinde bulunduğu durumun aksini haber vermektir. Herhangi birisinin hükmünü, Allah ve Rasulü’nün hükmünün önüne geçiren kimselerin durumu da böyledir. Hükmünü öne aldıkları bu kimse onlara Allah ve Rasulü’nden daha sevimlidir.”¹²¹

Hucurat Suresinin başında bu hakikat şöyle vurgulanmıştır:

“Ey iman edenler! (hiçbir şeyi) Allah ve Rasulü’nün önüne geçirmeyin. Ve Allah’tan korkun. Muhakkak ki Allah çok iyi işiten, çok iyi bilendir.” (Hucurat/1)

Ayetin başında yer alan “La tukaddimu” (öne geçirmeyin) fiilinin mefulü hazfe gitmiştir. Bu da Allah ve Rasulü’nün önüne geçirilmesi mümkün olan her şeyi kapsamaktadır. Yani sevgide, hükümde, rızada, tevekkülde, talepte, emirde, nehiyde, kısacası öne geçirilmesi mümkün olan her şeyde, Allah ve Rasulü’nün önüne hiç bir şeyi takdim etmemek gerekir. Aksi halde imandan da sevgiden de söz etmek mümkün değildir.

¹²¹ Medaricu’s-Sâlikin, c.1, sf. 100.

4- Sıkıntı ve Musibetlere Karşı Sabır Göstermek

İmanın en belirgin alâmetlerinden birisi, başa gelen sıkıntı ve musibetlere karşı sabır göstermektir. Allah, iman iddiasında bulunan bir kulun davasında samimi olup olmadığını ortaya çıkarmak için mutlaka onu imtihana tabi tutar; eğer bu imtihanı kazanırsa, Allah ve Rasulü'ne olan sevgisini ispatlamış olur. Şayet bu imtihanlara sabır göstermiyor ve isyana kaçıyor, o zaman sevgi iddiasında samimi değil demektir. İman iddiasında bulunan kimselerin sınanacağını ifade eden ayetlerden bazıları şunlardır:

“Andolsun ki, sizi biraz korku, biraz açlık, mallardan, candelardan ve ürünlerden yana eksiltmekle imtihan edeceğiz; sabredenleri müjdele.” (Bakara/155)

“Andolsun ki siz mallarınız ve canlarınızla imtihan edileceksiniz, Muhakkak sizden önce kendilerine kitap verilen (Yahudi ve Hristiyanlar)’dan ve Allah’a şirk koştan kimselerden çok eziyet (verici şeyler) işiteceksiniz. Eğer sabreder ve sakınırsanız, işte bu azme değer işlerdendir.” (Âl-i İmran/186)

“İnsanlar (yalnızca) “iman ettik” demeleri ile bırakılvacaklerini ve imtihana tabi tutulmayacaklarını mı sandılar? Andolsun onlardan önce geçenleri biz imtihan etmişizdir. Allah elbette doğru/ sadık olanları da bilir, yalancı olanları da bilir.” (Ankebut/2-3)

Bu ayetlerde Allah'ın insanları mutlaka imtihan edeceği anlatılmakta ve sabredenlere mükâfatlar vaat edilmektedir. Aşağıdaki ayetlerde ise imtihan yolunda dökülenlere ve onların kötü akıbetlerine işaret edilmektedir.

“İnsanlardan bazıları (dinin) bir tarafından Allah'a ibadet eder. Eğer ona hayır isabet ederse onunla mutmain olur. Şayet ona bir bela isabet ederse gerisin geri yüzü üzere döner (mürted olur). Dünyayı da ahreti de kaybetmiştir. İşte bu, apaçık hüsrânın ta kendisidir.” (Hac/11)

“İnsanlardan kimisi “Biz Allah'a iman ettik” der. Allah yolunda eziyete uğradığında ise insanların eziyet ve işkencesini Allah'ın azabı gibi sayar.” (Ankebut/10)

Kul, imanı, takvası ve dine olan bağlılığı oranında imtihan edilir. Eğer inancı ve dine bağlılığı güçlü ise o zaman imtihanı zor ve çetin olur. İnancı ve dine bağlılığı zayıf ise, imtihanı da o ölçüdedir. Bu Rasulullah (s.a.v.)'ın anlatmış olduğu bir hakikattir. O, şöyle buyurur:

“Kul, dinine olan bağlılığı derecesinde imtihan edilir. Eğer dinine şiddetle bağlı ise bela ve imtihanı artar. Şayet dine olan bağlılığı zayıf ise, dinine bağlılığı miktarında imtihan edilir. Kul, yeryüzünde günahsız olarak yürüyene kadar bela ona indikçe iner.”¹²²

“İman etmiş bir erkeğe ve iman etmiş bir kadına günahsız olarak Allah'la karşılaşana dek canında çocuğunda ve malında mutlaka bela iner.”¹²³

“İnsanların en çok bela göreni, peygamberler sonra da sırasıyla ona (yaşantı olarak) yakın olanlardır.”¹²⁴

“Allah kimin hayrını dilerse ona musibet verir.”¹²⁵

İbn-i Teymiyye der ki: “Yüce Allah kime acı takdir eder ve ona zorluk, sıkıntı ve bela verirse bu onu alçaltmak için değil, bilakis sınamak ve denemek içindir. Bu hususta Allah'a itaat ederse mutlu, isyan ederse bedbaht olur. Nitekim belalar peygamberler ve müminler için saadet sebebi olmuşken, kâfirler ve günahkârlar için de bedbahtlık sebebi olmuştur.”¹²⁶

Bu nakillerden sonra şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Allah,

¹²² Tirmizi, 2398.

¹²³ Tirmizi, 2399.

¹²⁴ Tirmizi, 2398.

¹²⁵ Buhari, Kitabu'l Merda, 1.

¹²⁶ Kaidetün fi'l Mahabbeti, sf. 163.

kendisine iman eden bir kulu imanı ölçüsünde mutlaka deneyecektir. Kul eğer bu iddiasında samimi ise imtihanı geçecek, samimi değilse imtihanı kaybedecektir. Allah ve Rasulü'nü sevdiğini iddia eden birisi bu sevginin karşılığı olarak başına gelen sıkıntılara sabır göstermelidir. Aksi halde sevgi iddiası geçerli olmayacaktır.

YEDİNCİ ŞART

İnkiyâd

İnkiyâd Tevhid Kelimesi La İlahe İllallah'ın gerektirdiği şeylere rıza göstermek, boyun eğmek ve teslim olmaktır. İman etmenin temel niteliklerinden birisi, Allah ve Rasulü'nün emredip yasakladığı şeylere itiraz ve tenkit etmeksizin rıza göstermek, boyun eğmek ve teslim olmaktır. Allah ve Rasulü'nün belirlemiş olduğu hükümlere rıza göstermemek, boyun eğmemek, teslim olmamak veya onları eleştirerek tenkit etmek ve itirazda bulunmak asla iman ile bağdaşmayan bir durumdur. Şimdi, Kur'an, Sünnet ve İslam ulemasının yorumları çerçevesinde bunun delillerini zikretmeye geçebiliriz. Rabbimiz şöyle buyurur:

“Hayır, Rabbine andolsun ki, aralarında çıkan ihtilaflarda seni hakem yapıp sonrada verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.” (Nisa/65)

Allah Rasulü'nün getirmiş olduğu tevhide muhakeme olmadığı ve onu hakem kabul etmediği sürece, kulun iman iddiası geçerli değildir. Ayetin “aralarında çıkan ihtilaflarda seni hakem yapmadıkça” kısmı bunun delilidir.

“Sonrada verdiği hükümden dolayı hiçbir sıkıntı duymadan...” Ayetin bu kısmı ise, tevhide boyun eğmiş birisinin, Rasulullah (s.a.v.)'ın verdiği hükmü içinde hiçbir sıkıntı duymadan ve ona tam bir rıza göstermeden kabul etmediği sürece imanının tahakkuk etmeyeceğini ifade etmektedir.

“Tam bir teslimiyette teslim olmadıkça...” kısmı da, tüm itiraz ve eleştirilerden uzak bir şekilde hem zahiren hem de batinen

verilen hükme teslimiyet göstermeyen kimselerin imanını reddetmektedir.

Ayet içerisinde zikri geçen bu üç şartın gerçekleşmemesi durumunda imanın aslı yok olmaktadır. Bunun delili, ayetin başında yer alan ifadelerdir. Şimdi maddeler halinde bunları ele alalım.

1) Ayette ilk olarak nefiy edatı olan “La” zikredilmiştir. Bunun getiriliş nedeni, önceki ayetlerde Rasulullah (s.a.v.)’ın hakemliğine razı olmayan kimselerin iman iddialarını reddetmektir. Muhakkik âlimlerin bildirdiğine göre “La” edatının getirilişi ile ayetin te’kidi artmış ve Rasulullah (s.a.v.)’ın hakemliğini kabul etmeyenlerin mümin olamayacakları kesinlik kazanmıştır.¹²⁷

2) Daha sonra “*ve Rabbike*” (Rabbine andolsun ki) denilerek bu hakikat daha net olarak ifade edilmiştir. Rabbimizin kendi nefisine yemin etmiş olması onların mümin olamayacaklarını bir kere daha ortaya koymaktadır.

3) Ayetin devamında “*La yü’minune*” (iman etmiş olmazlar) buyrulurken, Rasulullah (s.a.v.)’ı hakem kabul etmeyen ve O’nun verdiği hükme içerisinde hiçbir sıkıntı duymaksızın boyun eğmeyenlerin mümin olamayacakları bizzat ifade edilmiştir.

4) Ayeti-i kerime isim cümlesi ile başlamıştır. İsim cümlesinin fiil cümlesinden daha kuvvetli olduğu, âlimlerin büyük bir kısmının tercihidir. Bu da, ayetin ifade ettiği anlama ayrı bir te’kit kazandırmıştır.

Ayeti-i kerimede sanki Allah Rasulü’nün hükmünü kabul etmeyen ve verdiği hükme razı olmayanların mümin olamayacakları dört kez vurgulanmıştır. Bu da çok önemli bir noktadır. Rasulullah (s.a.v.)’ı hakem kabul etmeyenlerle, Kur’an’ı hakem/anayasa kabul etmeyenler arasında hiçbir fark yoktur.

¹²⁷ Geniş bilgi için bkz. Mefatihü’l Gayb, c. 8, sf. 136; el-Cami li Ahkâmî’l Kur’an, c.3, sf. 184.

Efendimizin verdiği hükmü kabul etmeyenler nasıl mümin olamıyorsa, Allah’ın kitabını arkalarına atarak hükümlerini işlevsiz bırakanlarda aynı şekilde mümin olamamaktadırlar; aralarında hiçbir fark yoktur. Bu ayet hakkında bazı âlimlerin yorumlarını zikretmekte fayda görüyoruz. İbn-i Kesir tefsirinde der ki:

“Tüm işler(in)de Allah Rasulü’nü hakem yapmadıkça bir kimsenin mümin olamayacağına dair Allah-u Teâlâ mukaddes zâtına yemin etmektedir...”¹²⁸

Razî der ki: “Aralarında çıkan meselelerde seni hakem yapmadıkça” ayetinin ifade ettiği şart, Hz. Peygamberin hükmüne razı olmayan kimsenin mümin olamayacağına delalet etmektedir.”¹²⁹

İbn-i Teymiyye der ki: “Dini veya dünyevi hangi mesele olursa olsun, aralarında çıkan meselelerde Hz. Peygamberin hükmüne rıza gösterene ve O’nun hükmünden dolayı kalplerinde bir sıkıntı duymayana dek Rasulullah (s.a.v.)’ın sünnetinden ve şeriatından yüz çevirenlerin mümin olamayacağına dair Allah-u Teâlâ mukaddes zatına yemin etmiştir.”¹³⁰

İbn-i Kayyim de şöyle der: “Allah-u Teâlâ insanların, usul, furu, şer’i ahkâmı uhrevi hükümler ve karşılaşmış oldukları diğer meselelerde Allah’ın Rasulü’nü hakem olarak tayin etmedikçe, imanlarının olmadığına, mukaddes zatına andederek yemin ediyor. Tek başına, Rasulullah’ın (s.a.v.) hakem olarak tayin edilmesi de imanın ispatı açısından yeterli değildir. Bununla birlikte içlerinden de hiçbir sıkıntı duymamaları gerekir. İçlerinde sıkıntı duymaları, kişinin gerek Rasulullah’a (s.a.v.) hükmolunmaktan dolayı ve gerekse onun vereceği hükümden dolayı göğsünün daralmasıdır. Dolayısıyla Rasulullah’ın (s.a.v.) hükmüne

¹²⁸ Tefsiru’l Kur’ani’l Azim, c.1, sf.691.

¹²⁹ Mefatihü’l Gayb, c. 8, sf. 135.

¹³⁰ Mecmuu’l Fetâva, c. 28, sf. 471.

bütün açıklığıyla göğüslerini açmaları, tam olarak onu kabul etmeleri ve bundan razı olmaları gerekir. Onun hükmüne itiraz etmeden, tam bir kabul ve teslimiyet ile yönetilmedikçe, iman etmiş olmazlar.”¹³¹

Rasulullah (s.a.v.)'ın hakem tayin edilmemesi durumunda kişi, akidevî açıdan probleme düşüyorsa, Allah'ın, insanların sadeti için gönderdiği kitabı hakem tayin etmemek, evleviyetle kişinin akidesinin bozulmasına sebep olur. Bu noktaya kısmen değinmiştik. Şimdi, Seyyid Kutup'un konuyla alakalı çok önemli bir tespiti buraya aktararak, bu gün yönetim mekanizmalarını Allah'ın kitabına ve O'nun bizler için tayin etmiş olduğu İslam nizamına göre şekillendirmeyen kişi ve kuruluşların akidevî açıdan durumlarını ele alalım.

Seyyid Kutup der ki: “Kimse, Rasulullah (s.a.v.)'ı ‘hakem yapmanın’ O'nun şahsını hakem yapma manasına geleceği vehmine kapılmasın. Rasulullah (s.a.v.)'ı hakem yapmak, O'nun getirdiği sistemi ve şeriati hakem yapmak demektir...”¹³²

Gerçektende bu cümleler çok önemlidir ve altı çizilmeye değerdir; zira kimileri bu ayetin sadece Rasulullah (s.a.v.)'ı hakem tayin etmeyenlere şamil olacağını anlamışlardır. Bu hatalı bir anlayıştır. Eğer durum onların iddia ettiği gibi olsaydı, o zaman Rasulullah (s.a.v.)'ın vefatından sonra bu ayetin hükmü işlevsiz kalır ve hiç kimse ona muhakeme olamazdı. Bunu ise ne akıl kabul eder, ne de nakil! Bundan dolayı Seyyid Kutup merhumun da dediği gibi, Rasulullah'ın hakem tayin edilmesinden maksat, O'nun bizlere getirmiş olduğu şeriattır. O'nun getirmiş olduğu şeriati kabul etmeyenler, dolayısıyla O'nun hakemliğini kabul etmemektedirler. Onu hakem kabul etmeyenlerde bizzat ayetin ifadesi ile “mümin” değildirler.

¹³¹ et-Tıbyan fi Ahkâmi'l Kur'an, sf. 270.

¹³² Fi Zilali c.3, sf. 303, 304.

Ayetin bu ifadesinden anlaşıldığına göre, şeriati kabul etmeyen veya kabul ettiğini söylemesine rağmen onun dışındaki bir sistemi benimseyen veya onunla hükmeden birisi asla mümin olamaz. Bu sistemin adının Demokrasi, Sosyalizm, Komünizm, Laisizm veya Emperyalizm olmasının hiç bir farkı yoktur. Sonuçta hepsi İslami bir sistem olmama noktasında eşittir. Bu nedenle kendisini İslam'a nispet eden bir şahsın böylesi sistemleri benimsemesi veya onlara destek vermesi asla düşünülemez. Şayet böylesi bir inanca sahipse o zaman da kesinlikle “mümin” olamaz. Rabbimiz diğer bir ayetinde şöyle buyurur:

“(Münafıklar): ‘Biz, Allah’a ve Rasulü’ne iman ve itaat ettik’ derler; bundan sonrada onlardan bir kısmı yüz çeviriyor. Onlar mümin değillerdir. Aralarında hükmetmek için Allah’a ve Rasulü’ne çağırıldıklarında, onlardan bir grup hemen yüz çevirir.” (Nur/47-48)

Ayette anlatılan bu kimseler, söz olarak Allah'a ve Rasulü'ne iman ettiklerini dile getiriyor, ama iş Allah ve Rasulü'ne muhakeme olmaya veya onları “hakem” kabul etmeye gelince hemen yan çiziyorlar. Onların bu tavırları kendilerini iman dairesinden çıkararak küfre sokuyor. Ayetin açık ifadesi ile onlar “mümin” olamıyorlar. Mümin olamamalarının nedeni ise, Allah ve Rasulü'nü hakem kabul etmemeleri olarak gösteriliyor. İmam Taberî bu ayet hakkında der ki:

“Ayette: ‘Biz, Allah’a ve Rasulüne iman ve itaat ettik’ diyen kimseler, Rasulullah (s.a.v.)’a muhakeme olmayı terk ettikleri ve O’na çağırıldıklarında yüz çevirdikleri için mümin değillerdir...”¹³³

Bu gün dilleri ile Allah'a ve Rasulü'ne iman ettiklerini söyleyen, ama vakıada adeta onları hiçe sayan Laik ve Demokratik insanların hükmü de aynıdır. Onlarda çıkarmış oldukları yasala-

¹³³ Camiu'l Beyan fi Tefsiri âyi'l Kur'an c.18. sf. 156.

rı, Allah'ın kitabının ve Rasulü'nün sünnetinin önüne geçirmek- te ve bu yasalar çerçevesinde hayatlarını tanzim etmektedirler. Onların nezdinde İslam, sadece camilerle sınırlı veya gönüllere hapsedilmiş bir dindir. İslam'ın devlete, devletin idare meka- nizmasına veya sosyal hayata hiç bir müdahalesi yoktur; ola- mazda! İslam'ın sosyal hayata karışması halinde gericilik başlar, uygar ve çağdaş dünyaya uyumsuzluk söz konusu olur!

Evet, onlar böyle inanmaktadırlar. Hatta Süleyman Demirel 28 Şubat sürecinde çıkmış olduğu bir programda şöyle der: “Bu- gün Türkiye'nin %99'u Müslüman'dır. Müslümanlığın gerekleri- ni rahatlıkla yerine getirmektedir. Bundan daha fazlasını, Şeriatı isteyen vatandaşına sorarım: “Sen daha ne istiyorsun?” Onun istediği şudur: Kur'an'ı Kerim'de 6665 ayet ¹³⁴ vardır. Bunların 230'u ahkâma ilişkindir; hayatın tanzimine ilişkindir. Geri kalan 6435 ayet ise imana, ahlaka, ibadete ilişkindir. 6435 ayeti benim vatandaşım rahatlıkla uygulamaktadır. Buna kimse mani olma- maktadır. 230 ayete gelince, çağdaş hukukta bunların da karşı- lıkları vardır; fakat farklıdır. İşte Şeriatı isteyen, bu 230 ayetinde uygulanmasını istemektedir. Bu 230 ayeti uygulayamayız. Çün- kü Atatürk bizden çağdaş medeniyet seviyesine çıkmamızı iste- miştir. Çağdaş medeniyet seviyesine bunları uygulayarak çıka- mayız. Çünkü dinin özünde durağanlık vardır. Değişen dünyada durağan kurallarla gelişmeyi yapamazsınız. Yüzyıl önceki hukuk, Şeriat hukukuydu. Buna tekrar geri dönüş olamaz. İşte, irtica yüzyıl öncekinin hukukuna, şeriat hukukuna dönmektir. Şeriat hukuku, Kur'an'ı Kerim'deki günlük hayatı, dünyayı düzenleyen hükümlerin uygulamasıdır. Osmanlı imparatorluğu, Şeriat hu- kukunu uyguluyordu. Batı karşısında geri kalmıştı. Bunun için Cumhuriyet, din devlet ayrımı olan laikliği getirmiştir.”¹³⁵

¹³⁴ Dünyada ki tüm Kur'anların ayet sayısı 6224'tür. Ayet numaralandırılması sonraları yapılan bir uygulama olduğu için bu sayılar değiş- mektedir.

¹³⁵ Siyaset Meydanında yaptığı konuşma. Bkz: Umran Dergisi; 37/ 1997.

Hz. Peygamberin verdiği hükümleri kabul etmeyen kâfir ve münafıklarla, “Kur'an'ın ahkâm ayetleri uygulanamaz” diyen zihniyet arasında ne fark vardır acaba? Siz söyleyin. Rasulullah (s.a.v.) buyurur ki:

“Arzu ve istekleri (hevası) benim getirdiğim şeylere tabi ol- madıkça sizden birisi mümin olamaz.”¹³⁶

Rabbimiz Hucurat Suresinde şöyle buyurur:

“Ey İman edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi peygambere yük- sek sesle bağırmayın; yoksa siz farkına varmadan amelleri- niz boşa gidişir.” (Hucurat/2)

Allah ve Rasulü'nün verdiği hükmün önüne, en basit bir gö- rüşü, anlayışı veya sözü geçirmeden teslim olmak gerekir. Böyle- si bir teslimiyeti ortaya koymayanların inancı yara almış, akide- leri zedelenmiştir. Çünkü İslam mutlak teslimiyettir. Teslimiye- tin olmadığı yerde imandan gözetmek yersizdir.

Mealini vermiş olduğumuz ayet-i kerimde, Rasulullah (s.a.v.)'ın huzurunda ses yükseltmenin ve bağırıp çağırmanın amelleri boşa çıkacağından söz edilmektedir. Herkesin malumu olduğu üzere amel ancak şirk ve küfür ile boşa gider. Buna bina- en efendimizin huzurunda bu edep dışı fiilleri işlemek insanı - *Allah korusun*- imandan edebilir. Allah Rasulü'nün huzurunda ses yükseltmenin hükmü bu olduğuna göre, bu gün parlamento- larda müşahade edildiği üzere sözlerini, görüşlerini, kanun ve yasalarını Rasulullah'ın sözleri, görüşleri ve kanunları üzerine çıkaran kimselerin durumu nedir? Hiç şüphe yok ki onlar şirke, küfre ve amellerinin boşa çıkmasına daha evladır. ¹³⁷ İbn-i Kayyim el-Cevziye der ki:

¹³⁶ Nevevi, “Erbaiyn” adlı kitabında nakletmiş ve “hasen sahih” demiş- tir. Bkz: 41nolu hadis.

¹³⁷ Bkz. Şurutu La ilahe illallah, sf. 81.

“Seslerini, peygamberin sesinin üzerine çıkarmak amellerin boşa çıkması için bir sebep olduğuna göre, görüşlerini, akıllarını, zevklerini, siyasetlerini ve bilgilerini O’nun (s.a.v.) getirdiği şeylerin önüne geçirmenin ve ondan üstün tutmanın hükmü nasıl olur? Bu, onların amellerini boşa çıkarmak için daha öncelikli değil midir?”¹³⁸

İbn-i Kayyım’ın da belirttiği gibi bu gün Allah’ın kitabını ve Rasulü’nün sünnetini arkalarına atan, onları işlevsiz bırakan ve onlara alternatif yasalar çıkaran insanların amelleri, boşa gitme bakımından Rasulullah’ın huzurunda sesini yükselten insanlarınkinden daha öncelikli ve daha evladır. Rabbimiz diğer bir ayette şöyle buyurur:

“Allah ve Rasulü bir işe hüküm verdiğinde, iman etmiş bir erkek ve iman etmiş bir kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur...” (Ahzab/36)

Mümin, Allah ve Rasulü’nün verdiği hükümlere içtenlikle bağlanan, teslim olan ve onlara rıza gösterendir. Allah ve Rasulü’nün ortaya koyduğu ahkâma teslim olmayan veya o ahkâma alternatif hükümler benimseyenler mümin olamazlar. Konumuzla alakalı olan bir ayeti daha naklederek meseleyi noktalamak istiyorum. Rabbimiz Nur Suresinde şöyle buyurur:

“Bu sebeple, O’nun emrine aykırı davrananlar başlarına bir fitne gelmesinden veya kendilerine çok acıklı bir azap isabet etmesinden sakınsınlar.” (Nur/63)

Ahmed b. Hanbel der ki: “Kur’an’a baktım, tam otuz üç yerde Rasulullah’a itaatın olduğunu gördüm. Sonra üstteki ayeti okumaya başladı. Sonra onu tekrar etti ve dedi ki: “Fitne nedir? Fitne şirktir. Kişi Rasulullah’ın bazı sözlerini reddeder ve buna binaen kalbine bir sapıklık düşer; böylece doğru yoldan sapar ve helak olur.”¹³⁹

¹³⁸ İ’lamu’l Muvakkın, c. 1, sf. 51.

¹³⁹ Es-Sarimu’l Meslul, İbn-i Teymiyye, sf. 56.

Rasulullah (s.a.v.)’in emir ve yasaklarına aykırı davranan ve onlara muhalefet edenlerin başına mutlaka fitne isabet edecektir. Onlara isabet edecek fitne ümmetin en büyük imamlarından birisi olan Ahmed b. Hanbel’e göre “şirk”tir. Dolayısıyla Rasulullah (s.a.v.)’in getirmiş olduğu şeylere muhalefet ederek kanun ve yasa çıkaranlar, mutlaka şirk fitnesine maruz kalacaklardır.

Yaptığımız tüm bu nakillerden anlaşıldığına göre “La ilahe illallah” diyen bir Müslümanın bu kelimenin bir gereği olarak Allah ve Rasulü’nün vermiş olduğu kararlara tam bir şekilde uyması ve onlara teslim olması gerekir. Eğer kişi bu kararlara teslim olmuyor, rıza göstermiyor aksine muhalefet ediyorsa o zaman La ilahe illallah cümlesinin şartlarından birisini ihlal ettiği için önce iman vasfını, sonrada mükâfatların en değerlisi olan cenneti kaybetmiş olur. Allah hepimizi teslimiyet gösteren kullarından eylesin. (Âmin)

SEKİZİNCİ ŞART

Bu Kelime Gereğince Amel Etmek

Kelime-i tevhidin sıhhat şartlarından bir diğeri de bu kelime gereğince amel etmek ve ona uygun davranışlar sergilemektir. Zaten insanların yaratılması, peygamberlerin gönderilmesi ve kitapların indirilmesi bu kelimenin ortaya koyduğu manayı gerçekleştirmek ve bu doğrultuda amel etmek içindir.

“Ben cinleri ve insanları, yalnız bana ibadet etsinler diye yarattım.” (Zariyat/56)

Ayetten anlaşıldığına göre cinlerin ve insanların tek bir yaratılış amacı vardır, o da onların Allah’ı birleyerek ibadet etmeleridir. Kim bu amaca aykırı davranırsa, yaratılış gayesinin dışına çıkmış olur.

“Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona: “Benden başka ilah yoktur; o halde bana ibadet edin” diye vahyetmiş olmayalım.” (Enbiya/25)

“Andolsun ki biz her ümmete “Allah’a ibadet edin ve tağuttan sakının” diye (tebliğ yapan) bir peygamber gönderdik.” (Nahl/36)

Bu ve benzeri ayetler peygamberlerin görevinin, Allah’ın kullar üzerindeki hakkı olan tevhidi gerçekleştirmek olduğunu ifade etmektedir.

Bu hakikati, Kadisiyye savaşında İran kumandanı Rüstem’le görüşmek üzere Sa’d b. Ebi Vakkas tarafından görevlendirilen Rib’i b. Amir el-Cundi’nin Rüstem’le aralarında geçen şu konuşmada görmek mümkündür.

Rüstem Hz. Rib'i'ye: "Sizi buralara getiren ve bizimle savaşmaya sevk eden sebep nedir?" diye sorar.

Üzerinde çok basit elbiseler bulunan Hz. Rib'i, bu soruya daha sonraları Müslümanların neredeyse şiarı haline gelecek olan şu müthiş cümleleri ile cevap verir:

"Biz kulları kullara kul olmaktan kurtarıp, yalnız Allah'a kul olmalarını sağlamak için geldik."

Sonra Rüstem'in etrafında eğilmiş insanlara baktı ve hayretle: "Sizin hakkınızda bize birçok düşünce ve fikir ulaşılmıştı. Fakat ben sizden daha akılsız bir kavim görmüyorum. Biz Müslümanlar birbirimizi köle edinmeyiz. Zannetmişim ki sizde bizler gibi birbirinize yardımcı oluyorsunuz. Halbuki, sizin yaptığınız en iyi şey birbirinizi rab edinmekmiş!"¹⁴⁰

Hz. Rib'i'nin ortaya koyduğu bu hakikat, gelmiş geçmiş tüm nebi ve Rasullerin ortak çağrısı idi. Yeryüzüne gelmiş hiç bir peygamber yok ki, onun görevi insanları kullara kulluktan çıkarıp Allah'a kulluğa davet etmek olmasın. Bu da açıkça gösteriyor ki, "La ilahe illallah" diyen birisinin hem bu kelimeyi ikrar etmesi hem de Allah'a kulluktan uzak durması asla olabilecek bir şey değildir. Allah'ın kullar üzerinde, kullarında Allah üzerinde bir takım hakları vardır. Allah'ın kulları üzerindeki en büyük hakkı ise kullarının O'na şirk koşmadan ibadet etmeleridir. Nitekim Rasulullah (s.a.v.) Muaz b. Cebel'e şöyle sormuştur:

"Ey Muaz! Allah'ın kulları üzerindeki hakkı ile kulların Allah üzerindeki hakkının ne olduğunu bilir misin? Muaz (r.a.) "Allah ve Rasulü daha iyi bilir" dedi. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v.): "Şüphesiz, Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, O'na hiçbir şeyi ortak koşmaksızın kulluk etmeleri, kulların Allah üzerindeki hakları ise kendisine şirk koşmayanlara azap etmemesidir" buyurdu.¹⁴¹

¹⁴⁰ Bkz. Fıkhu's Siyre, Ramazan el-Buti, sf. 100, 101.

¹⁴¹ Buhari, Cihat, 46; Müslim; İman, 30.

Bazı rivayetlerde: "Kim La ilahe illallah derse cennete girecektir"¹⁴² şeklinde ifadeler bulunmaktadır. Bu hadis mutlak olup onu takyid¹⁴³ eden başka bir delile muhtaçtır. Yani bu hadisi doğru anlayabilmemiz ancak onu takyid eden başka bir delille mümkündür. Bu delilde İslam âlimlerinin ifade ettiğine göre bir üstte zikri geçen Muaz (r.a.) hadisidir.¹⁴⁴

Muaz (r.a.) hadisinde Rasulullah (s.a.v.) Allah'ın kulları üzerindeki hakkını bildirmiştir. Zaten bu da "La ilahe illallah" cümlesinden kastedilen anlamdır. Dolayısıyla sırf dili ile "La ilahe illallah" diyen ama bununla beraber Allah'a ibadet etmeyen birisi La ilahe illallah'ın şartlarından birisi olan "amel" ilkesini ihlal ettiğinden dolayı üstteki hadiste ifade edilen cennete girme müjdesine nail olamayacaktır.

Bizler ilke olarak Kur'an ve Sünnetteki nasları birbirinden ayrı olarak ele alamayız. Bu nedenle de Rasulullah'ın bir sözünü o konuda söylenmiş diğer naslardan ayrı olarak değerlendiremeyiz. Doğru neticeye ulaşabilmek için bunu yapmakta zorunlu yuz. Aksi halde tarihte hataya düşmüş olan sapık fırkaların akıbetine uğramış oluruz. Onlar bir ayeti veya bir hadisi bayraklaştırıyor, o konuda söylenen diğer nasları göz ardı ediyorlardı. Onların bu tavrı kendilerini hak yoldan çıkarmış ve sapık bir inanışa sahip olmaya mahkûm etmişti. Binaen aleyh bizlerinde böylesi bir hataya düşmemesi ve nasların tamamını ele alarak hiç bi-

¹⁴² Müslim, İman, 53.

¹⁴³ Mutlak ve Mukayyedin tanımı için bkz: Fıkıh Usûlu, Fahreddin Atar, sf. 174,175, Marmara İlahiyat Yayınları; İslam Hukuk İlminin Esasları, Zekiyyuddin Şaban, sf. 316 vd. Diyanet Vakfı Yayınları.

¹⁴⁴ Bazı âlimler şu hadisi de onun mukayyidi saymışlardır. Rasulullah (s.a.v.) buyurur ki: "Kim La ilahe illallah" der ve Allah'ın dışında ibadet ve itaat edilen şeyleri reddederse malı ve kanı haram olmuş olur." (Müslim İman, 37) Allah'ın dışındaki ilahları reddetmeden "La ilahe illallah" diyen birisine bu söz fayda vermeyecektir. Hadisin mefhumu bunu anlatmaktadır.

risini göz ardı etmeksizin neticeye ulaşması gerekmektedir.

Şimdi üstat Abdu'l Mun'im'in mesele hakkındaki söz lerini naklederek konumuza devam edelim. O şöyle der:

“Allah’tan başka ilahın bulunmadığına şahadet eden birisine Allah ateşi haram kılar”¹⁴⁵ hadisinden anlaşılan şeylerden biriside, bundan kastedilenin Allah’ın kullar üzerindeki en büyük hakkı olan tevhidi pratik olarak zahiren ve batinen gerçekleştirmeksizin yalnızca dil ve telaffuz etmenin yeterli olmayacağıdır.

Sayet iş, amel olmaksızın sadece söz ile bitecek bir şey olsaydı, Kureyş müşrikleri Rasulullah’ın davetine icabet etmekten geri durmaz, şirkleri ve putperest inançları üzere devam ederek sadece dil ile “La ilahe illallah” cümlesini söyler, tevhide mani olmak ve ona icabet etmemek için canlarını ve sahip oldukları değerli şeyleri ortaya koymazlardı.

Ancak, onlar çok iyi biliyorlardı ki La ilahe illallah ve onun ihtiva ettiği şeylerle amel etmek, kelime-i tevhidin levazımından/ gerektirdiği şeylerdendir.

Putların kırılması, onlara ibadet etmekten uzak durulması, şirkten ve Allah’a denk tutulan şeylerden tamamen soyutlanması...

La ilahe illallah’ın ruhuna ve öğretilerine aykırı olan putperest cahiliye adetlerinin değiştirilmesi...

Sahte ilahların Allah’a ubudiyet noktasında kul ve köleleri ile eşit seviyeye gelmesi...

İnsanlar arasındaki tüm farkların erimesi; soylu olanla sıradan insanın, efendi ile kölenin arasında takvadan ve bu hanif dinin ahlakî öğretilerine bağlılıktan başka hiçbir farkın kalması...

Onların şehvetlerinden, arzularından ve insanı insana kul

¹⁴⁵ Buhari, İlim, 49.

ederek elde ettikleri kazançlardan tamamen uzak durulması ve âlemlerin Rabbi için bunların hepsinden beri olunması... Evet, onlar bu sayılanların hepsinin La ilahe illallah’ın levazımından olduğunu iyi biliyorlardı.

Bu sayılanların meydana gelmesi kelime-i tevhidi ikrar etmenin gereklerinden olduğu için ona savaş, inad ve tarihin benzerini görmediği bir yüz çevirmeyle karşı koydular.

İşte tüm bunlardan dolayı peygamberimize, kendilerini kelime-i tevhidi ikrar etmekten ve ona boyun eğmekten muaf tutması karşılığında nefsin arzulayıp, göz diktiği her şeyi sundular; mal, mülk, krallık ve değerli olan her şeyi O’na teklif ettiler.

Ama Peygamberimiz (s.a.v.) sunmuş oldukları ve nefse hoş gelen tüm bu teklifleri reddederek onlardan sadece halis tevhidi, putlardan ve Allah’a denk tutulan şeylerden uzak durmayı ve La ilahe illallah’a icabeti kabul etti.¹⁴⁶

Şeyhu'l İslam İbn-i Teymiyye, Allah-ı Teâlâ’nın: “Biz Allah’a ve Rasûlüne iman ettik” derler. Bundan sonrada onlardan bir kısmı geri döner. Onlar mümin değildir” (Nur/47) ayetini zikrettikten sonra şöyle der: “Bu ayet amelden yüz çeviren kişiden imanı nefyetmiş/ortadan kaldırmıştır. Kur’an’ın birçok yerinde münafıklardan iman nefyedildiği gibi, amel işlemeyenlerden de iman nefyedilmiştir.”¹⁴⁷

İmam Şevkanî der ki: “Kim İslam’ın rukünlerini ve bütün farzlarını terk eder, bu kabilden olup üzerine vacip olan söz ve fiilleri yerine getirmekten kaçınır ve iki şahadeti ikrar etmekten başka bir şey yapmazsa şiddetli bir küfür ile kafir olur.”¹⁴⁸

Yaptığımız bu nakillerden anlaşıldığı üzere kim İslam’a gir-

¹⁴⁶ Şurutu La ilahe illallah, sf. 63 vd.

¹⁴⁷ Mecmuu'l Fetâva, c.7, sf. 142. Dinden Çıkaran Ameller isimli kitap-tan naklen. Bkz. sf. 192.

¹⁴⁸ A.g.e. sf. 192.

dikten sonra imkânı ve kudreti olduğu halde tevhidin kendisine yüklemiş olduğu amelleri yerine getirmekten kaçınır ve tüm uyarılara rağmen bu amelleri işlemeyi toptan terk ederse o kişinin küfrüne hükmedilir; dili ile kelime-i şahadeti ikrar etmesine itibar edilmez.

Zahiri amellerin terkinden kaynaklanan küfür şu şekillerde tezahür eder.

- 1) Amel cinsini terk etme yönünden.
- 2) Tevhitle ameli terk etme yönünden.

Birincisi, kişinin namaz, oruç, zekât, hac ve benzeri amelleri terk ederek hiçbir taatte bulunmaması sureti ile olur.

İkincisi ise bu amelleri işlemesi ama bununla beraber tevhid ile amel etmeyi terk etmesi şeklinde gerçekleşir.¹⁴⁹ Böyle-
si bir insanın -tevhidi düzeltmediği sürece- yaptığı ameller kendisine İslam vasfı kazandırmayacağı gibi, bu amellerin ahrette de ona bir faydası olmayacaktır.

DOKUZUNCU ŞART

Bu İnanç Üzere Vefat Etme

La ilahe illallahın son şartı kişinin bu inanç üzere vefat etmesidir. Şayet bu inanç üzere vefat etmezse ona, zikri geçen diğer şartlar, yaptığı güzel işler ve salih ameller asla fayda vermez.

Rabbimiz şöyle buyurur: “Sizden kim dininden döner/irtidat eder ve kâfir olarak ölürse işte onların dünya ve ahirette amelleri boşa gitmiştir. Onlar cehennem ashabıdır ve orada ebedi kalacaklardır.” (Bakara/217)

“Kâfir olanlar ve kâfir olarak ölenler var ya, işte Allah’ın, meleklerinin ve tüm insanların laneti onların üzerinedir. Onlar ebediyen o lanetin içinde kalacaklardır. Onların azapları hafifletilmez ve onların yüzüne bakılmaz.” (Bakara/161-162)

Allah-u Teâlâ onların cehennemde azap görmelerini ve orada ebediyen kalmalarını tevhidin zıttı olan küfür üzere ölmelerine bağlamıştır.¹⁵⁰

İmam Müslim’in sahihinde naklettiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Kul ‘La ilahe illallah’ der ve bunun üzerine vefat ederse mutlaka cennete girer.”¹⁵¹

Hadisin mefhumundan anlaşıldığına göre “La ilahe illallah” diyen ama bu inanç üzere ölmeyen birisi cennete giremeyecektir. Çünkü hadiste La ilahe illallah’ın telaffuzu nun yanında ayrı-

¹⁴⁹ Şurutu La ilahe illallah, sf. 66 vd.

¹⁵⁰ A.g.e. sf. 83.

¹⁵¹ Müslim.

ca bu kelime üzere vefat etmede şart koşulmuştur. Şartın yokluğu meşrutun yokluğunu gerektireceğinden dolayı, bu akide üzere ölmeyen birisi cennete giremeyecektir. Rasulullah (s.a.v.) başka bir hadisinde şöyle buyurur:

“Kendisinden başka ilah olmayan Allah’a yemin ederim ki, sizden birisi cennetliklerin amelini işler, öyle ki cennetle arasın da bir arşın mesafe kalır ama hakkındaki yazı üstün gelirden cehennemliklerin amelini işlemeye başlar ve cehenneme girer...”¹⁵²

İmam Nevevi der ki: “Tevhid üzere ölen birisi ne kadar günah işlemiş olursa olsun cehennemde asla ebediyen kalmayacaktır. Aynı şekilde küfür üzere ölen biriside ne kadar sahih amel işlemiş olursa olsun asla cennete giremeyecektir. Bu açıklama Ehl-i Sünnetin mesele hakkındaki görüşünü kapsamlı bir şekilde özetlemektedir...”

“Görünüşte çelişkili gibi gözüken bir hadisle karşılaşıldığında, onu bu kaide üzere tevîl etmek vaciptir. Bu şekilde şeriatın nasları cem edilmiş olur.”¹⁵³

Hayatının tamamını Allah için yaşayan ve O’nu birleyerek ömrünü geçiren birisinin cenneti elde edebilmesi için bu halet üzere vefat etmesi gerekmektedir. Hayatını bu şekilde geçirmesine rağmen son anlarında bu inançtan vazgeçerek veya o inanca aykırı bir davranışta bulunarak ölen birisi asla cennete giremeyecektir. Onun yeri cehennemdir.

Aynı şekilde hayatının tamamını şirk, küfür ve nifak gibi imanla çelişen haller içerisinde geçiren birisi eğer ömrünün son anlarında bu durumdan vazgeçer ve tevbe ederek ölürse o anda cennete girecektir. Kur’an ve sünnetin nasları hep bu hakikati vurgulamaktadır. Ama burada dikkat edilmesi gereken bir durum vardır o da böylesi bir kişinin “gargara” halinde olmaması-

¹⁵² Müslim, Kitabu’l Kader, 2643.

¹⁵³ Şerhu Müslim, İmam Nevevi, c.1, sf. 175.

dır. Yani küfür üzere yaşayan birisinin imanının sahih olabilmesi için can boğaza gelmeden önce tevbe etmesi lazımdır. Öleceğini anladığı anda tevbe etse, tevbesi makbul değildir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Kötülükleri yapıp da içlerinden birine ölüm gelince ‘ben şimdi tevbe ettim’ diyenler ile kâfir olarak ölenlerin tevbesi geçerli değildir.” (Nisa/18)

Kur’an da tevbenin can boğaza gelmeden önce olması gerektiğini anlatan en iyi örnek, “Firavun” örneğidir. O hayatının tamamını Allah’a küfran içerisinde geçirmiş, Hz. Musa’ya ve İsrailoğullarına düşmanlıkta bir an bile geri durmamıştı. Allah, Hz. Musa’ya ve İsrailoğullarına Mısırı terk etmelerini emrettiğinde Firavun ve ordusu onları takibe koyulmuştu. Kızıl denize geldiklerinde Hz. Musa âsasını denize vurmuş ve deniz yarılmıştı. İnananlar hep birlikte denizi geçmiş, Firavun ve ordusu ise denizin ortasında iken deniz geri kapanmıştı. İşte tam o sırada öleceğini anlayan Firavun Kur’an’ın ifadesiyle şöyle demişti:

“Gerçekten ben İsrailoğullarının iman ettiği ilahtan başka hiçbir ilahın olmadığına iman ettim. Bende Müslümanlardan dandım. Şimdi mi (iman ettin)! Hal bu ki daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuştun.” (Yunus/90-91)

O, öleceğini anlayınca iman ettiğini söylemişti; ama onun bu imanı ümitsizlik anında olduğu için Allah tarafından kabul edilmemiştir. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Allah-u Teâlâ can boğaza gelmediği sürece kulun tevbesini kabul eder.”¹⁵⁴

Nakledilen tüm bu naslardan anlaşıldığına göre, imanının kabul edilebilmesi için ye’s (ümitsizlik) ve gargara halinden önce olması gerekir. Aksi halde iman geçersizdir.

¹⁵⁴ Tirmizi, 3531.

Bir Mesele

Konumuzla alakalı olduğu için son günlerde İslamî çevrelerde çokça gündem edilen hatta bazı kardeşlerin kafasının karışmasına sebep olan bir meseleyi burada ele almak istiyorum. Bu mesele, 1 Ocak 2007 tarihinde idam edilerek hayatına son verilen ve son dönemlerin en despot tağutlarından birisi olan Saddam Hüseyin'in ölümü ile alakalıdır.

Saddam Hüseyin, hayatının neredeyse tamamını zulme adanmış, Müslüman kamı içmeye doymayan, Allah'ı hiçe sayan, O'nun gönderdiği kitabı arkasına atarak nefsinin arzu ettiği şekilde hükümler koyan, nefsini ilah edinmiş zalim, fasık ve kâfir bir yöneticiydi. Tarihin kara sayfaları onun, altına imza attığı nice zulüm vakaları ile doludur. O, tarihte eşine az rastlanan hak-sızlık ve zulümlerin odağı konumundaydı. Kâfir A.B.D ve müttefikleri ülkesi Irak'ı işgal etmeden önce dünya üzerinde halkına en çok işkence ve eziyet eden liderlerden biri yine o idi. İşte bu şahıs 2007 nin ilk gününde idam sehpasına getirilerek asıldı. Onun asılması bizi çok ilgilendirmiyordu. Ama idamından 10–15 saniye önce söylemiş olduğu “La ilahe illallah Muhammedün Rasulullah” cümlesi, İslami kimliğe sahip olan birçok insanın kafasını karıştırmıştı. Küfründe akliselim hiç bir muvahhidin şüphe etmeyeceği bir adam ömrünün son anlarında “La ilahe illallah” diyordu. Acaba bu söz ona fayda sağlayacak mıydı? Rasulullah (s.a.v.): “Kimin son sözü “La ilahe illallah” olursa cennete girer”¹⁵⁵ buyurmamış mıydı? Kâfir olan bu adama bu söz İslam hükmü verecek miydi? Evet, bu ve benzeri sorular bir anda aklımıza gelmiş ve kafaların karışmasına neden olmuştu. Bazı olayların örnek verilerek somutlaştırılmasının fayda vereceğinden dolayı meseleyi ele almada ve özellikle isim zikredilmesinde fayda görüyoruz. Ta ki böylesi bir meseleyle karşılaşıl-

¹⁵⁵ Müslim, Cenaiz, 1,2. Ebu Davut, 3114.

dığında kıyas yoluyla daha iyi ve sağlıklı neticelere ulaşılabilsin. Biz bu meseleyi üç başlık altında inceleyeceğiz.

- 1) Tevbenin Şartları
- 2) Hadisin Doğru Yorumu
- 3) İmanın Ümitsizlik Halinde Olmaması

1- Tevbenin Şartları

İslam'da günah işleyen veya dinden çıkan birisinin tevbesinin kabulü için bir takım şartlar öngörülmüştür. Eğer işlenen günah Allah ile kul arasında olup, kul hakkını ilgilendirmiyorsa böylesi bir günah için üç şart vardır. Bu şartlar şöyledir.

- Gunahtan vazgeçmek
- Yapılan günahtan dolayı pişmanlık duymak,
- O günaha bir daha asla dönmemeye kesin karar vermek

Eğer bu şartlardan birisi eksik olursa tevbe sahih olmaz.

Şayet günah kul hakkına ilişkin bir şeyse o zaman bu üç şartta bir dördüncü ilave edilmiştir. O da kul hakkından kurtulmaktır.¹⁵⁶

Bunlar normal bir tevbenin şartlarıdır. Bazı günahlar vardır ki onlar için tevbenin yanında başka şartlarda söz konusudur ki, Saddam Hüseyin ve benzerlerinin durumu bu kısma girmektedir. Bu şartlar Bakara Suresinin 159 ve 160. Ayetlerinde ele alınmıştır. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

“İndirdiğimiz açık delilleri ve kitapta insanlara apaçık gösterdiğimiz hidayet yolunu gizleyenlere hem Allah hem de tüm lanet ediciler lanet eder. Ancak tevbe edenler, hallerini ıslah edenler ve gerçeği açıkça ortaya koyanlar bunun dışındadır...” (Bakara/159-160)

Rabbimiz bu ayetlerinde, insanları hidayet yolundan uzaklaştırmak için hakkı ketmeden/gizleyen kimselerden bahset-

¹⁵⁶ Riyazu's-Salihin, İmam Nevevi, Tevbe Babı.

mektedir. Böylesi insanlar hem Allah katında hem de lanet etme şânında olan varlıklar katında melun kafirlerdir. Böylelerinin tevbesinin kabulü için rabbimiz üç şart öne sürmüştür. Bu şartlar:

- Tevbe etmeleri (ki bunun şartları üstte geçti)
- Hallerini ıslah etmeleri
- Gizledikleri gerçeği açıkça ortaya koymalarıdır.

Şimdi bu üç şartın Saddam Hüseyin'de tahakkuk edip etmediğini ele alalım.

Saddam Hüseyin, Amerika askerleri tarafından yakalandığı andan idamına kadar defalarca mahkemeye çıkarılmasına ve saatlerce konuşma imkânı tanınmasına rağmen bir kere bile o vakte kadar işlemiş olduğu küfür, şirk ve zulümlerden tevbe ettiğini ifade eden bir cümle bile telaffuz etmemiştir.

Durumunu düzelttiğine dair en ufak bir işarete yoktur. Bu şartların sonuncusu olan “beyan” şartı da kendisinde görülmemiştir. Onlarca konuşma fırsatı verilmesine rağmen bir defa bile “Ben yaptıklarına pişmanım, ben tağutluk yapmışım, kendimi Allah ile denk bir makama getirmişim, ilahlık taslamışım” gibi ifade kullanmamıştır. Aksine her fırsatta yaptığı şirki, küfrü ve zulmü savunagelmıştır. Dolayısıyla Saddam Hüseyin sahih bir tevbenin yanında şart koşulmuş olan “ıslah” ve “beyan” şartlarını ihlal etmiştir. Bundan dolayı da biz onun mümin olduğuna hüküm veremeyiz.

2- Hadisin Doğru Yorumu

Biz, Rasulullah (s.a.v.)’tan bize ulaşan “Kimin son sözü “La ilahe illallah” olursa cennete girer”¹⁵⁷ hadisini tüm benliğimizle kabul ediyoruz. Ama bunun Saddam Hüseyin’de tahakkuk ettiğine inanmıyoruz. Çünkü bu hadis sekeratü’l mevt halinde kendi istek ve arzusuyla kelime-i tevhidi telaffuz eden kimseler için ge-

¹⁵⁷ Ebu Davut, 3114

cerlidir. Öleceğini anladığı anda mecburiyetten dolayı söylenenler için değil.

3- İmanın Ye's (Ümitsizlik Halinde Olması)

İmanın kabul edilebilmesi için ümitsizlik halinden önce, kişinin kendi tercihiyle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın gerçekleşmesi gerekmektedir. Öleceğini anladığı anda “iman ettim” demek veya “La ilahe illallah” cümlesini telaffuz etmek kişiye fayda sağlamaz. Bunun en güzel örneği Firavun’dur. Önceki sayfalarda da ifade edildiği gibi O, boğulacağını anladığı anda “iman ettim” demiş ama onun bu talebi bizzat Allah tarafından reddedilmiştir. Efendimizin “Can boğaza gelmediği sürece Allah kulun tevbesini kabul eder”¹⁵⁸ sözü de bu hakikati te’yt etmektedir. Hadisin mefhum-u muhalifi can boğaza geldiğinde (yani öleceğini anladığında) yapılan tevbenin kabul görmeyeceğini ifade etme hususunda gayet açıktır.

Burada değinmeden geçemeyeceğim bir mesele daha vardır ki bu birçok insanın hata edebildiği bir konudur. O da şudur:

Kur’an ve Sünnetin nasları asla birbirinden ayrı ele alınmaz. Bir mesele hakkında sağlıklı bir sonuç çıkarabilmek için o konu ile alakalı ayet ve hadislerin mutlaka bir arada değerlendirilmeleri gerekir. Aksi halde yaptığımız çıkarım yanlış olacaktır. Bu, Ehl-i Sünnetin en belirgin özelliklerinden dir.

Onlar bir sonuca ulaşacaklarında asla konuyla alakalı olan nasları birbirinden ayırmaz ve nefislerine hoş gelen şeye tabi olmazlar. Bu noktada bizimde aynı yolu takip etmemiz gerekmektedir. Aksi halde yolunu şaşırırlardan ve helake uğrayanlardan oluruz.

Saddam Hüseyin meselesine gelince, kimi kardeşlerimiz Edendimiz (s.a.v.) den nakledilen üstteki hadisi konu ile alakalı diğer naslardan ayrı mütalaa ettikleri için yanlış bir sonuca

¹⁵⁸ Tirmizi, 3513.

ulaşmaktadırlar. Böyle bir sonuca ulaşmadan önce zikrettiğimiz delilleri o hadisle beraber ele alsalardı herhalde onlarda bizim söylediğimizi söylerlerdi. Tüm bu izahatlardan sonra diyoruz ki, Saddam Hüseyin -çocukluk çağını hesaba katmazsak- neredeyse ömrünün tamamını Allah'a isyan ile geçirmiş ve şirk bataklığına bulaşmış birisidir. Tağutlukta zirveye ulaşmış, kendisini resmen ilahlaştırmıştır. Vefat etmeden önce söylemiş olduğu "La ilahe illallah" cümlesi onun küfür ve şirkten kurtulması için yeterli değildir. Kur'an ve Sünnette zikri geçen diğer nasların bize öğrettiği şartları ihlal ettiğinden dolayı onun Müslümanlığına hükmetmiyor ve zahiri hükme göre kâfir olarak öldüğüne inanıyoruz. Ona Müslüman diyen kardeşlerimizi de yaptıkları yanlış tevilden dolayı mazur görüyoruz. Tıpkı Selef-i Salihin'in Haccac'ın imanı hakkında ihtilaf ettikleri gibi. Onlardan kimisi Haccac'a Müslüman derken, kimileri Müslüman demiyordu. Ama bu ayrım onları asla birbirini itham etmeye sevk etmedi. Hatta imam Tâvus, Haccac'ı tekfir ettiği halde ona mümin diyen kardeşlerine şöyle diyordu:

"Irak'ta ki kardeşlerimize şaşırıyorum doğrusu!... Onlar Haccac'ı "mümin" diye adlandırıyorlar!"¹⁵⁹

İmam Tâvus Haccac'ı tekfir etmesine rağmen Irak'ta ona Müslüman diyenlere "kardeşlerimiz" diye hitap ediyor ve tekfir ettiği birisine mümin dedi diye karşıyı itham etmiyordu. Bu mesele hakkında çok geniş detaylar vardır. Asıl konumuz bu olmadığı için bu kadar izahla iktifa ediyoruz. Meseleyi tafsilatlı olarak öğrenmek isteyenlere Şeyh Ebu Basir'in "Kavaid fi't-tekfir" adlı eserini tavsiye ederiz. Eserde bir kâfire Müslüman diyen birisi ne zaman küfre düşer, ne zaman düşmez tüm ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Allah bizi doğrudan ayırmasın. (Âmin)

¹⁵⁹ Kavaid fi't Tekfir, sf. 257.

Konuyla Alakalı Bazı Mühim Uyarılar

Birinci Uyarı

Kelime-i tevhid için zikretmiş olduğumuz bu dokuz şart kişinin ahirette kurtuluşa ermesi ve cennete girenlerden olması için yerine getirilmesi zorunlu olan şartlardandır. Bu şartların bir tanesinin veya bir kaç tanesinin yerine getirilmemesi durumunda kişi uhrevî saadeti asla elde edemeyecektir. Bu, ahiretteki durum için geçerli olan bir kuraldır. Dünyalık hükme gelince; kişilerin İslam'a girmeleri ve Müslüman olarak vasıflandırılabilmesi için şirk ve küfrü gerektiren eylem ve söylemlerden uzak durulması şartıyla kelime-i şahadeti telaffuz etmeleri gerekir.

"Şirk ve küfrü gerektiren eylem ve söylemlerden uzak durulması şartıyla." dedik çünkü bu şart yerine gelmeden kişinin kelime-i şahadeti telaffuz etmesinin herhangi bir faydası olmayacaktır. Hem "La ilahe illallah Muhammedün Rasulullah" denilerek İslam'ın izhar edilmesi hem de onunla çelişen küfrî eylem ve söylemlerin ortaya konması aynı anda iki zıt şeyin bir arada yapılması demektir ki bunun kabul edilmesi aklende şer'anda mümkün değildir.

İkinci Uyarı

Kişinin İslam'a girebilmesi için kelime-i şahadeti ikrâr etmesi gerekir. İkrâr işlemi gerçekleştiği anda artık o kişi hükmen Müslüman kabul edilir. Ama İslam vasfının o kişi üzerinde devam edebilmesi için mutlaka şirkten ve küfürden uzak durması gerekmektedir. Eğer tevhid ile çelişen bir ameli işleyecek olursa o zaman İslam dairesinden çıkar ve kendisine "mürted" hükmü verilir. Hulâsa, kişinin, kendisi sebebi ile İslam'a girdiği şey ile üzerinde İslam vasfının devam ettiği şey birbirinden farklıdır. Birincisi sadece "ikrar" iken, diğeri şirk ve küfrü gerekli kılan söz ve amellerden uzak durulmasıdır.

Üçüncü Uyarı

Zikri geçen dokuz şartı ve onun delillerini ezbere bilmek kelime-i tevhidin şartlarından değildir. Bir insanın bu şartları ve delillerini ezbere bilmesi zordur, hatta kimi insanlar için neredeyse imkânsızdır. İnsanları bununla sorumlu tutmak “teklifu ma la yutak”¹⁶⁰ kabilinden olur ki, İslam buna müsaade etmemektedir.

“Allah kimseye gücünün yeteçeğinden başkasını yüklemes.”

(Bakara/286)

“O, dinde size hiçbir zorluk kılmadı.” (Hac/78)

“Kolaylaştırın, zorlaştırmayın”¹⁶¹ vb. deliller, insanların gücünün yetmediği şeylerle onları mükellef tutmanın uygun olmayacağı hususunda açık naslardır.

Bizim bu ifadelerimizden bu şartların ezberlenmemesi gerektiği gibi bir anlam çıkarmak son derece yanlıştır. Kişi bu şartları ve delillerini ezberlemek sureti ile Allah’a giden kulluk merdiveninde bir basamak daha ilerleyecektir ki bu son derece güzel bir şeydir. Burada akla şöyle bir soru takılabilir: Kişi La ilahe illallah’ın şartlarını ezberleyemediği ve onları bilmediğine göre acaba onun hakkını nasıl eda edip, şartlarını yerine getirebilir?

Bu sorunun cevabı şöyledir: Kişinin bu şartlara riayet edip etmediği, bağlanıp-bağlanmadığı, tahkik edip etmediği veya bunları istenen düzeyde gerçekleştirip-gerçekleştirmedeği bizimle alâkalı bir mesele değildir. Bu ancak rabbi ile kendisi arasında olan bir şeydir. Biz sadece onun zahirine göre hüküm veriz. Şartları kalben riayet edip etmediği onun iç âlemi ile alâkalı olduğu için bizi çok fazla ilgilendirmez. Rabbi ona şah damarından daha yakın olduğundan dolayı onu niyeti üzere hesaba çekecektir.

¹⁶⁰ Kişinin güç yetiremeyeceği şeylerle sorumlu tutulması.

¹⁶¹ Müslim, 1734.

Ancak o, kelime-i tevhid ile çelişen söz ve fiilleri işlemek sureti ile bir muhalefete düşerse o zaman biz onun “La ilahe illallah” ı hakkı ile söylemediğine ve istenen şekli ile ona riayet etmediğine hükmederiz.

Dördüncü Uyarı

İslam âlimlerinden kimisi “La ilahe illallah” ın şartlarının sekiz olduğunu söylerken kimisi de bunu yedi ile sınırlandırmıştır. Biz ise dokuz tane şart zikrettik. Bu ilk bakışta bir çelişki gibi gözükebilir ama o âlimlerin kitapları iyi bir şekilde incelendiğinde bilinir ki, onlardan kimisi iki şartı bir arada zikretmiş kimisi de o şartları ayrı ayrı ele almıştır. Örneğin kimi âlimler “tevhid ile amel etme” şartını zikretmiş “tağutu inkâr etme” şartını ise zikretmemişlerdir. Bunun sebebi ise tevhid ile amel etmenin haddi zatında tağutu inkâr etme şartını da kapsadığından dolayıdır. Yani her kim tevhid ile amel ediyorsa o, zorunlu olarak tağutu da inkâr etmiş demektir. Bu nedenle bunları ayrı ayrı veya bir arada zikretmenin herhangi bir sakıncası ve zararı yoktur. Bu sorunun ikinci bir cevabı daha vardır. O da şöyledir: Bir amelin kelime-i tevhidin şartlarından olup- olmaması ancak şer’i delillerle bilinebilen bir husustur.

Şer’i delil bir şartın varlığını açıkça ortaya koyuyorsa onu kesinlikle zikretmek gerekir. Kimi âlimlerin onu zikretmemesi bizim için ölçü değildir. Bu onlardan sâdır olan bir eksikliktir.¹⁶²

¹⁶² Bu ifademizden bizim asla, âlimlere hücum etme kastımızın olduğu gibi bir anlam çıkarılmamalıdır. Bizim böyle bir su-i edep içerisinde olmamız söz konusu değildir. Atıfta bulunduğumuz bu âlimler La ilahe illallah’ın şartlarından zikretmelerini zaten kasten terk etmiş değillerdir. Terkedişleri ya o delillere muttali olamamalarındandır ya da başka bir sebeptendir. Onlar niyetlerine göre ecirlerini alacaklardır. (Bkz. Müslim, 1716.) “el-hakku ehakku en yuttebea” kaidesince bizler hak olarak bildiğimiz şeylere ittiba etmekle mükellefiz. Onların bu durumunu asla eleştirmedığımız gibi aksine doğal olarak karşıyoruz ve hepsine Allah’tan rahmet diliyoruz.

Bizim için ittibas zorunlu olan bir şey varsa o da delillerdir. Eğer delil, bir şartın varlığını ortaya koymuşsa bizde onu öylece kabul eder ve şart olarak zikrederiz. Allah en iyisini bilendir.

Beşinci Uyarı

Kulun yapmış olduğu amellerin (namaz, oruç, tasadduk vb. şeyler gibi) sıhhat şartları ile dinin sıhhat şartları birbirinden farklı şeylerdir. La ilahe illallah'ın zikri geçen dokuz şartı, dinin, akidenin ve inancın sahih olabilmesi için riayet edilmesi gereken zorunlu şartlardır. Ama kişinin Allah'a sunmuş olduğu namaz, oruç, zekât, hac, infak, kurban, dua ve benzeri taabbudî amellerin sıhhat şartları âlimlerimizin beyan ettiğine göre iki tanedir.

1) Allah için halis bir niyetle yapılması.

2) Sünnete/ şeriata uygun olması.

İşlenen amel her ne zaman bu iki şarttan birisinden yoksun olursa asla Allah katında kabul görmeyecektir.

Eğer amel, Allah'tan başkası adına yapılır, içerisine şirk veya riya karışırsa derhal reddedilir. Çünkü Allah ancak kendi rızası için yapılan amelleri kabul eder. Nitekim Kutsi bir hadiste Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

“Ben ortaklığa hiçbir ihtiyacı olmayanım. Kim bir iş yaparda o işe benden başkasını da ortak ederse o kimseyi ortalığıyla başa bırakırım.”¹⁶³

Bu hadis gösteriş için yapılan amellerin Allah tarafından karşılık görmeyeceğini, o amele sevap verilmeyeceğini aksine sahibi için büyük bir günah olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir hadiste de şöyle buyrulur:

“Dikkat edin! Size, Deccal'den bana göre çok daha kaygı verici olan bir şeyi haber vereyim mi? Oradakiler “Evet” dediler. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “O, gizli şirktir.

¹⁶³ Müslim, 2985.

Kişi kalkıp namaz kılar ve kendisini gören birisi olduğu için de namazını güzelleştirir.”¹⁶⁴

Kişinin gösteriş için namaz kılması Deccal'den daha kaygı verici olarak değerlendirilmiştir. Buraya kadar anlatılanlar, amellerin kabulü için öngörülen “ihlâs” şartı ile alâkalı idi. Şimdi ikinci şart olan “sünnete/ şeriata uygun olma” şartını ele alalım.

Kişi bir amel işler, amelinde de son derece ihlâşlı ve samidir. Ama yaptığı o amel sünnete uygun ve şeriata muvafık değildir. Böyle bir amelde Allah katında makbul olma vasfını yitirir. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Her kim bizim dinimizde olmayan bir şeyi ortaya çıkarırsa o derhal reddedilir.”¹⁶⁵

Yani her kim meşru olmayan ve sünnete aykırı olan bir iş yaparsa o iş Allah katında asla kabul edilmez; derhal reddedilir.

Büyük İmam, değerli fakih Fudayl b. İyaz'a Mülk suresinin ikinci ayeti olan “O hanginizin daha güzel amelde bulunacağını denemek üzere ölümü ve hayatı yaratandır” ayeti okunup “en güzel amel hangisidir?” diye sorulduğunda “en ihlâşlı ve en doğru olanı” şeklinde cevap verdi. Bunun üzerine oradakiler “Ey Ebu Ali! Amelin ihlâşlı ve doğru olanı da ne demektir? Diye tekrar sual ettiler. Fudayl (rh.a) “Bir amel ihlasla yapılır ama doğru olmazsa kabul edilmez. Aynı şekilde doğru olarak yapılır ama ihlâşlı olmazsa ihlâşlı olana kadar kabul olmaz. Bir amelin ihlâşlı olması yalnız Allah için yapılması, doğru olması da sünnete uygun olması anlamındadır” diye cevap verdi.¹⁶⁶

İmam İbn-i Kesir (r.a.)' de Bakara suresinin 112. Ayetini tefsir ederken şöyle der:

¹⁶⁴ İbn-i Mâce, 4204. Hadis, “hasen” dir.

¹⁶⁵ Buhari, 2697; Müslim, 1718.

¹⁶⁶ Yusuf el- Karadavî'nin es- Sünne ve'l Bid'a adlı eserinden naklen. Bkz. sf, 13. Müessesetü'r- Risale baskısı.

“Bir amelin makbul olması için iki şartı vardır. Birincisi: yalnız Allah için yapılmış olması, ikincisi: Şeriata uygun olması. Bir amel her ne zaman Allah için yapılır ama şeriata uygun olmazsa kabul edilmez.”¹⁶⁷

İslam âlimleri Kehf suresinin 110. ayetinin, bu iki şartı da kapsayan bir delil olduğunu belirtmişlerdir. Rabbimiz orada şöyle buyurur:

“Artık kim Rabbine kavuşmayı ümit ediyorsa; salih bir amel işlesin ve Rabbine ibadetinde hiç kimseyi (ona) ortak koşmasın.”

Ayetin “*Salih bir amel işlesin*” kısmından kasıt, sünnete ve şeriata uygun olan ameldir. “*Rabbine ibadetinde hiç kimseyi (ona) ortak koşmasın*” kısmından kasıta ihlâsla Allah’a ibadet etmektir. ¹⁶⁸ Ehl-i ilim böyle demiştir, Allah en iyisini bilendir.

Konuyla alakalı olması açısından şu sözleri söylemeyi uygun görüyorum. Bu gün bazı İslamcı çevreler İslam’ı hâkim kılma adına İslam’ın temelden reddettiği amelleri işlemektedirler. Belki de bu işi yaparlarken niyetleri Allah içindir; ihlâslı bir şekilde bu işe girişmişlerdir. Ama yaptıkları iş, takip ettikleri metot asla İslamî değildir. Dolayısıyla böylelerinin amelleri, niyetleri iyi olsa dahi Allah katında makbul olmayacaktır. “Bu din nasıl ki Rabbanî bir din ise, bu dini hakim kılma için takip edilecek metodun da aynı şekilde Rabbanî olması gerekir” diyordu merhum Seyyid Kutup. Rabbanî bir dini, Rabbanî olmayan metotlarla hâkim kılma çabası ne kadar başarılı olursa olsun -ki bu mümkün değildir- bu işten Allah asla razı olmayacaktır. Böylesi bir yöntemle başvuranlar huzur-u mahşerde verdikleri tavizlerin ve bu amaç için işledikleri cürümlerin -ki bunlardan bazıları şirke kadar uzanmaktadır- mutlaka hesabını vereceklerdir. Unu-

¹⁶⁷ Tefsiru’l Kur’ani’l Azim, c.1, sf. 214. Daru’l Fayhâ baskısı.

¹⁶⁸ Bkz. Şurutu La ilahe illallah, sf. 93.

tulmamalıdır ki Mekke müşriklerine “Putlara niçin tapıyorsunuz” diye bir soru yöneltildiğinde “*Bizi Allah’a daha çok yaklaştırınlar diye tapıyoruz*” (Zümer/3) şeklinde cevap veriyorlardı. Allah’a yaklaşımdan daha güzel bir niyet olabilir miydi? Ya da ona yakın olmaktan daha ulvi bir gaye mümkün müydü? Asla. Asla. En yüce amaç âlemlerin Rabbine yakın olmaktır. Niyetlerinin iyi, amaçlarının yüce, gayelerinin ulvi olması acaba onlardan “müşrik olma” vasfını kaldırdı mı? Onlara “Müslüman” sıfatını verdimi? Ebetteki hayır. Onlar niyetlerinden değil sırf amellerinin meşru olmayışından ötürü şirke düştüler. Bu gün bizlerde buna çok dikkat etmesi, hem niyetimizin, hem amelimizin hem de metodumuzun şer’i şerife uygun olması gerekmektedir. Aksi takdirde Mekkelilerin düşmüş oldukları hatanın içine bizde düşeriz -Allah korusun- sonunda helak edilenlerden oluruz. Allah her daim ayaklarımızı hak üzere sabit kılsın. (Âmin)

Zahir - Batın İlişkisi

İslam dini insanların durumlarının tespiti için bir takım karine ve alametler koymuştur. Bu karine ve âlametler sayesinde karşımızdaki insana iyi-kötü, doğru-yanlış, müttaki-facir, mümin-kâfir, diye hüküm vermemiz mümkün olmaktadır. İnsanın dış görünümü ve etrafında yansıtmış olduğu davranışlar onun iç dünyasını ortaya koyan bir ayna mesabesindedir. İnsanın içi ile dışı arasında sıkı bir irtibat vardır. İçi (batını) düzgün olduğunda bu dış dünyasına tesir eder. Bozuk olduğunda da durum ayırdır. Dışı (zahiri) bozuk olduğunda bu zorunlu olarak onun batınını etkiler. Özetle: zahir ve batının birbiri üzerinde güçlü bir tesiri vardır. Zahirin bozukluğu batının bozukluğundan kaynaklanır. Bunun zıttı da böyledir. Bu hakikati kalpleri perdeli olmayan her insan rahatlıkla tasdik edebilir. Bundan Mürcie mezhebini istisna etmeliyiz. Zira onlara göre kalp ile beden ve zahir ile batının birbiriyle alâkası yoktur. Kişi zahiri ile kötü bir amel işlediğinde, bu onun kalbine hiçbir suretle zarar vermez. Hatta

bu, kişiyi dinden çıkaran bir amel bile olsa... Evet, onlar böyle iddia etmişlerdir. Ehl-i sünnet âlimleri ise Kur'an ve sünnet çerçevesinde onların bu fasit görüşlerini bir bir iptal ederek hakkı ortaya çıkarmışlardır. Ehl-i sünnetin onları reddederken mesnet olarak kullandığı delillerden birisi Rasulullah (s.a.v.)'ın şu sözüdür.

“Dikkat edin! Şüphesiz ki bedende bir et parçası vardır ki o doğru olduğunda tüm beden doğru olur, eğer o bozuk olursa tüm beden bozuk olur. Dikkat edin! O et parçası kalptir.”¹⁶⁹

Bu hadis zahir ile batın arasındaki sıkı irtibata dikkat çekmektedir. Kalbin doğru ve salih olması bedeninde doğru olmasını gerektirir. Eğer beden Allah'ın istediği surette düzgün değilse bu, kalbinde bozuk olduğuna işarettir. İmandan bahsedip de ona göre amel etmeyenlerin kalbi iman etmiş olamaz. Bunun sebebi ise bedenın kalbe tabi oluşundandır. Kalpte karar kılmış bir şeyin netice ve semeresi bir kaç yönden bile olsa mutlaka bedende gözükür.¹⁷⁰

Bu gün kalplerinin düzgün, niyetlerinin iyi olduğunu iddia ettiği halde İslam dininden fersah fersah uzak olan insanlar görürsün. Birçoğu -bırakın sağlam İslam akidesini- doğru dürüs namaz bile kılmamaktadırlar. Nedenini sorduğunda ise alacağın cevap dünden hazır: “Kalplerimiz temiz ya!...”

Eğer onların kalpleri temiz olsaydı bu mutlaka bedenlerine de sirayet eder ve salih amel olarak üzerlerinde görülürdü. Zahirî çerçevede herhangi bir salih amelin onlar üzerinde görünümü yoksa bil ki onların kalbi temiz değildir. Gerek sahih bir akideden yoksun olmaları, gerekse salih amellerden uzaklıkları onların kalplerindeki fesadın açık birer delilidir. Dinî bir yaşantı ile

¹⁶⁹ Buharî, İman, 52.

¹⁷⁰ Er-Reddû alâ şeritati “el-Küfrü Küfran” sf, 48. Mecmuu'l Fetâva'dan naklen Bkz. c, 14, sf. 120 vd.

içli dışlı olmayan insanların “kalbimiz temiz” sloganı ile iman çıkırtkanlığı yapmaları bizleri aldatmamalıdır.

“Allah'ı ve müminleri aldatmaya çalışırlar. Ama kendilerinden başkasını aldatamazlarda yine de farkına varamazlar.”
(Bakara/9)

Son dönemlerde “kalbim temiz” yaması daha çok iman-küfür meselelerinde kendini göstermeye başladı. Adam iman ile taban tabana zıt olan ameller yapmakta, şirki, küfrü ve nifakı, içerisinde hiçbir çekinceme olmaksızın işlemekte, puta kıyam etmekte, Allah'ın haramlarını helal, helallerini haram addetmekte kısacası her türlü küfrü mucip ameller ortaya koymakta ama “kalbim temiz” yaftası ile tüm bu amellerin üzerini adeta setretmektedir.

Acaba gerçekten niyetinin iyi, kalbinin pak olduğunu söyleyen birisi sırf bu gerekçe ile küfür amelinı işleyebilir mi? Kalbi aksi doğrultuda olması şartıyla şirk olan sözleri telaffuz edebilir mi? Eğer yaparsa ne olur? Küfre düşer mi? Yoksa niyeti iyi olduğu için bir şey olmaz mı? Bu ve benzeri soruların cevabını öne mine binaen Kur'an, Sünnet ve âlimlerin izahları etrafında vermeye çalışacağız. Ama konuya girmeden önce insanın diline sahip çıkmasının ve kendisini helake duçar eden söz ve fiillerden uzak durmasının gerekliliğini anlatalım; sonrasında da küfür sözü telaffuz eden bir insanın -niyeti iyi bile olsa- durumunun ne olacağını açıklamaya geçebiliriz.

İslam, insanların dillerine sahip çıkmalarını farz kılmıştır. Ağızdan çıkan bir söz insana kimi zaman üstün bir itibar temin ederken, bazen de kazanılan itibarı bir anda ayaklar altına alır. Söz vardır insanın hürmet görmesini sağlar, söz vardır, sahibinin şeref ve değerini beraberinde alır, götürür. Bu nedenle kişinin konuşmadan önce ağzından çıkaracağı her sözü enine boyuna düşünmesi ve telaffuz ettiği cümlelerin nereye gideceğini çok iyi tahlil etmesi gerekir.

İnsanoğlu konuştuğu her şeyden hesaba çekilecektir. Hayır veya şer namına, dile getirdiği her cümle amel defterine kaydedilmektedir. Allah'ın huzuruna vardığında sarf ettiği, ifade ve cümlelerin bir bir hesabını verecektir. Konuştuğu şeyler hayırlı ise mükâfatını, şerli ise cezasını görecektir. Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur:

“...Çünkü onun sağında ve solunda oturan ve her davranışı yakalayıp tespit eden iki melek vardır. İnsan bir söz söylemeye dursun, mutlaka yanında gözetleyici ve dediklerini zapt eden (bir) melek vardır.” (Kâf/16-17)

İbn-i Kesir (r.a.) bu ayetin tefsirinde, İbn-i Abbas (r.a.)'ın şöyle dediğini nakleder:

“Kulun hayır veya şer namına konuştuğu her şey yazılmaktadır. Hatta onun “Yedim, içtim, gittim, geldim ve gördüm” gibi sözleri de kaydedilir.”¹⁷¹

Ağzımızdan çıkan her söz kayıt altına alındığına göre söylediklerimizi itina ile seçmeli, gerekiyorsa bin kez düşünüp bir kez söylemeliyiz.

İbn-i Kesir (r.a.) devamla şöyle der: “Meleğin her sözü yazıp yazmadığı hususunda ulema ihtilaf etmiştir. Hasan-ı Basri ve Katade, Meleğin her sözü yazdığı görüşündedir. İbn-i Abbas'ın iki kavlden birisine göre ise melek, sadece sevap ya da azap gerektiren sözleri yazar. Ayetin zahiri birinci görüşü desteklemektedir. Zira ayet umumidir...”¹⁷²

Rasulullah (s.a.v.) buyurur ki: “Kişi nereye varacağını bilmeden Allah'ın rızasını gerektiren bir kelime konuşur da, Allah bu kelime sebebiyle kendisine kavuşacağı güne kadar o kul için rızasını yazar. Bir kişi de nereye varacağını düşünmeden Allah'ın gazabını gerektirecek bir kelime konuşur da Allah bu kelime se-

¹⁷¹ Tefsiru'l Kur'ani'l Azim, c.4, Sf. 286.

¹⁷² A.g.e. Sf. 286.

bebiyle kendisine kavuşacağı güne kadar o kul aleyhinde öfkelerini yazar”¹⁷³

Hadisin ravilerinden olan Alkame (r.a.) der ki: “Bu hadis, nice sözleri dile getirmekten beni alıkoymuştur.”¹⁷⁴

İlmin kaldırılıp cehaletin terviç edildiği şu dönemde, insanlar çoğu zaman kendilerini uçuruma götüren sözler sarf etmekte ve bu nedenle de helakin eşiğine gelmektedirler.

Kendilerini İslam dairesinden çıkarıp küfre düşürebilecek bir takım kelime ve cümleleri sonucunun ne olacağını hiç düşünmeden dillendirebilmektedirler. Bu son dere sakıncalı bir tutumdur. Zira İslam âlimleri “İkrah” olmaksızın küfür kelimesini telaffuz eden bir kimsenin, niyet ve kastı aksi doğrultuda olsa bile dinden çıkacağı hususunda ittifak etmişlerdir. Meselenin önemine binaen bazı nakiller yapmanın faydalı olacağı kanısındayız.

İmam Kurtubî, Kadı Ebu Bekir İbnu'l Arabî'nin şöyle dediğini nakleder:

“Küfür (lafızlarıyla) şaka yapmak küfürdür. Bu konuda ümmet arasında hiçbir ihtilaf yoktur.”¹⁷⁵

İmam Keşmirî, “İkfaru'l Mulhidin” adlı müthiş eserinde şöyle der:

“Kısacası, kim, gerek alay ederek gerekse şaka yere küfür kelimesini söylerse ittifakla kâfir olur ve bu konuda itikadına (niyetine) itibar edilmez...”¹⁷⁶

Yani kişi küfrü gerektiren bir sözü her ne amaçla söylerse söylesin, kesinlikle dinden çıkar. Onun “Ben bunu şaka olsun diye söyledim” ya da “Benim niyetim bu değildi. Ben bunu söyler-

¹⁷³ Tirmizi, Zühd, 10.

¹⁷⁴ Tefsiru'l Kur'ani'l Azim, c. 4, Sf. 286.

¹⁷⁵ el-Camiu Li Ahkami'l Kur'an, c. 8, Sf. 197.

¹⁷⁶ İkfaru'l Mulhidin, Sf. 59.

ken kalben inanarak söylemedim” gibi mazeretleri de kabul edilmez. İkraha olmaksızın küfür sözü söylemek veya küfrü gerektirecek bir eylem içerisinde bulunmak Kur'an ve Sünnete göre küfürdür. Bunun küfür olmadığını iddia edenler acaba hangi kaynağa dayanmaktadırlar?

Hanefi âlimlerinden Sadreddin el-Konevî der ki: “Kişi içeriğine inanmadığı halde isteyerek (ikrah olmaksızın) küfür kelimesini telaffuz etse küfre düşer...”¹⁷⁷

Hanefilerin meşhur âlimlerinden birisi olan Ali el-Kari Hanefi fıkıh kitaplarından birisi olan “Mecmau'l Fetâva” adlı eserden şu cümleleri nakleder:

“Kişi küfrü gerektiren bir söz söylerse kâfir olur.”¹⁷⁸

El-Hulasa adlı eserde de şöyle geçer:

“Kişi: ‘Ben Mülhidim’ dese kâfir olur.”¹⁷⁹

İbn-i Hacer el-Heysemî, Hanefi imamlarından şu cümleleri nakleder: “Kim küfür kelimesini telaffuz ederse, onun küfür olduğunu itikat etmese bile kâfir olur. Birisi ona gülse veya yaptığını hoş görse ya da buna rıza gösterse, o da kâfir olur...”¹⁸⁰

Mecmau'l Enhur adlı meşhur Hanefi Fıkıh kitabında şöyle geçer:

“Kişi içeriğine inanmadığı halde (ikrah olmaksızın) kendi tercihiyle küfür kelimesini telaffuz etse tüm ulemaya göre kâfir olur.”¹⁸¹

Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur:

“Andolsun, onlara (Tebük gazvesine giderken söyledikleri o

¹⁷⁷ Şerhu'l Fıkhi'l Ekber, Sf. 241.

¹⁷⁸ Şerhu's Şifa, c.2, Sf. 453.

¹⁷⁹ A.g.e. c.2, Sf. 429.

¹⁸⁰ El İ'lam bi Kavati'l İslam, Sf. 40.

¹⁸¹ Mecmau'l Enhur Şerhu Multeka'l Ebhur, Sf. 696.

alaylı sözleri) soracak olsan, elbette şöyle diyeceklerdir: “Biz sadece eğlenip şakalaşıyorduk.” De ki: “Allah ile O'nun ayetleri ile ve Rasülü ile mi alay ediyorsunuz? Özür dilemeyin. Siz iman ettikten sonra gerçekten kâfir oldunuz...” (Tevbe/65-66)

Bu ayetin nuzül sebebi şu olaydır:

“Tebük gazvesinde bir adam: “Bizim şu Kur'an okuyanlarımız kadar midelerine düşkün, dilleri yalancı ve düşmanla karşılaşma esnasında korkak kimseleri görmedim” dedi. O mecliste bulunan bir adam: “Yalan söylüyorsun. Sen bir münafıksın. Seni Rasulullah (sav)'a haber vereceğim” dedi. Bu Rasulullah (sav)'a ulaştı ve bunun üzerine bu ayetler indi.”¹⁸²

Abdu'l Mun'im Mustafa bu ayet ve hadisleri zikrettikten sonra şöyle der:

“Bu nakiller, Allah ile ayetleri ile ve Rasülü ile alay eden bir kimsenin, bunu oyun, eğlence ve şaka maksadıyla yapsa dahi kâfir olacağı noktasında açık naslardır. Ümmet arasında küfür olan bir söz veya amel ile eğlenilmesinin küfür olduğu konusunda hiçbir ihtilaf yoktur...”¹⁸³

Zikri geçen ayet ve hadiste, Tebük gazvesine giderken aralarında konuşan ve konuşmaları esnasında Rasulullah ve ashabı hakkında ileri geri laflar eden bir takım insanların sırf bu sözleri nedeniyle dinden çıktıkları belirtilmektedir. Ayetin ifadesinden onların bu olaydan önce “mü'min” oldukları, fakat telaffuz ettikleri bir takım alaycı ifadelerden dolayı küfre düştükleri anlaşılmaktadır. Onlar bu sözleri söylerken kim bilir belki de niyetleri başka idi. Niyetleri ne olursa olsun yaptıkları iş onları küfre düşürmüştü. Bugün niyetlerinin iyi, kalplerinin temiz (!) olduğunu ileri sürerek küfür sözlerini telaffuz eden veya birtakım küfrü

¹⁸² Tefsiru't Taberi, c. 6, Sf. 172 vd.

¹⁸³ Dinden Çıkarın Ameller, Sf. 155.

mucip ameller işleyen insanların durumu nedir acaba? Onlar Mürcie fikirli sözde din âlimlerinden fetva aladursunlar, bizler Ehl-i sünnet'in mücahit imamlarından nakiller yapmaya devam edelim.

İmam Cessas "Ahkamu'l Kur'an" adlı eserinde bu ayeti tefsir ederken şöyle der:

"Bu ayette, ikrah olmaksızın küfür kelimesini söyleyen kimselerin şakacı veya gerçekçi olmasının eşit olduğuna bir işaret vardır... Bu ayet, küfür kelimesini izhar etme hususunda şaka yapanla ciddi olanın aynı hükme tabi olduğunu ifade etmektedir." ¹⁸⁴

İbnu'l Cevzi der ki: "Bu (nakiller) küfür kelimesini izhar etme hususunda şaka yapanla ciddi olanın bir olduğuna işaret etmektedir." ¹⁸⁵

İman Âlusi şöyle der: "Bazı âlimler bu ayet ile küfür kelimesini söyleme hususunda şaka yapmanın ve ciddi olmanın eşit olduğuna delil getirmişlerdir ki, bu hususta (zaten) ümmet arasında hiçbir ihtilaf yoktur." ¹⁸⁶

İbn-i Nuceym der ki: "Kim gerek şaka yere gerekse ciddi olarak küfür kelimesini söylerse tüm âlimlere göre kâfir olur. Bu konuda niyetinin hiçbir geçerliliği yoktur." ¹⁸⁷

İbn-i Hümam şöyle der: "Kısacası, bazı fiiller vardır ki, -kâfirlere has olan alametler gibi -bunlar inkâr makamına kaimdir. Küfrün bizzat kendisinden uzak durmak nasıl gerekli ise bu tür fiillerden de uzak durmak gerekir. Allah'ı Teâlâ "Biz dalmış eğleniyorduk" diyen kimselere, "Özür dilemeyin, siz iman ettikten sonra gerçekten kâfir oldunuz" buyurdu. Onlara: "Siz yalan söyle-

¹⁸⁴ Ahkamu'l Kur'an, c.3, Sf. 207.

¹⁸⁵ Zadü'l Mesir, c. 3, Sf. 465.

¹⁸⁶ Tefsiru Ruhi'l Meani, c. 6, Sf, 190.

¹⁸⁷ El-Bahrü'r Raik, c. 5, Sf. 134.

diniz" demedi. Aksine küfrün en belirgin özelliklerinden olan "boş işlere dalmak" ve "eğlenmek" ile boyunlarından İslam bağıını çıkardıklarını ve İslam'ın korumasından çıkıp küfre girdiklerini haber verdi. Bu da göstermektedir ki, bu tür fiiller bir şahısta bulunduğu zaman o şahsın küfrüne hükmedilir; kalbindeki tastiğe de bakılmaz." ¹⁸⁸

Yaptığımız nakillerden de anlaşılacağı üzere Ehl-i sünnet âlimleri küfür sözü söyleyen ya da küfrü gerektiren bir ameli işleyen kimselerin niyetlerinin ne olduğuna bakmaksızın kâfir olacakları hususunda icma' etmişler ve bu duruma düşen birisinin şakacı, alaycı, çıkarıcı, mal makam sevdalısı ve ciddi olması hususunda bir ayırım gözetmemişlerdir.

İkrah olmaksızın küfrü gerektiren bir sözü telaffuz eden ya da küfre düşürücü bir eylemde bulunan birisinin "Ben kalben buna inanmıyorum" diyerek mazeret ileri sürmesi, her ne kadar Mürcie Mezhebi tarafından kabul edilse de, Ehl-i Sünnet âlimlerince reddedilmiştir. Mürcie, kişinin Allah'a, Peygamber'e, Kur'an'a ve dinin mukaddes addettiği şeylere sövmesini, Kur'an-ı Kerim'in pislîğe atılmasını, puta secde edilmesini, zünnar kuşanılmasını, haç takılmasını, kısacası kişiyi küfre düşürecek tüm eylem ve söylemlerin icra edilmesini kalbin temiz olması(!) Şartıyla mazur görmüş ve bu küfrî amelleri işleyen insanların Ebu Bekir (r.a.) gibi mü'min(!) olduklarını iddia etmiştir. Tabii ki bu sadece bir iddiadan ibarettir. Kur'an, Sünnet ve ulemanın kavipleri onların hilafıdır. Mürcie'ye ve onun sapık fikirlerine yazılmış reddiyeler büyük bir kitaplığı dolduracak kadar fazladır.

Yukarıda zikri geçen eylem ve söylemlerin sahipleri yapmış oldukları bu ameller sebebiyle dinden çıkmaktadırlar. Onların, niyet ve kasıtlarının farklı olduğunu iddia etmeleri yersizdir, boştur. Bizler insanların kalplerinden geçenleri, taşıdıkları niyet

¹⁸⁸ Feydu'l Barî, c. 11, sf. 50.

ve kasıtları bilmekle mükellef değiliz. Bizler sadece zahire göre hükmetmekle memuruz. Kalplerden geçeni bilmek veya kalplerde bulunan niyetleri muaheze etmek Allah-u Teâlâ'nın görevidir. Herkesin kendi görevini bilmesi gerekir. Birilerinin çıkıp, Allah'ın üstlendiği bir görevi ele almaya kalkışmaları son derece yanlıştır. Sadece Allah'ın bilebileceği bir meseleyi deruhte etmekle altından kalkamayacağımız bir yükün altına girmektediriz. İslam bizlere zahire göre hükmetmeyi farz kılmıştır. Batına göre hükmetmeyi değil. Bu nedenle birilerinin küfür amelini işlerken “niyetimiz iyidir” demeleri seni aldatmasın. Vallahi onların niyetleri iyi, kalpleri temiz olsaydı, o amelleri işlemezlerdi. Onların bu tür amelleri işlemeleri veya küfre düşürücü sözler telaffuz etmeleri kalplerinin bozukluğundan kaynaklanmaktadır. Peygamberimiz ne de güzel söylemiş:

“Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır ki, o temiz olduğunda tüm beden temiz olur; O fesada uğrayıp bozulduğunda tüm beden bozulur. Dikkat edin o et parçası kalptir.”¹⁸⁹

Evet, eğer onların kalpleri temiz olsaydı, bu tüm bedenlerine sirayet eder ve onları küfür, şirk ve nifak gibi kötü amellerden muhafaza ederdi. Demek onların kalpleri bozuk ki bu, bedenlerini ifsat etmekte ve kendilerini küfrî eylem ve söylemleri rahatlıkla icra etmeye sevk etmektedir. Bir insan kötü amellerden uzak duruyorsa kalbi temiz, kötü amellere dalyorsa kalbi pistir. Aksini iddia etmek Hz. Muhammed (s.a.v.)'e iftiradır. Allah tüm Müslümanları diline sahip çıkanlardan ve davranışlarını kötülüklerden uzak tutanlardan eylesin. (Âmin)

İslam'da Hükümler Zahire Göre Verilir

İslam insanların görünüşlerine göre hükmetmeyi bizlere emretmiştir. Kalplere ve niyetlere hükmeden ancak Allah'tır. Bizler sosyal hayatın gereği olarak insanlarla iç içe yaşamakta-

¹⁸⁹ Buhari, İman, 52.

yız. Bu esnada insanlarla oturup-kalkmamız, yeyip-içmemiz, alış-veriş yapmamız veya herhangi bir muamelede bulunmamız kaçınılmazdır. Böylesi bir durumda muhatabımız olan kişiden hayra veya şerre delalet eden bir söz ya da bir eylem meydana gelebilir, gelmesi de kaçınılmazdır. Çünkü insan konuşmaktan veya bir eylem içerisinde bulunmaktan hâlî değildir. İşte tam bu durumda karşımızda ki insana nasıl muamele edeceğiz? Ondan sudur eden eylem veya söylem şer'an yasak olan bir şeyse tavrımız ne olmalı? Kötüye “kötü” demek zorunda mıyız? Veya daha somut bir ifadeyle İslam'ın şirk ya da küfür telakki ettiği bir ameli irtikâp eden birisi niyetinin iyi olduğunu söylüyor ve bu işi halis bir niyetle(!) yaptığını iddia ediyorsa, bu iddiası onu şirke düşmekten kurtarır mı? Bu ve emsali soruların insanlarla olan muamelelerimizi doğru bir çerçevede değerlendirebilmemiz için cevaplandırılması ve üzerindeki sis perdelerinin aralanması gerekmektedir. Bir önceki başlıkta bu soruların bazısını kısmen cevaplandırmış olmakla birlikte burada farklı bir konuya temas edecek ve “Ameller niyetlere göredir” hadisini ulemanın tahkikleriyle beraber değerlendirmeye çalışacağız. Efendimiz (s.a.v) buyurur ki:

“Ben insanların kalplerini yarmakla ve iç hallerini deşmekle emrolunmadım!”¹⁹⁰

Üsame b. Zeyd (r.a), La ilahe illallah diyen birisini öldürdüğünde Rasulullah (s.a.v) ona şöyle demişti: “La ilahe illallah'ı (gerçekten) söyleyip söylemediğini öğrenmek için kalbini mi yardım?”¹⁹¹

İmam Nevevî (rh.a) bu hadisin şerhinde şu önemli bilgiye yer vererek der ki: “Rasulullah(s.a.v)'ın “kalbini mi yardım?” sözünde fıkıh ve usul de meşhur olan “hükümler zahire göre veri-

¹⁹⁰ Müslim, 1064.

¹⁹¹ Müslim, 96.

lir, niyet ve kasıtlar Allah'a havale edilir" kaidesine bir işaret vardır..."¹⁹²

Hadisin manasını da şu şekilde açıklar: "(ey Üsame!) sen yalnızca zahire göre ve dilin konuştuğu şeylerle hüküm vermek zorundasın. Kalbe gelince; senin için kalpteki şeyleri bilmeye bir yol yoktur..."¹⁹³

İbn-i Hacer, Kutub'ın şöyle dediğini nakleder: "Bu hadiste, ahkâmın batınî sebeplere değil de, zahirî sebepler üzerine terettüp edeceğine dair bir delil vardır."¹⁹⁴

Buhari'nin naklettiğine göre Abdullah ibn-i Utbe (r.a) Hz.Ömer'in şöyle dediğini duymuştur: "Rasulullah(s.a.v.) döneminde insanlar vahye göre değerlendirilirlerdi. Şimdi ise vahy kesilmiştir. Şu anda bizler sizleri ancak bize görünen amelleriniz ile yargılayabiliriz. Kim bize iyi şeyler gösterirse onu güvenilir kabul eder ve onu (kendimize) yakınlaştırırız. Onun niyetini bilmek bizim işimiz değildir. Niyeti konusunda onu hesaba çekecek olan yalnız Allah'tır. Her kimde bize bir kötülük gösterirse, niyetinin iyi olduğunu söylese dahi ona güvenmez ve inanmayız."¹⁹⁵

Bu müthiş tespit ile Hz. Ömer'in fikhını bir kere daha idrak etmiş oluyoruz. O, niyetlerinin iyi olduğunu iddia ederek kötü ameller işleyen insanların iç hallerini Allah'a havale ederek onları zahirleri ile sorumlu tutuyor. Acaba Hz. Ömer, şu yaşadığımız coğrafya da bizlerle beraber olsa ve küfür ameli işleyen insanların "niyet kalkanı" ardına sığınmalarına şahit olsa nasıl davranırdı? Birçok hoca efendinin yaptığı gibi "İslam'ın maslahatı" gerekçesi ile insanların küfür ameli işlemelerini, biraz daha

¹⁹² Nevevî, Şerhu Müslim, c.1, sf. 282. Daru'l Menar baskısı.

¹⁹³ A.g.e. c.1, sf.280.

¹⁹⁴ Fethu'l Barî, c.12, sf. 275. Daru'l Mısır baskısı.

¹⁹⁵ Buharî, Kitabu's Şehadât, hadis no: 2641.

açacak olursak, onların Kur'an'ı bırakarak beşeri yasalarla hükmetmelerini, Allah'ın yasaklarını serbest, emirlerini de yasak kılmalarını, putlara ve putlaşanlara saygı ile eğilmelerini, Allah'ın dini için çabalayan Müslümanları zindanlara doldurmalarını veya bu amaç doğrultusunda yasalar çıkarmalarını, bir anlamı da "insanın insana ilahlık taslaması" olan Demokrasi ile ya da bünyesinde "dinsizlik" manası barındıran Laiklik ile amel etmelerini, bir işe girebilmek için küfrün kanunlarına bağlı kalacağına dair yemin içmelerini, kadınlarla tokalaşmalarını, öz şiarlarını terk etmelerini, gerekirse namazları terk ederek onları kazaya bırakmalarını ve daha sayamayacağımız nice gayr-i meşru amellerin işlenmesini caiz görür müydü? Bu sorunun cevabını siz düşünün, ben size bu rivayetle alakalı olarak âlimlerin ne dediğini naklediyim.

Şam'ın büyük âlimlerinden oluşan bir heyetin hazırlamış olduğu "Nüzhetü'l Müttakiyn" adlı değerli eserde, bu rivayetle alakalı olarak şöyle denmiştir: "Hadis, İslamî hükümlerin insanların zahirine ve onlardan sudur eden amellere göre verileceğini ifade etmektedir. İyi niyet hadlerin ve kısasın uygulanmamasına engel teşkil etmez."¹⁹⁶

İyi niyetin hadleri düşürmeyeceği bilinen bir husustur. Bir kimse iyi niyetle(!) başkalarının malını çalsa, onları gasp etse, ya da iffetli kadınların ırzına geçse, durumu ne olur? Zannımca herkesin vereceği cevap aynıdır: "Olur mu öyle şey canım!" Evet, ahkâma ilişkin böyle bir şeyin nasıl ki tasavvuru dahi mümkün değilse, itikada dair sapmaların sırf "hüsn-ü niyet" tezi ile hükümsüz bırakılması da aynı şekilde mümkün değildir.

Ne demek istediğimizi biraz daha açacak olursak, insan kendisini dinden çıkaran bir söz söylese veya bir fiil işlese, onun hükümsüz bırakılması ve "hüsn-ü niyet" ile yapıldı iddiasına iti-

¹⁹⁶ Nüzhetü'l Müttakiyn Şerhu Riyazu's Salihayn, c.1, sf. 306.

bar edilmesi mümkün değildir. Kişi her ne zaman böylesi bir şey yapsa İslam'ın ona vereceği hüküm kesindir. O hükümde kuşkusuz “küfür” hükmüdür. Bu noktada kimsenin şek ve şüphesinin olmaması gerekir. Bir insanın iman ve İslam'ına delalet eden bir şey gördüğümüzde, onun küfrü reddeden durumuna şahit olduğumuzda nasıl ki “İslam” hükmü veriyorsak, küfre delalet eden bir amel içerisinde olan kimseye de aynı şekilde küfür hükmü veririz. Onların niyetleri bizi ilgilendirmez. Niyetlerini değerlendirecek olan yalnız âlemlerin rabbidir. Meselemizi bir nakille sonlandırarak¹⁹⁷ “Ameller niyetlere göredir” hadisini izah etmeye geçeceğiz. Abdu'l Mun'im der ki:

“Kitap ve Sünnetten müteşekkil olan şer'î naslar, dünyadaki hükümlerin zahir üzere ve kişinin açığa vurduğu söz ve amel esasına göre bina edileceğini ifade etmektedir. Bu, iman ve küfür meselelerinde (de) böyledir. Yani, kişi imanına ve İslam'ına delalet eden bir söz ve amel izhar ederse, onun imanına hükmeder, batınının araştırmaksızın veya içini deşeyip kalbinde karar kılan şeyin hakikatini öğrenmeksizin dünyada ona İslam ahkâmını icra ederiz. Aynı şekilde her kim söz ve amel olarak açık bir küfrü izhar ederse, batınının araştırmaksızın ya da içini deşeyip kalbinde karar kılan şeyin hakikatini öğrenmeksizin onun küfrüne hükmederiz. “Men ezhera lena'l küfra ezhera lehu't tekfir” “kim -makbul olan şer'î bir mani olmaksızın- bize küfrü (nü) gösterirse, bizde ona tekfiri gösteririz.”¹⁹⁸

¹⁹⁷ Konuyla alakalı bir başka delilde Bedir de esir düşen Abbas olayıdır. O, Müslüman olmasına rağmen sırf müşriklerin ordusunda görev aldığı için Hz. Peygamber tarafından müşriklerle aynı muameleye tabii ve niyetine itibar edilmemiştir. Bu olayda birçok mühim nokta vardır. Detaylı bilgi için bkz: M. Asım Köksal, İslam Tarihi, c.3, sf.389.

¹⁹⁸ A'malun Tuhricu Sahibeha Mine'l Mille, sf. 15.

Ameller Niyetlere Göredir Hadisinin Tahlili

Rasulullah (s.a.v.) buyurur ki: “Ameller niyetlere göredir, herkese niyet ettiği şey vardır...”¹⁹⁹ Allah'ın ve peygamberlerin sözlerini bir takım amaçlar uğruna yanlış yorumlama, tahrif etme veya maksudun dışında tevîl etme hastalığı tüm insanlık tarihinde rastlanan bir olaydır. Yahudilerle revaç bulan bu amansız hastalık, maalesef ümmet-i Muhammed içerisinde de müşahade edilmektedir. Arzu ve isteklerini dinin öğretilerine tabi kılmayan zayıf iradeli kimselerin başvurduğu en öncelikli metot budur. Bu metot sayesinde kendilerine caiz olmayan amelleri bir anda meşru çerçeveye indirirler. Elllerinde, önüne geleni yoluna uyduran bir alet vardır ki, son zamanlarda bu “te'vil baltası” diye tesmiye edilmektedir. O kadar keskindir ki dinin haram dediği veya küfür addettiği şeyleri bile bir çırpıda düzlemek sureti ile caiz kılar! Hiç akla gelmeyecek manalar etrafı budanarak gün yüzüne çıkarılır! Maalesef durum bundan ibarettir. Zikri geçen Hadis-i Şerifte bundan nasibini almış ve te'vil edilerek ya da daha sahici bir ifade ile tahrif edilerek ana mecrasından saptırılmıştır. Bu esef verici kısa girişten sonra hadisimizin ne anlama geldiğini izah etmeye geçebiliriz.

Hadis-i Şerif amellerin, niyetlere göre değerlendirileceğinden bahsetmektedir. O halde “amel” ne demektir? Hadisin doğru anlaşılması için bunun bilinmesi şarttır. Âlimlerimizin beyanatına göre İslam'da ameller üçe ayrılır:

1. Mubah olan ameller
2. Taatler (ibadet olan ameller)
3. Masiyetler (günah olan ameller)

Ümmetin ittifakıyla bilinmektedir ki, “niyet” ilk iki madde de yani mubahlarda ve taatler de geçerlidir. Son madde olan masiyetlerde geçerli değildir. Bu hakikati Fahreddin er-Razî söy-

¹⁹⁹ Buhari, Kitabu'l Vahy, 1.

le ifade eder: “Günahlar, niyet sebebiyle günah olmaktan çıkmaz. Bu sebeple cahil, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in “Ameller ancak niyetlere göredir” hadisinin niyet sebebiyle günahın taate dönüşeceğini sanmasın!”²⁰⁰

Şimdi bunları örnekleriyle açıklayalım:

Mubaha örnek olarak koku/esans sürmeyi ele alalım. Kişi kibir ve gururunu dışa vurmak ya da kadınları baştan çıkarmak amacıyla koku sürünse sırf bu niyeti onu günaha sokar. Ama kişi bununla, Hz. Peygamberin Sünnetine ittiba etmeyi ve bedeninde meydana gelen kötü kokuları bertaraf etmeyi amaçlıyorsa o zaman bu güzel niyeti ona sevap kazandırır. İşte tam burada “Ameller niyetlere göredir” hadisi devreye gire ve sahibinin kalbindeki kasta göre ecir ya da günah kazanmasına sebep olur.

İbadete ise şu örneği verebiliriz. Namaz Allah’ın bizlere emretmiş olduğu bir ibadettir. Her ibadette olduğu gibi bu ibadette de niyet başrolü oynamaktadır. Bir namazın kabul edilip edilmemesi -diğer şartları da yerine getirmekle birlikte- ancak niyete bağlıdır. Eğer kişi namazı sırf Allah emretti diye ve O’nun rızası için kılsa, bu niyet namazını ibadete çevirir. Şayet, başkaları “bu adam namaz ehlidir” desinler diye kılıyorsa o zaman o namaz, ibadet olmaktan öte bir masiyet olur, hatta sahibini şirke bile götürür. İslam’ın diğer ibadetlerinde de aynı kural geçerlidir. Diğerlerini de buna kıyas edebiliriz. Verdiğimiz bu örnekten de anlaşılacağı üzere ibadetlerde de aslolan niyettir. Burada da Efendimizin “Ameller niyetlere göredir” hadisi geçerlidir.

Son olarak insanların en çok takıldığı noktalardan biri olan “günahlarda niyetin geçerliliği” meselesini ele alalım. Önce bunun örneğini verelim sonrada hakkın ortaya çıkması adına bazı sorularla meseleyi izah edelim.

Örneğe gelince; faiz haramdır. Cami yaptırmak ise İslam’ın

²⁰⁰ Tefsir-i Kebir, c. 3, sf. 348. Huzur Yayınları.

teşvik ettiği bir amel... Şimdi adam çıksa ve “ben insanların Allah’a ibadet ederek O’na yaklaşmaları adına cami yaptıracağım. Ama bunun için paramı “faize” yatırdım ve oradan gelen gelirle bu işi halledeceğim” dese ne olur? Onun bu iyi niyeti amelini meşrulaştırır mı? Kanaatimizce herkesin vereceği cevap menfi/olumsuz yönde olacaktır. Yani herkes “elbette olmaz” diyecektir. Şimdi aşağıda ki soruları hep birlikte cevaplayalım.

- Başkasının malını gasp ederek fakirlere harcama yapmak
- Bir kadının sırf mücahitlere yardım etmesi için zina etmesi
- Garibanların ihtiyaçlarının karşılanması adına kumar oynanması
- Üretilmiş içkiler boşa giderek israf olmasın diye içki içmek

Örnekleri çoğaltmak mümkün olmakla birlikte bu sorulara hep bir ağızdan vereceğimiz cevap aynıdır; “hayır, olmaz böyle bir şey!”

Böyle bir şey olmazsa bu gün sırf İslam’ı getirmek için gayri meşru yollara başvuranlara, parlamentolarda Kitabullah’a aykırı yasa yapanlara, putlara kıyam edenlere ve daha nice yasak olan fiilleri işleyenlere ne diyeceksiniz? Acaba onlar İslam’ı hâkim kılma amacıyla bunları yaptıkları için mazur mu sayılacaklar? Eminim ki sizde bunların cevabını çok iyi biliyorsunuz. Bu fiilleri işleyen insanların yaptıklarını meşrulaştırma adına getirmiş oldukları te’villerin zorlamadan öteye gitmediğinden çok iyi haberdarsınız. Ama maalesef bu gün kendisini ilme nispet eden nice hoca efendi, bu ve benzeri işlerin İslam’a hizmet amacıyla, başörtülü kızların rahatça okuması için veya İslamî kesimin rahat etmesi adına yapılmasında bir beis görmemekte aksine teşvik etmektedirler.

Bu noktada İbn-i Teymiyye (rh.a)'ye sorulan bir soruya yer vermek istiyorum. Birisi diyor ki: "Üstat! Büyük günah işlemek, adam öldürmek, yol kesmek, zina etmek ve bir takım münker fiiller işlemek amacıyla toplanmış yol kesiciler var. Bir adamda bunları doğru yola getirmek amacıyla içerisinde kötü sözler bulunmayan şarkılar söylese ve kendince bundan başka da yolu olmasa, bu işin neticesinde de büyük günahlar işleyen o gurup, küçük günahlardan dahi kaçacak kadar takvalı olsa bu kişinin metodu caiz ve meşru mudur?" Soruya Şeyhu'l İslam İbn-i Teymiyye şöyle yanıt verir:

"Şüphesiz ki böyle bir metot bid'attir. Rasulullah (s.a.v.)'ın Rahmanî metodu şeytanî metotlara ihtiyaç bırakmamaktadır"²⁰¹

Bu cevabu naklettikten sonra Asım el-Makdisî der ki:

"Müslümanlar yanında gaye/netice (o gayeye ulaştıran) vesileleri meşru kılmaz. Necaset, necasetle giderilmez. Sidikle, sidik temizlenmez. Davetçinin amacı nasıl ki yüce ve temizse aynı şekilde bu amaca ulaşmak için kullanacağı vesilelerde temiz olmalıdır."²⁰²

²⁰¹ Keşfu Şübühati'l Mücadilin, sf. 44.

²⁰² Aynı yer.

LA İLAHE İLLALLAH İLKESİ İLE ÇELİŞEN DURUMLAR

Buraya kadar anlattıklarımız La İlahe İllallah'ın manası ve şartları ile alakalı meselelerden ibaretti. Burada ise "Küllü şeyin yu'rafu bi zıddihi" "Her şey zıddı ile bilinir" kaidesinden hareketle, La İlahe İllallah ilkesi ile çelişen ve kişiyi iman dairesinden çıkarıp küfür ve şirk bataklığına sürükleyen bazı amellerden bahsedeceğiz.

İslam dini, iman, ahlak ve beden açısından sağlıklı bir toplumun meydana gelmesi için insanoğlunun bir takım değerlerini muhafaza altına almış ve bu değerlere zarar verecek tüm şeyleri onlar için yasaklamıştır. Bu değerlere "Külliyat-ı Hamse" veya "Zarurat-ı Hamse" adı verilmiştir. Yani korunması ve muhafaza edilmesi zorunlu olan beş esas... Bu esaslar sırasıyla şu şekildedir.

- 1) Din Emniyeti
- 2) Can Emniyeti
- 3) Nesil Emniyeti
- 4) Akıl Emniyeti
- 5) Mal Emniyeti

İslam'da bu beş esasa zarar verecek her şey haram kılınmıştır. Örneğin, Adam öldürmek haramdır; sebebi ise can emniyetinin ihlalidir... Zina haramdır; sebebi ise nesil emniyetinin ihlalidir... İçki haramdır; sebebi ise akıl emniyetini ortadan kaldır-

masıdır... Hırsızlık ve gasp haramdır; nedeni ise mal emniyetine zarar vermesidir...

Kişiye dinden çıkaran ve onu cehenneme sürükleyen amellerde İslam dininde yasaktır. Bu ameller din emniyetini yok edip ortadan kaldırdığı için yasaklanmıştır. Biz konunun gereği olarak zikri geçen dört madde ve açılımında değil de, insanın din emniyetine zarar veren dini ortadan kaldıran maddelerden söz edeceğiz.

İnsanın din emniyetini yok eden maddeler şunlardır.

- 1) Küfür
- 2) Şirk
- 3) Nifak
- 4) Zındıklık
- 5) İrtidat / dinden dönme

Şimdi bu maddeleri fayda hâsıl olacak şekilde izah etmeye başlayalım.

1) Küfür

Tanımı: Küfür, sözlükte örtmek, gizlemek ve setretmek demektir. Tohumu toprakla örttüğü için Arap dilinde çiftçiye “Kâfir” denmiştir. Rabbimiz şöyle buyurur:

“(Bunların) örneği ekini çiftçilerin hoşuna giden yağmur gibidir.” (Hadid/20)

Ayetin orijinalinde yer alan “el-Küffar” (kâfirler) kelimesinden kasıt çiftçilerdir. Burada ki “küffar” kelimesinden sözlük anlamı kastedilmiştir. Buda gösteriyor ki küfür kelimesi sözlükte bir şeyi örtmek anlamındadır.

İstilahta ise, imanın zıttıdır. Allah'ın ayetlerini ve nimetlerini örtbas ederek inkâr etmektir.

Kısımları: Küfür, dinden çıkaran veya dinden çıkarmayan şeklinde ya da küçük ve büyük olmak üzere iki kısma ayrılır.

Büyük Küfür: Bu tür küfür çeşidi sahibini dinden çıkardığı gibi aynı zamanda onun ebediyen cehennemde kalmasına yol açar. Kur'an ve Sünnette yer alan küfür lafızlarının birçoğu bu anlamda kullanılır. Bir şey “bu küfürdür” denildiğinde kastedilen manada budur. İslâm âlimleri büyük küfrü beş kısma ayırmışlardır. Şimdi tek tek bunları ele alalım.

1) Tekzib (Yalanlama) Küfrü: Bu küfür çeşidi, Allah'ı ve O'nun doğru dediği şeylerin aksini savunmakla meydana gelir. Örneğin, Allah-u Teâlâ, ahiretin var olduğunu Kur'an'da açıkca ifade etmiştir. Bu hakikatin yok olduğunu söylemek veya “Böyle bir şey olamaz” demek sureti ile onu kabullenmemek tekzib küfrüne girer. (Bkz: Ankebut/68)

2) Red ve Kibirlenme Küfrü: Bu, Allah ve Rasulü'nün söylediklerinin hak olduğunu bilmekle beraber kibirlendiği ve gurura kapıldığı için hakkı kabule yanaşmayan kimselerin küfrüdür. Şeytanın küfrü de bu kısım içerisinde değerlendirilir.

“Hani biz meleklere: “Âdem'e secde edin” demiştik de, Şeytan hariç hepsi secde ettiler. O reddetti, kibirlendi ve kâfirlerden oldu.” (Bakara/34)

3) Şüphe ve Tereddüt Küfrü: Allah'ın buyurduğu ve Rasullah'ın getirdiği şeylerin doğruluğunda şüphe etmek veya tereddüt geçirmek küfrün bu kısmında değerlendirilir. (Bkz: Kehf Suresi/ 35–38)

4) İ'raz (Yüz Çevirme) Küfrü: Hakkı küçük görerek veya basite alarak öğrenmemek, gereğince amel etmemek ve ona teslim olmamak bu çeşit küfre dâhildir. Bu da üçe ayrılır.

a) Kalben yüz çevirme

b) Söz ile yüz çevirme

c) Davranışlarla yüz çevirme

“Kâfirler uyarıldıkları şeylerden yüz çevirirler.” (Ahkâf/3)

Buna göre, Rasulullah (s.a.v.)'ın Rabbinden getirdik-

lerinden, “ben ona uymam, onu yapamam” ya da “benim buna ihtiyacım yoktur” demek sureti ile yüz çeviren yahut hakkı işittiği vakit onu işitmek için kendisi konuşmaya baş-layan ya da parmakları ile kulaklarını tıkayan kimse gibi, fiiliyle buna karşı çıkan ya da hakkın zikredildiği yerlerden kaçan yahut hakkı işitmekle birlikte kalbini ona iman etmek-ten başka tarafa döndüren, organlarını da gereğince amel etmekten uzak tutan ve bunu haktan hoşlanmadığı için yapan bir kimse de hakta yüz çevirmek sureti ile küfreden bir kâfirdir.²⁰³

5) Nifak Küfrü: Buda kalben İslâm'ın öğretilerini inkâr etmekle birlikte zahiren ona tabi olan kimselerin küfrüdür. Böylere dilleri ile İslâm'a bağlılıklarını söylerken aynı zamanda kalplerinden ona buğzeder ve nefretle onu inkâr ederler. Nifak küfrüne ileriki sayfalarda biraz daha detaylı olarak değineceğiz.²⁰⁴

Sayıdığımız bu beş madde insanı dinden çıkaran ve onu ebedi cehennemlik yapan küfür çeşitleridir. Küfrün birde öbür çeşidi vardır ki ona “Küçük küfür” denir. Küçük küfür, küfrün daha çok lügat anlamını ilgilendirdiğinden dolayı kişiyi dinden çıkarmaz. Şimdi bunu izah etmeye çalışalım.

Küçük Küfür: Küfrün bu çeşidi sahibini dinden çıkarmaz. İslâm vasfını ondan kaldırmaz; ahirette Allah'ın dilemesine bırakılır, dilerse affeder, dilerse azap eder; şayet azap edilse ebediyen cehennemde kalmaz. Büyük küfürle bu noktada bir birinden ayrılır.

“Hocam, hiç dinden çıkarmayan küfür olur mu?” diye akla bir soru gelebilir. Böyle bir sorunun akla gelmesi de çok doğaldır. Bu soruyu bertaraf etmek için hemen belirtelim ki buradaki

²⁰³ Pratik Akait Dersleri, sf. 130.

²⁰⁴ Küfrün bu çeşitlerini “Medaricü's-Salikin” adlı eserinde İbnu'l Kayyim zikretmiştir. Bunların haricinde de kısımlar getirilmişse de bu beş madde hepsini özetlemektedir.

küfürden kasıt, küfrün sözlük anlamıdır, sahibini dinden çıkaran ıstılahî anlamı değildir.

Küfrün bu çeşidine “ameli küfür” denildiği gibi “küfran-ı nimet veya küfrün dune küfür” de denir. Kitaplarda böylesi bir isimle karşılaşıldığı zaman; onun kişiyi dinden çıkarmayan küçük küfür olduğu bilinmelidir. Aksi halde işler Arap saçına döner. İslâm'a küfür, küfre İslâm denir. Buna son derece dikkat etmeli ve naslarda karşılaştığımız “küfür” sözcüklerini hemen kafamıza göre yorumlamamalıyız.

Şimdi bunu bir örnekle açıklamaya çalışalım. Hazreti Peygamber (s.a.v) buyurur ki:

“İnsanlarda iki özellik vardır ki, bunlar onlar hakkında küfürdür; Nesebe dil uzatmak, ölüye yaka paça yırtarak ağlamak (niyaha).”²⁰⁵

Efendimiz (s.a.v.) bu hadisinde ölüye yaka paça yırtacak şekilde ağlamayı küfür/nankörlük olarak isimlendirmiştir. Herkes bilir ki ölüye bu şekilde ağlamak haramdır. Böyle olmasına rağmen Efendimiz (s.a.v.) “niyaha” adı verilen bu ağlama çeşidine küfür demiştir. Acaba ölüye bu şekilde feryat eden kâfir olur mu? Hayır, kâfir olmaz. Çünkü bu hadiste yer alan “küfür” kelimesi ile onun sözlük anlamı olan nankörlük kastedilmiştir. Ölü üzerine böyle ağlamak gerçekten de nankörlüktür. Çünkü o canın sahibi Allah'tır. Dilediği kadar onu yaşatır, dilediği zaman onu öldürür. Canın sahibi kendi emanetini alınca böylesi tavırlar sergilemek bir nevi O'na isyandır; O'nun takdirine teslim olmaktır. Dolayısıyla kişinin cenazesi üzerine bu şekilde ağlaması nankörlüktür. Bu nankörlüğü de Efendimiz “küfür” kelimesiyle ifade etmiştir.

Biraz sonra zikredeceğimiz ayet ve hadisleri de bu örneğe kıyas ederek küfür kelimesinin nerede dinden çıkarıp nerede

²⁰⁵ Müslim, 67.

dinden çıkarmadığını kolayca öğrenebiliriz. Rabbimiz şöyle buyurur:

“(Belkıs’ın tahtının) derhal yanında durduğunu görünce (Süleyman) dedi ki: “Bu, Rabbimin lütfundandır. Acaba şükür mü ederim yoksa küfür mü (nankörlük mü) ederim diye ben sınamak içindir.” (Neml/40)

Rasullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Müslüman sövmek fisk, onunla çarpışmak küfürdür.”²⁰⁶

“Allah’tan başkası adına yemin eden kimse kâfir olur”²⁰⁷

“Her kim kardeşine “kâfir” derse, bu söz nedeniyle küfür, ikisinden birisine döner. Eğer (o kimse) dediği gibi ise (problem yoktur.) Ancak böyle değilse sözü kendisine döner.”²⁰⁸

Yeri gelmişken bu hadis üzerinde biraz duralım. Bu hadis hiç şüphe yok ki en çok istismar edilen hadisler arasında yerini almıştır. Kimileri “aman bende kâfir olurum” düşüncesiyle açıkça küfre giren insanlara bile bir şey dememekte bazıları da “nasıl olsa burada kastedilen küçük küfürdür, bir şey olmaz” mantığıyla çok basit meselelerde bile ehl-i imanı küfre nispet etmektedirler. Acaba meselenin tahkiki nedir? Gerçekten de bir Müslüman’a kâfir diyen dinden çıkar mı? Şayet çıkıyorsa Hz. Ömer’in, Hatı b. Ebi Belta’ya söylediği sözü veya kimi sahabelerin Peygamberin huzurunda birbirlerini küfre nispet eden sözlerini ve Hz. Peygamberin onlara ses çıkarmamasını nereye koyacağız? Evet, bu ve benzeri, müşkil soruların çözümü için meselenin mutlaka ilmi bir zeminde incelenmesi gerekmektedir. Üstat Ebu Basir bu meseleyi “Kavaid fi’l-Tekfir” adlı müthiş eserinde ele almış ve kanaatimizce meseleye hakkını vermiştir. Bizde onun yaptığı taksimatı, aynen buraya aktararak meseleyi izah etmeye çalışacağız. O şöyle der:

²⁰⁶ Müslim, 64.

²⁰⁷ Ebu Davut, 3251. Tirmizi, 1535.

²⁰⁸ Müslim, Muhtasar, 60. A.Feyzi Kocaer.

“Bil ki şu dört gruptan başka hiç kimse bir Müslüman’ı tekfir etmez:

- 1) Allah’ın hükmün hiçe sayan kimse
- 2) Şakacı ve alaycı kimse
- 3) Tevilde hata eden kimse
- 4) İctihatta hata eden kimse

1) Allah’ın Hükmünü Hiçe Sayan Kimse: Böylesi birinin kâfir olacağı açıktır. Kâfir olmasının gerekçesi ise şudur: O, Allah’ın verdiği hükümle çelişmeyi kendisine caiz görmüş ve eşyayı/varlıkları Allah’ın verdiği isimden başka bir isimle vasıflandırmıştır. Örneğin, Allah bir şey için “bu helaldir” der, O ise –hiçbir özrü olmaksızın- “hayır o haramdır” der. Allah “kim şu işi yaparsa o mümindir” der, O ise “hayır kim onu yaparsa kâfir olur” der.

Dolayısıyla böyle birisi eşyaya Allah’ın verdiği hükümden başka bir hüküm verir, Allah’ın verdiği vasıftan başka bir vasıf takar ve böylece Allah’ın “İman” dediğine “küfür” der.

Böylelerinin küfründe ve İslam’dan çıkışlarında hiçbir şek ve şüphe yoktur.

2) Şakacı Ve Alaycı Kimse: Bu, bir Müslümanı şaka yere, oyun olsun diye tekfir eden kimsedir. Böyle birisinin –bir önceki kısımda ki gibi- kâfir olacağında şüphe yoktur. Bunun delili Yüce Allah’ın şu sözüdür:

“De ki; Allah ile O’nun ayetleri ile ve O’nun Peygamberi ile mi alay ediyorsunuz. Artık özür dilemeyin. Siz imanınızdan sonra kâfir oldunuz...” (Tevbe/65-66)

Bu ayet, kimi müminler hakkında alaycı bir üslup ile laf olsun diye ileri-geri konuşan bir takım insanlar hakkında inmiştir.

Müminler hakkında ileri-geri konuşmak onları tekfir etmekte daha basit bir şeydir. Buna rağmen onlar imanlarından sonra kâfir oldular.

Onlar müminler hakkında şöyle diyorlardı:

“Şu kurralarımız / Kur'an okuyanlarımız var ya , (bununla sahabeden âlim olanları kastediyorlardı)²⁰⁹ Biz onlardan daha çok midelerine düşkün, dilleri daha yalancı ve savaş anında daha korkak hiç kimse görmedik!”

Onlar sırf bu söz sebebiyle imanlarından sonra küfre düşmüşlerdi. Peki, istihza ederek ve eğlence olsun diye müminleri küfürle ve İslâm dairesinden çıkmakla itham eden kimsenin durumu ne olur? Elbette o “siz imanınızdan sonra Kâfir oldunuz” hükmüne (dâhil olmaya) daha layıktır.

3) Tevilde Hata Eden Kimse: Bir Müslüman'ı şüphe sonucu veya yanlış bir tevilden ötürü tekfir eden kimse gibi... Böylesi bir kimse -ilimsiz bir şekilde cahilce hüküm verdiği için- her ne kadar günahkâr olsa da, zayıf bir tevilin ve bazı naslarla delil getirme şüphesinin bulunmasından dolayı kâfir olmaz.

Böylelerinin örneği, bazı sahabeleri ve o sahabelere yardım eden Müslümanları tekfir eden, büyük günah işleyen Müslümanların küfrüne hükmeden Haricilerin örneği gibidir. Buna rağmen -sırf şüphe ve tevilleri bulunduğu için-sahabeden onların kâfir olduğunu söyleyen hiçbir kimse bulamamaktayız...

İbn-i Teymiye der ki: “Hariciler, ümmeti öldürme, o ümme-

²⁰⁹ Maalesef yaşadığımız coğrafyada da buna benzer bir düşünce hâkim durumdadır. İlimle uğraşan veya “Hoca” diye bilinen insanlar Hak nezdinde adeta bir “dilenci” mesabesinde. Hatta öyle olmuştur ki; hocaların menkıbe ve kıssaları milleti güldürmek için dilden dile dolmaktadır. “Bahçene bir inek, bir de hoca girse; sen hocayı çıkar” diyecek kadar ileri gidilmiştir. Yaşadığımız coğrafya itibarı ile her ne kadar bu sayılan kötü vasıfların birçoğu hocalarda bulunsa da, sırf dine nispet edildiklerinden dolayı böylesi lafları kullanmamak gerekir. Çünkü ulema ile istihza din ile istihzanın içerisine girer. Bu nedenle de sahibini kötü bir akıbete duçar eder. Ağzımızdan çıkan sözlerle son derece dikkat etmeli, gerekirse bin düşünüp bir söylemeliyiz.

ti tekfir etme ve bid'at işleme açısından insanların en belirginleri idiler. Sahabe arasında gerek Ali (r.a.) olsun gerek diğerleri, hiç kimse onları tekfir etmemiş aksine haddi aşan ve haksızlık yapan Müslümanlar hakkında uyguladıkları hükümleri onlar hakkında da uygulamışlardır. ²¹⁰

4) İctihatta Hata Eden Kimse: Bir Müslümanı şeriatın tüm naslarını, kurallarını ve bu kuralların gerektirdiği ahkâmı işlettikten sonra ictihaden tekfir eden kimse bu kısma dâhildir. Böylesi birisi hata etmiş olmasına rağmen mazurdur. Hatta (niyetine göre) sevap bile kazanır. Nitekim bu hususta Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Hâkim İctihad eder de hataya düşerse ona bir ecir vardır.”²¹¹

Hz. Ömer'in, Hatı b. Ebi Belta'ya “münafık” demesi onun, Mekke'nin Müslümanlar tarafından fethedileceği hususunda muhbirlik yapmış olmasından dolayıdır. Bu nedenle Ömer (r.a.) onun boynunun vurulması için izin istemiş, ama Peygamber (s.a.v.), Hatı b'nin münafık olmadığını ve İslâm bağının hâlâ devam ettiğini bildirmişti. Bununla beraber Hz Ömer'e “Sen Müslüman kardeşini münafıklık ve kâfirlikle itham ettin hâlbuki o öyle değildi. Dolayısıyla münafıklık ve kâfirlik sana döndü/sen kâfir oldun” demedi. Sebebi ise, Hz. Ömer'i vermiş olduğu hükmünde ve söylemiş olduğu sözde ictihad etmiş olmasıydı” ²¹²

Yaptığımız nakilden anlaşıldığına göre, bir Müslümanı gerekçesiz ve laf olsun diye tekfir eden birisi dinden çıkar. Ama bir teville ya da bir ictihada dayanıyorsa o zaman dinden çıkmaz. Eğer ictihadı bir delile dayanıyorsa sevap bile alır.

Âlimlerden kimisi konumuzun esasını teşkil eden “Her kim

²¹⁰ Mecmuu'l Fetâva, c.7, sf. 217.

²¹¹ Müslim, 1716.

²¹² Kavaid fi't Tekfir, sf. 250–253.

kardeşine “kâfir” derse...” hadisine geçen “küfür” lafzını küçük küfre hamletmiş ve böylesi birisinin dinden çıkmayacağını söylemiştir. Ama yukarıda zikri geçen taksimat daha isabetlidir.

İmam Nevevi bu hadisi “muşkil” hadislerden saymış ve beş manası olduğunu söylemiştir.²¹³

Son olarak İbn-i Kayyım'ın Hz.Ömer'in Hatıb b.Ebi Belta'yı tekfir etme olayına yaptığı yorumu buraya aktararak konumuza devam edelim. O şöyle der:

“Kişi, kendi heva ve zevki için değil Allah için, O'nun Râsulü ve dini için öfkelenip yoruma giderek bir Müslüman'a münafıklık ve kâfirlik suçlamasında bulunduğu vakit, bundan dolayı küfre düşmez hatta günah işlemiş bile sayılmaz. Hatta niyetinden ve maksadından ötürü sevaba nâil olur.”²¹⁴

Küfür Olan Söz Ve Fiillere Örnekler

Küfür olarak değerlendirilen bir takım lafızlar vardır. Bu da bu lafızların bir bakıma Allah ile melekleri ile ve başka esaslar ile bir çeşit alay etmeyi ihtiva ettiklerinden yahut ta dinden olduğu kesin olarak bilinen bir hususu inkâr anlamını taşıdıklarından ya da Allah'ı yatarmış olduğu varlıklara benzetme anlamına geldiğinden dolayıdır. Aynı şekilde yine aynı sebeplerden ötürü küfür olarak değerlendirilen fiillerde vardır. Biz burada küfür olan bu tür söz ve fiillere örnekler vereceğiz. Böylelikle Müslüman bunlardan kendisini korusun ve iman ve tevhidine zarar veren yahut eksilten şeylere karşı imanını ve tevhidini korusun.

Küfür Olan Lafızlara Örnekler

1- Allah'ı Teâla'ya, İslâm dinine, meleklerle ya da onlardan birisine sövmek.

2- Peygamber (s.a.v.)'e ya da peygamberlerden birisine sövmek.

²¹³ Bkz: Şerhu Müslim, İmam Nevevi, c.1 Sayfa 238.

²¹⁴ Zadü'l Meâd, c3, Sayfa 476.

3- Allah ile melekleriyle yahut râsuller ile ya da din ile alay edip eğlenmek.

4- “Ben Allah'tan korkmuyorum yahut Allah'ı sevmiyorum” demek.

5- “Bazı insanların kâinatın tümünde ya da bir kısmında tasarruf etme imkânları vardır” demek.

6- “Yahudilik ya da Hristiyanlık İslâm dininden hayırlıdır ya da ona eşittir ya da Muhammed(s.a.v)'in peygamber olarak gönderilmesinden sonra onlara göre amel etmek caizdir” demek.

7- Allah'tan başkasına dua etmek ve o kimseden ancak Allah'ın yapabileceği bir şeyi istemek. Hastaya şifa vermek, gaib olanı geri çevirmek, ihtiyaçları görüp karşılamak gibi.

8- “Zina yahut hamr (içki) helâldir” ve buna benzer sözler söylemek yahut ta Müslümanların İcmâ' ile haram olduklarını kabul ettiği başka bir şey için helâldir demek.

9- “Keşke Müslüman olmasaydım yahut ben Yahudiyim ya da Hristiyanım” sözlerini kasten ve kendi isteği ile söylemek.

10- “İslam'ın öğretileri günümüze uygun değildir” sözünü söylemek.

Küfür Olan Fiillere Örnekler

1- Allah'ı Teâla'dan başkasına secde etmek

2- Allah'ı Teâla'dan başkasına, mesela bir puta ya da Salih bir veliye, onu tanzim etmek gayesiyle kurban kesmek.

3- Mushaf'ı ya da Allah'ın zikrini ihtiva eden şeyleri bilerek ve kasten pis yerlere atmak.

4- Allah'ın indirdiklerinden başkasıyla hüküm vermek yahut ta bunların Allah'ın indirdikleriyle hükmetmekten daha güzel olduğuna inanmak.

5- Sihir yapmak, öğrenmek ve öğretmek.

6- Mezar ve salih kimselerin kabirlerini tazim etmek gayesiyle tavaf edip, etraflarını dolaşmak.

7- Bilerek, kasten ve isteyerek küfür ehlinin şîârlarından olan her hangi bir şeyi -haç ve benzeri- dinlerini tazim etmek gayesiyle takmak.

8- Ayin ve benzeri ibadetlerinde küfür ehline kasten, bile-rek ve isteyerek katılmak.

9- Fesat çıkarmak kastı ve benzeri maksatlarla İslâm mes-citlerini yıkmak.

10-Gönül rızası ile müşriklere mabetler inşa etmek. Yahudilerin havraları, Hristiyanların kiliseleri gibi.

Büyük Küfür İle Küçük Küfür Arasındaki Farklar

Büyük Küfür

- 1- Dinden çıkartır.
- 2- Bütün iyi amelleri boşa çıkartır.
- 3- Kişinin cehennemde ebediyen kalmasına sebep olur.
- 4- Böyle bir küfür ile kâfir olanın kanı ve malı mubahtır.
- 5- Bu şekilde kâfir olan kişi ile müminler arasında katıksız adavet/düşmanlık gerektirir.

Küçük Küfür

- 1- Dinden çıkartmaz.
- 2- Bütün amelleri boşa çıkartmaz. Ancak onları eksiltir ve onunla birlikte yapılan ameli boşa çıkartır.
- 3- Böyle bir kimse cehenneme girse bile orada ebediyen kalmaz. Allah onu affedebileceği gibi cehenneme asla girmeyebilir de.
- 4- Küçük küfür işleyen kimsenin kanı ya da malı mubah değildir.
- 5- Böyle bir kimse sahip olduğu iman kadarı ile sevilir ve

veli edinilir. Onda, küfürden bulunan kadarı ile de ona buğz ve düşmanlık edilir.²¹⁵

Küfürden Korunmak İçin Nelere Dikkat Etmeli?

- 1- Salih bir iman bilgisi ve güçlü bir yakîn,
- 2- Kur'ân-ı Kerim'in ve Sünnet-i Seniyye'nin emir ve teşvik ettiği amel ve ibadetlere önem vermek, bunları yerine getirmek için azamî bir gayret harcamak.
- 3- Allah'ın ve peygamberinin uyarılarına dikkat ederek, sakındırdıklarından kesinlikle uzak kalmak, hatta yaklaşma-mak,
- 4- Akidemiz uğrunda gereken mücadeleyi vermekten hiçbir şekilde geri kalmamak; inancımızla taban tabana zıt bir ortam içerisinde yaşamamanın ızdırabını kalbimizin derinliklerinden duymak,
- 5- Akidemizi hâkim kılmak azmi ve emelini daima canlı tutmak, bu uğurda aynı hedefi paylaşılanlarla bir ve beraber olmak,
- 6- Allah'ı ve yüce Rasûlünü yakından tanımak ve her şeyden çok sevmek, onların emir ve buyruklarını bütün emir ve direktiflerden üstün tutmak, onlara bağlanmayı her şeyin önünde bilmek kabul etmek, onların rızalarını esas almak,
- 7- Yüce Peygamberimizin yolundan ayrılmayan, O'nun Sünnetini baş tacı bilen, onun dışında izlenmeye, yolundan gidilmeye değer hiçbir kimsenin varlığını kabul etmeyenleri, başta ashâb-ı kirâm olmak üzere, güzel bir şekilde onların izinden gidenleri mümkün mertebe yakından tanımak, onların bu akide uğrunda verdikleri mücadele ve cihadı kendi mücadele ve cihadımız için yol azığı edinmek,
- 8- Şeriate ve sünnete kat'î olarak ve tavizsiz bir şekilde

²¹⁵ Bu bölüm "Pratik Akait Dersleri" adlı kitaptan iktibas edilmiştir. Bkz: sf. 133 vd.

bağlı kalmak ve yaşamak.

9- Yüce Peygamberin dahi küfürden, şirkten riyakârlıklardan ve benzeri kalbi ve imanı hastalıklardan Allah'a sığındığını bilerek, hatırlayarak, imanımızı son nefesimize kadar muhafaza edebilmek için Rabbimize daima dua etmek...²¹⁶

10-Sünnet-i Seniye'de, küfürden korunmak için öğretilen dualara özen göstermek,

11- "Kötülüğü bilmeyen içine düşer" kuralından hareketle, günümüzde yaygın olan küfürleri, türlerini ve bunu terviç eden ideolojileri bilmek; bunlar hakkında bilgi sahibi olmak

12-Küfre düşmüş ve küfrü benimsemiş insanlarla içli-dışlı olmamak ve onlara, İslam'ı tebliğ etmenin dışında fazla ilgi göstermemek.

13-Ehl-i Sünnet mezhebine göre hazırlanmış akait kitapları okumak.

14-Tevhidi sağlam olan, kendisini küfürden sakındıran ve tağutlarla alakası olmayan âlimlerle görüşerek onlara fetva sor-mak; onların dışında akideye gereken değeri vermeyen, onu önemsemeyen ve tağuta boyun eğerek onunla alakalı olan hocalardan uzak durmak.

15-Aynı inancı paylaştığın Müslümanlarla sık-sık görüşmek -ki bu sayede insan yalnız kalmaz ve sapık düşüncelere kapılmaz- onlardan ayrılmamak.

2) Şirk

Tanımı: Şirk, sözlükte "ortak olma" anlamındadır. İstilah-ta ise, zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir şeyi Allah'a denk tutma, ibadetleri O'ndan başkasına yapma veya Allah'ın yetki ve sıfatlarını başkasına verme manasındadır.

²¹⁶ Bu bölüm Beşir Eryarsoy'un "İman ve Tavrı" adlı eserinden iktibas edilmiştir. Bkz: sf. 353 vd.

Tanımı biraz açacak olursak, "Zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir şeyi Allah'a denk tutma" dedik.

"Zatında" ifadesi ile Onunla beraber başka bir ilahın varlığını kabul etmek ve Onun oğlu veya karısı olabileceğine inanmak gibi inanışlar şirk kapsamına girmiş oldu. Dolayısıyla Mecusiler, Budistler, Yahudi ve Hristiyan gibi muharref din sahibi insanlar, Allah'tan başka bir ilahın varlığını kabul ettikleri ve ona oğul ve hanım isnat ettikleri için şirke düşmüş oldular.

"Sıfatlarında" ifadesi ile Allah'tan başka bir varlığın gaybı bildiğine, kâinata tasarrufta bulunarak yağmur, kar ve dolu yağdırdığına, dünya işlerini evirip çevirdiğine, her şeyi görüp işittiğine, varlıklara yardım ettiğine inanan veya Allah mutlak egemen olduğu halde O'ndan başkalarının da egemen olabileceğine, hükümler koyma yetkisine sahip olduğuna helal-haram belirleme yetkilerinin bulunduğu inanmanın şirk olduğu ortaya çıkmış olur.

Çünkü bu saydıklarımız Allah'ın birer yetkisidir, hiçbir şahsa veya hiçbir kuruma devredilemez. Devreden insanlar dinden çıkmış, Allah ile beraber başka bir ilah edinmiş olurlar.

"Fiillerinde" ifadesi ile de Allah'tan başka bir yaratıcının ve rızık vericinin varlığına inanmanın şirk olduğu ortaya çıkmıştır.

İslâm ümmeti arasında şirkin genelde "sıfatlar" hususunda ortaya çıktığını görmekteyiz. Allah'ın zatında ve fiillerinde ki şirk bu ümmet arasında pek yaygın değildir. Asıl sıkıntı Allah'ın vasıflarını başkalarına vermekle meydana gelmektedir. Kitabın ilerleyen sahifelerinde bu konuyu biraz daha açacağız inşaallah.

Şirk Tüm Amelleri Boşa Çıkarır

Şirk, insanoğlunun yapmış olduğu tüm Salih amelleri silip süpüren pis bir ameldir. Bir bardağın içerisinde hem su hem de sidik nasıl ki birbirine zarar vermeksizin duramazsa, aynı şekilde iman ve şirk de bir arada birbirine zarar vermeksizin asla du-

ramaz. Birinin varlığı halinde öbürünün yokluğu kesindir. Aksi-nin iddia edilmesi akıllı birisinin yapacağı bir şey değildir.

Bir insan hayatının tamamını Allah'a ibadet ve itaatle geçirir, namaz kılsa, oruç tutsa, zekâtını verse, hacca gitse, fakir ve miskinleri gözetse kısacası hayır ve hasenat yönünden birçok sâlih amel işlese ama bununla birlikte kendisini dinden çıkaran bir eylemde bulunsa -Allah korusun- bu şahsın tüm yaptığı ameller boşa gider ve ebedi cehennem hak edenlerden olur. Aşağıdaki mealini vereceğimiz ayetler bunun delilidir.

“Eğer onlar (peygamberler) dahi şirk koşsalardı, yaptıkları her amel boşa giderdi.” (En'am/88)

“Andolsun, sana ve senden öncekilere vahyolundu ki: Eğer şirk koşarsan, yemin olsun ki amelin boşa çıkar ve muhakkak zarar edenlerden olursun.” (Zümer/65)

Şirke düşerek amellerimizin boşa çıkmasından rahmet ve merhameti sonsuz olan Rabbimize sığınırız.

Şirk Bağışlanması Mümkün Olmayan Bir Günahdır

Şirk, samimi bir şekilde tövbe edilmediği takdirde asla bağışlanmayacaktır. Allah-u Teâlâ dilediği zaman tüm günahları affettiği halde, şirki asla affetmeyecektir. Bu hususu Rabbimiz şöyle dile getirir:

“Doğrusu Allah kendisine şirk koşulmasını affetmez. Ondan başkasını da dilediğine bağışlar. Allah'a şirk koşan kimse büyük bir günah ile iftira etmiş olur” (Nisa/48)

Peygamber (s.a.v.) Şirkten Sürekli Allah'a Sığınmıştır

Allah Râsulü (s.a.v.)'nün şirke düşmesi ve Allah'a ortak koşması bir Müslümanın aklından dahi geçiremeyeceği bir durumdur. O, zaten şirki yerle bir etmek için gelmiştir. Yıkarak ve yok etmek için geldiği bir şeyi hiç kendisi yapar mı? Bu, aklın da mantığın da kabul etmediği bir şeydir. Tüm bu anlatılanlara rağmen O, şirke bulaşmamak için sabah-akşam sürekli Allah'a dua etmiştir. O, (s.a.v.) Rabbine şöyle yakarır:

“Allah'ım! Bilerek şirk koşmaktan sana sığınırım. Bilmediğim şeyler hususunda da senden bağışlanma dilerim.”²¹⁷

“Allah'ım! Senden başka hiçbir ilah olmadığına şahadet ederim. Nefsimin şerrinden, şeytanında şer ve şirkinden sana sığınırım.”²¹⁸

“Allah'ım! Küfürden, fakirlikten ve kabir azabından sana sığınırım.”²¹⁹

O, (s.a.v.) Allah'ın peygamberi ve en sevgili kulu olmasına rağmen her daim şirke düşmemek için Allah'a yalvarıyorsa, garantisi olmayan bizlerin çok daha fazla uyanık olması ve sürekli teyakkuzda bulunması gerekmektedir.

Günümüzde Yaygın Olan Şirk Çeşitleri

Şirkin çeşit ve kısımlarını saymak mümkün değildir. Ama toplumumuz da yaygın olan şirk çeşitleri özetle şunlardır.

1) Hâkimiyet Şirki: Kişinin Allah'ın indirdikleri ile hükmetmemesi, Allah'ın yasalarını bırakıp yerine yeni kanunlar çıkarması, Allah'tan başka ya da Allah ile birlikte mutlak bir kanun koyucunun bulunduğu, inanması, Kur'an'ı bırakıp tağutların kanunlarından hüküm istemesi veya Allah'ın yasakladıklarını serbest, serbest bıraktıklarını ise yasaklaması hâkimiyet şirkinin en bariz örneklerindendir. Bunu biraz daha açalım.

Mesela Allah'ı Teala Yusuf suresinin 40.ayetinde “Hüküm yalnızca Allah'a mahsustur” diyerek ve yine Kehf suresinin 26.ayetinde de “O hiçbir kimseyi hükmüne ortak etmez” buyurarak “egemenliğin” kayıtsız ve şartsız kendisine ait olduğunu bildiriyor.

Şimdi birisi çıksa ve: “Hayır efendim egemenlik kayıtsız

²¹⁷ Tirmizi, Daveat, 4.

²¹⁸ Tirmizi, 3392.

²¹⁹ Ebu Davut, edep 324.

şartsız bizimdir veya milletindir” dese, bu şahıs Allah’ın ege-menlik hakkını kendisinde gördüğü için ilahlık iddiasında bulunmuş olur. Başka birisi de böyle söyleyen kimselere maddi ve manevi destekte bulunsa veya onlara itaat etse, Allah’tan başkalarının da hüküm koyabilme yetkisini kabullendiği için müşrik olur.

2) Velayet Şirki: Kişinin mü’minleri bırakıp kâfirleri dost edinmesi ve mü’minlerin aleyhinde onlara maddi veya manevi açıdan yardımda bulunması velayet şirkinin en belirgin özelliklerindendir. Kişinin mü’minlerin sırlarını, gizliliklerini ve sadece mü’minlerin bilmesi gereken bilgileri tağutlara ispiyon etmesi de velayet şirkinin içine girer. Allah-u Teâla şöyle buyurur:

“Ey iman edenler, müminleri bırakıp ta kâfirleri veli (dost) edinmeyin.” (Nisa/144)

“Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri veli edinmesinler. Kim böyle yaparsa Allah ile dostluğu kalmaz.” (Âl-i İmran/28)

Kâfirleri veli edinenlerin, Allah ile bir ilişkisinin kalmayacağını bu ayetten rahatlıkla anlamak mümkündür. Bu gün bazı mealler “velayet” kelimesini sadece “dost edinmek” şeklinde anlamlandırmaktadırlar. Hâlbuki bu kelimenin sadece bu anlamla tercüme edilmesi eksiktir.

“Velayet” kelimesi Arap dilinde “dostluk” anlamına geldiği gibi “kalben sevgi duyma, azalar ile yardım etme, destek verme, müttefik olma, arkadaşlık kurma” anlamlarına da gelmektedir. Dolayısıyla mealler okunurken bu noktaya dikkat edilmeli ve ayetleri anlamada hayata düşülmemelidir.

3) Yardım Dileme ve Medet Umma Şirki: Sadece ve sadece Allah’ın güç yetirebileceği bir konuda mahlûktan yardım ve medet istemek kişiyi dinden çıkaran şirk amellerindendir. Kişinin yardım dilemesi ve medet beklemesi ibadet niteliği taşıyan

bir eylemdir. İbadeti ise Allah’tan başkasına sarf etmek caiz değildir. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur: “Dua ibadetin ta kendisidir.”²²⁰

Kişilerin Allah’a daha yakın olma maksadıyla, Allah’tan başkalarına yönelmeleri, onlara dua etmeleri, kendileri ile Allah arasında vasıta tayin etmeleri, dilek ve isteklerini Allah’a değil de bu vasıtalara yöneltmeleri bugün karşılaştığımız bariz şirk çeşitlerindendir. Bu gün kimi insanlar kabir ve türbelere giderek oralardan dilekte bulunmakta; zengin olmak, iş kurmak, okul kazanmak, çocuk sahibi olmak veya hastalıklardan kurtulmak için isteklerini o türbe ve kabir de yatanlara sunmaktadırlar. Kimileri de zorda kaldığında “yetiş ya Rab” diyecekleri yerde: “Yetiş ya şeyh! Yardım ya fulan!” demekte, sıkıntı ve maruzatlarını onlara arz etmektedirler. Bizler, sünnet namazlarını da hesaba katarak günde tam kırk kez “İyyake na’budu ve iyyake nestain” demekteyiz. Yani, Allah’ım! İbadetlerimin tümü sanadır. Namazım, orucum, secdem, kıyamım, dua ve isteklerim hepsi senin içindir. Senden başkası bunları hak edemez. Yardımı ancak senden dileriz. Zaten senden başkası da buna güç yetiremez. İşte Fatiha Suresini okurken tam “kırk defa” Allah’a böyle yakarıyoruz. Günde kırk kez böyle deyip sonra da ondan başkasından yardım ve medet bekleyenler acaba yalan söylemiş olmazlar mı? Yaptığımız amellere dikkat etmeli, dua ve niyazlarımızda ki ifadelere özenle seçmeliyiz. İbn-i Kayyim (rahimehullah) şöyle der:

“Şirk çeşitlerinden biri de, ölüden bir şeyler istemek, ona sığınmak ve ona yönelmektir. Ölmüş kimsenin ameli kesilmiştir. O, kendine zarar veya fayda veremediği gibi kendisine sığınan ya da kendisinden Allah katında şefaât isteyen kimseye de yardım edemez.”²²¹

²²⁰ Kenzu’l Ummal, 3113.

²²¹ Bknz: A’malun Tuhricu Sahibeha Mine’l Mille, sayfa, 200.

4) İtaat Şirki: Kulun Allah'ın izin vermediği konularda kanun ve yasa çıkaranlara ve Allah'ın serbest bıraktıklarını yasaklayan, yasakladıklarını da serbest bırakanlara itaat edip onlara destek vermesi şirkindendir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Eğer onlara itaat ederseniz hiç şüphe yok ki (o zaman) siz de müşrik olursunuz” (En'am/121)

Allah'ı Teala ölmüş hayvanın etini yemeyi yasaklayınca Mekke müşrikler Müslümanlara: “Ölmüş hayvanı siz öldürünce (kesince) helal oluyor da Allah (tabii bir ölümle) öldürünce niye helal olmasın!” diye itirazda bulundular. Bu itiraz karşısında bazı Müslümanların kalbinde bir şüphe hali belirdi. Bunun üzerine Allah-u Teâla bu ayeti indirdi. ²²²

Ayet Allah'ın haram kılmış olmasına rağmen ölü hayvan etini yiyen kimselerin müşriklere itaat ettiklerinden ötürü şirke düşeceklerini bildirmektedir. İbn-i Kesir bu ayetin tefsirinde der ki:

“Eğer siz Allah'ın şeriatından başkalarının sözlerine döner ve bunu Allah'ın emrinin önüne geçirirseniz –ki bu şirktir- sizler de müşrik olursunuz.”

Bu günde durum aynıdır. Allah'ın yasaklarını çıkardıkları yasa ve kanunlarla serbest bırakanlara veya emrettiklerini yasaklayan insanlara destek vermek şirktir. Allah'ın bu ayeti çok açık ve nettir. Kâfirlere yardımcı olmaktan sakınmalıyız.

Bu saydıklarımız en yaygın olan şirk çeşitleridir. Bunun haricinde daha birçok şirk türü bulunmaktadır.

Bunlara aşağıda zikredeceğimiz şeyleri örnek verebiliriz.

- Ölmüş insanlardan yardım istemek onlardan istiğasede bulunmak,
- Allah'tan başkasının “gaybı” bildiğine inanmak,

²²² İbn-i Kesir, c.2 sf. 231.

- Şeyhlerin kalplerden geçenleri bildiğine inanmak,
- Sihir ve kehanet gibi şeylere insanların arasını açmak,
- Müslümanlarla savaşmak,
- Dinle veya dinin bir hükmüyle alay etmek,
- Putlara kıyam etmek ve onlara saygı göstermek,
- Allah'tan başkalarının şifa verebileceğini iddia etmek.

Türleri: Şirk te küfür gibi büyük ve küçük olmak üzere iki kısma ayrılır.

Büyük Şirk

Şirkin bu kısmı büyük küfürle aynıdır. Ona terettüp eden hükümlerin aynısı bunun içinde geçerlidir. Allah bu şirki asla bağışlamaz.

Yukarıda anlattığımız şirk çeşitlerinin tamamı bu kısma dâhildir.

Küçük Şirk

Büyük şirke götüren, bununla birlikte kişiyi İslam'dan çıkarmayan ama tevhidi eksiltten bütün söz ve fiillere denir. Bu da “açık şirk” ve “gizli şirk” olmak üzere iki kısma ayrılır.

1) Açık Şirk: Bu da Lafız ve fiil olmak üzere ikiye ayrılır.

a) Lafız/Söz İle Şirk: Allah'tan başkası adına yemin etmek gibi. Rasullah (s.a.v.) şöyle buyurur.

“Allah'tan başkası adına yemin eden bir kimse şirk koşmuş olur”²²³

b) Fiil ile Şirk: Fiillere gelince, belanın kaldırılması ya da defedilmesi için bir halka ya da ip bağlamak örnek gösterilebilir. Nazardan ve başka şeylerden korkarak hamayıl (nazarlık) takınmak da, -bunların belanın kaldırılması ya da defedilmesi için sebep teşkil ettiklerine inandığı takdirde- küçük şirktir. Çünkü

²²³ Ebu Davut, 3251.

Allah bunları bir sebep olarak tayin etmemiştir. Ama bunların bizzat kendilerinin belayı defettiklerini ya da kaldırdıklarını itikat ederse, o zaman büyük şirk olur. Çünkü bu Allah'tan başkasına bağlanmak demektir.

2) Gizli Şirk: Bu da irade ve niyetlerde –riyakârlık ve başkalarının iştiraki gibi- koşulan şirktir. Bir kimsenin kendisi ile Allah'a yakınlaşan bir ameli insanların kendisini övmeleri isteğiyle yapması gibi. Onların kendisini övmesi için namazını güzelce kılması yahut ta tasaddukta bulunması ya da insanlar kendisini iştirak, onu övüp güzel şekilde ondan söz etsinler niyetiyle güzel sesle Kur'an okumaya çalışması da buna örnektir. Riyakârlık bir amel ile karışacak olursa onu iptal eder /boşar çıkartır.

Allah'ı Teâla şöyle buyurmaktadır:

“Artık kim Rabbine kavuşmayı ümit ediyorsa Salih amel işlesin ve Rabbine ibadette hiç kimseyi ortak koşmasın.”
(Kehf/110)

Peygamber (s.a.v.) de şöyle buyurmuştur. “Sizin için en çok korktuğum şey küçük şirktir. Ashap: “Ey Allah'ın Rasulü, küçük şirk nedir” diye sorunca, O: “Riyakârlık yapmaktır” diye cevap vermiştir.”²²⁴

Dünyalık ümidi için amelde bulunmak da bu türdendir. Bir kimsenin mal kazanmak amacı ile haccetmesi, ezan okuması, insanlara imanlık yapması yahut ta mal için şer'i ilim öğrenmesi ya da cihad etmesi gibi Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Dinara köle olan, dirhemle köle olan, güzel elbiseye köle olan kimse kahrolsun! Eğer ona bir şeyler verilirse hoşnut olur, bir şeyler verilmezse öfkelenir, razı olmaz”²²⁵

²²⁴ Şuabu'l İman, Beyhaki, 6831.

²²⁵ Buhari 2887. Bu bölüm Pratik Akait Derslerinden iktibas edilmiştir. Bkz: 148 vd.

Büyük Şirk İle Küçük Şirk Arasındaki Farklar

Geçen açıklamalardan anlaşıldığı üzere büyük şirk ile küçük şirk arasında bir takım farklar bulunmaktadır.

1) Büyük şirk kişiyi dinden çıkartır. Küçük şirk ise kişiyi dinden çıkartmaz.

2) Büyük şirk kişinin ebedi olarak cehennemde kalmasına sebeptir. Küçük şirk ise kişinin cehenneme girse dahi ebedi olarak kalmasına sebep olmaz.

3) Büyük şirk bütün iyi amelleri boşa çıkartır, küçük şirk ise bütün amelleri boşa çıkartmaz. Sadece riyakârlığın karıştığı ameli yahut ta sadece dünya için yapılan ameli boşa çıkartır.

4) Büyük Şirk sebebiyle can ve mal mubahtır ama küçük şirk sebebiyle bunlar mubah olmaz.

5) Büyük şirk koştan bir kimse ile müminler arasında katıksız bir düşmanlık gerekir, Müminlerin böyle bir kimseyi sevmeleri ve onu veli edinmeleri –en yakın bir kimse olsa dahi- caiz değildir. Küçük şirk koştan kimsenin durumu ise, mutlak olarak veli edinilmesine mani değildir. Aksine bu durumda olan bir kimseye sahip olduğu iman kadarı ile sevgi duyulur, veli edinilir. Ondaki isyan miktarına göre de ona düşman olunur.²²⁶

Üstat Said Havva “İslam” adlı kıymetli eserinde La İlahe İllallah'ı bozan ve insanı şirke düşüren yirmi madde zikretmiş ve bunlar bir bir delillendirmiştir. Şimdi bu maddelerin bazısını buraya aktaralım.

- 1)** Allah'tan başkasına tevekkül etmek,
- 2)** Allah'tan başkasına ibadet etmek,
- 3)** Allah'tan başkasına emretme ve yasaklama, helal etme ve haram kılma, kanun çıkarma ve hâkimiyet hakkını vermek.

Üstat bu maddeyi biraz uzun tutmuş ve bazı önemli nokta-

²²⁶ A.g.e. sf: 150, 151.

lara temas etmiştir. Önemine binaen bizde yazdığı şeyleri nakletmeyi uygun görüyoruz. O şöyle der:

“Demokrasi” ismiyle anılan idare tarzı da buna girer. Çünkü demokrasi, parlamento veya başka bir meclisle idarenin yürütülmesi ve sözün çoğunluğa ait olmasıdır. Bu meclis, dilediği kanunu çıkartır. Bu hareketi, bazı ülkelerde olduğu gibi ancak anayasa sınırlayabilir. Fakat anayasanın kendisi hazırlanırken yine hiçbir sınır tanımadan çoğunluğun görüş ve düşüncelerine göre hazırlanmaktadır. Bu, kanun koyma, helal ve haramı tayin etme yetkisini insana vermektir ve şirktir.

İslam toplumunda bizi bu şirkten koruyan gerçek ifade, bizim şûra meclisimizin olmasıdır. Bu meclisin seçimle gelmesinde bir sakınca yoktur. Ancak meclisin her ferdinin ve bütünün Allah'ın emirlerine bağlı olmaları şarttır. Allah'ın kendilerine izin verdiği konularda ictihad eder, kesin ve açık nass bulunan konularda olduğu gibi nassa uyarlar. Şayet nass zanni ise onlar için bir seçme hakkı vardır. Yani Kur'an-ı Kerim ve Rasulullah (s.a.v.)'ın Sünneti, anayasal parlamenter düzenle idare edilen ülkelerde anayasa durumundadır. Seçilen meclis, anayasaya aykırı kanun çıkaramadığı gibi şûra meclisi de Kur'an ve Sünnet'e aykırı düşen kanunları çıkaramaz. Şûra, ya anayasayı açıklar veya verdiği kararlar anayasaya aykırı olmaz. Allah'ın hükmü bırakılarak kanun çıkarma yetkisinin zenginler sınıfına, orta sınıfa veya aşağı sınıfa, partiye, parti yöneticilerine, din adamlarına, siyaset adamlarına veya herhangi bir sınıf veya ferde verilmesi şirktir.²²⁷

4) Allah'ın indirmedığı yasalarla hükmetmek ve bu yasaları kabul etmek,

5) İslam'ın tümünden veya bir kısmından hoşlanmamak,

6) Kur'an ve Sünnetteki hükümlerle, İslam'ın özellikleriyle

²²⁷ el-İslam, Sf. 104. Tekin Kitapevi.

ve Müslümanlarla alay etmek.

7) Kur'an'a ve Rasullah'tan geldiği sabit olan naslara (tamamına veya bir kısmına) inanmamak,

8) Kâfir ve münafıkları dost edinmek ve müminleri sevmemek,

9) Allah'ın sıfatlarından, isimlerinden veya fiillerinden bir şeyi reddederek O'nu gereği gibi takdir edememek²²⁸

Zikri geçen bu maddelerin delillerini ve geri kalan 11 maddenin içeriğini mutlaka bilmek gerekir. Çünkü şirki tanımayanının onun içine düşmesi anlık bir meseledir. Hz. Ömer der ki:

“İslam içinde cahiliyeyi (şirki, küfrü vb. şeyleri) bilmeyen kimseler yetiştğinde, İslam'ın kulpları bir bir sökülecektir.”²²⁹

Buna binaen Said Havva'nın “İslam” adlı eserini tavsiye ederiz.

Şirkin Zararları

1. Kişinin kan ve mal dokunulmazlığın ortadan kaldırır.
2. Dünya ve ahirette ki sıkıntıların en büyük sebebidir.
3. Affedilmesi mümkün olmayan bir ameldir.
4. Bütün amelleri yok eder.
5. Kişiye cenneti haram kılar.
6. Kişiye cehennemi gerekli kılar.
7. En büyük zulümdür.
8. Allah'ın gazap ve cezasını celbeder.
9. Fıtrat nurunu söndürür.
10. Güzel ahlakı yok eder.
11. İzzet-i nefsi ortadan kaldırır.

²²⁸ A.g.e. sf, 98–127 arası.

²²⁹ Pratik Akait Dersleri, Sf. 142.

12. Sahibini Müslümanların düşmanı yapar.²³⁰

Allah'ı Teala şirkten beri ve uzak bir hayat sürmeyi hepimize nasip ve müyesser eylesin. (Âmin)

3) Nifak / Münafıklık

Tanımı: Nifak kelimesi sözlükte, tarla faresinin (köstebek) deliğine girip çıkması ve yeraltındaki gizli yolun bir ucundan diğer ucuna geçmesi anlamına gelir. Münafık bir kimsede İslam'ın bir tarafından girip diğer tarafından çıktığı için köstebeğe benzetilerek bu adla adlandırılmıştır. İstılahta ise, “kalbinde küfür olduğu halde, dışa İslam görüntüsü vermek” manasındadır. Ya da kalben kâfir olmasına rağmen görünüşte iman ediyormuş gibi gözükme demektir. Böyle birisine “münafık” ismi kullanılır.

İtikadî Nifak

Bu kişinin dışa Müslüman olduğunu gösterirken içinde küfürü gizlemesi büyük münafıklıktır. Bu tür münafıklık, insanı bütünü dinden çıkartır. Böyle bir kimse cehennem en alt derecesindedir.

Bu münafıklık da altı çeşittir:

- 1- Rasulullah (s.a.v.)'ı yalanlamak.
- 2- Rasulullah (s.a.v.)'ın getirdiklerinin bazısını yalanlamak.
- 3- Rasulullah (s.a.v.)'a buğzetmek.
- 4- Rasulullah (s.a.v.)'ın getirdiklerinin bir kısmına buğzetmek.
- 5- Rasulullah (s.a.v.)'ın dininin gerilemesine sevinmek.
- 6- Rasulullah (s.a.v.)'ın dininin zafer kazanmasından hoşlanmamak.
- 7-

²³⁰ Şirkten Korunmak, sf. 57, Polen Yayınları.

Amelî Nifak

Bundan maksat, kalben küfür olmaksızın münafıklık hasletlerinden birisini işlemektir. Bu, imanın asıl itibariyle kalpte kalması ile birlikte söz konusu olur. Böyle bir ameli münafıklık kişiyi dinden çıkarmaz ama bu kişi büyük bir tehlike ile karşı karşıyadır. Bu durumda olan bir kişi iman ile birlikte, münafıklığın bazı hasletlerini bir arada taşımaktadır.²³¹

İtikadî Nifaka Örnekler:

- 1- Bir kimsenin: “ben din ile ilgili olarak Rasülün şu şu hususlara dair vermiş olduğu haberleri tasdik etmiyorum” demesi,
- 2- Bir kimsenin, Rasulullah (s.a.v.)'ın namaz, oruç, hac ya hut malın zekâtını vermek gibi getirdiklerinden herhangi bir şeyden hoşlanmaması,
- 3- Belirli bir savaşta Müslümanların müşriklere karşı yenilgiye uğramasına sevinmek,
- 4- Müslümanlar müşriklere karşı zafer kazandığında üzülme.

Amelî Nifaka Örnekler:

- 1- Bir kimsenin yerine getirmemeyi niyet ederek bir söz vermesi,
- 2- İnsanın konuşurken yalan söylemesi,
- 3- Belli bir emanet ona verilmişken, o emanete hainlik etmesi. Buna delil de Peygamber Efendimizin: “Münafığın alameti üçtür: Konuşursa yalan söyler, söz verirse durmaz, ona bir emanet verilirse hainlik eder.”²³² buyruğudur.²³³

²³¹ Pratik Akait Dersleri, Sf: 139.

²³² Müslim, 59.

²³³ A.g.e. 140.

İtikadı Nifak İle Ameli Nifak Arasındaki Farklar

1- Büyük nifak dinden çıkartır ve amellerin boşa çıkmasına neden olur. O halde büyük nifak gerçekte büyük küfür çeşitlerinden birisidir. Küçük nifak ise, (bir amel) riyakârlık ve başkaları tarafından işitilsin diye yapıldığı takdirde kişiyi dinden çıkartmaz

2- Büyük nifak itikat bakımından iç ile dış arasında çelişki olmasıdır. Küçük nifak ise itikat da değil de amellerde iç ile dış arasında bir çelişkisidir.

3- Büyük nifak müminden sadır olmaz ama küçük nifak bazen müminlerde görülebilir.

4- Büyük nifaktan ötürü çoğunlukla kişi tevbe etmez. Tevbe etse dahi hâkimin huzurunda tevbesinin kabul edilip edilmeyeceği hakkında görüş ayrılığı vardır. Oysa küçük nifak böyle değildir. Kişi bundan dolayı Allah-u Teala'ya tevbe eder, Allah da onun tevbesini kabul edebilir.²³⁴

Nifak Ne Zaman Ortaya Çıkar?

Şüphesiz nifak probleminin ortaya çıkışına uygun ortamlar, nifakın zuhurunu hızlandırır. Burada nifakın zuhuruna uygun ortamları şu şekilde tespit edebiliriz.

a- Bir düşünce, dava, ideoloji, siyasi veya fikri hareket başarıya ulaştığı zaman nifak ortaya çıkmaya başlar. Hz Peygamber döneminin de de nifak, Müslümanların çok sıkıntı çektikleri ve güçsüz oldukları Mekke'de değil, Medine'de görünmeye ve etkili olmaya başlamıştır.

İşte davanın güçlenmesiyle zayıf karakterli, korkak ve menfaatperest bazı insanlar kendilerini tatmin etmek için nifak yapma yoluna başvururlar.

b- Bazı kimseler bir davayı veya hareketi yıkmak için onun-

²³⁴ Aynı yer.

la açıkça mücadele etme gücünü kendilerinde bulamazlarsa, o zaman gerçek düşüncelerini gizleyip zahiren o davadan görünerek kaleyi içten fethetmeye çalışırlar.

c- Sıkıntılar ortaya çıktığında ve davanın mensupları zor durumda kaldıklarında, gerçekte davaya samimi bir şekilde bağlanmamış olan veya davaya bağlılığı zayıf olan kimseler nifaklarını ortaya koyarlar. Bu açıdan bakıldığında irtidat hareketleri de nifakın tezahür ettiği hareketlerdir.²³⁵

Münafıkların Sonu

Münafıklarla ilgili ayetler incelendiğinde çok şiddetli eleştirilere ve tehditlere hedef oldukları görülür. Allah-u Teâla, bir taraftan onların yaptıklarını bildirirken diğer taraftan acı sonlarını hatırlatarak doğru yolu ve kurtuluşu göstermektedir. Münafıkların akıbeti ile kâfirlerin akıbeti birdir. Hatta Müslümanları kandırarak mümin göründükleri için daha büyük bir cezaya çarptırılacaklardır. Münafıklara verilecek ceza hakkında Allah Teâla Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

“Allah erkek münafıklara da kadın münafıklara da kâfirlere de içinde ebedi kalacakları cehennem ateşini vaat etti. O onlara yeter. Allah onlara lanet etmiştir. Onlar için devamlı bir azap vardır.” (Tevbe/68)

“Şüphe yok ki münafıklar cehennemin en alt katındadırlar. Artık onlara asla bir yardımcı bulamazsın” (Nisa/145)

4) Zındıklık

Tanımı: Zendeka (zındıklık) kelimesi Arapçaya Farsçadan geçmiş bir kavram olup nifak ile hemen hemen aynı anlamda kullanılmıştır. Zira gerek münafık, gerekse zındık her ikisi de küfür inancını içinde gizleme noktasında birdirler. Aralarında bir fark vardır o da şudur: Münafık içinde küfür inancını gizler-

²³⁵ Hz. Peygamber Devrinde Münafıklar, Sf: 240 Adnan DEMİRCAN.

ken, dışarı İslam görüntüsü verir ve korkusundan dolayı küfrünü izhar edemez. Zındık ise aynı şekilde küfür itikadını kalbinde gizler ama fırsat buldukça onu açığa çıkarır ve ona davet eder. Onun bu durumu bilinir. Kendisine hüccet ikame edilip tevbeye davet edildiğinde kendisinden zuhur eden küfrü inkâr eder.

Hükümü: İslam âlimlerinin sözlerinden en tercihe şayan görüş; zındık küfrünü açığa çıkarıp, bu bilindiğinde onun istitabe yapılmadan öldürüleceğini ifade eden görüştür.²³⁶

Ancak ele geçirilmeden önce tevbe eder, tevbesinde samimi olur, önceki küfründen ve zındıklığından vazgeçer ve itikat ettiği şeyleri itiraf ederek gelirse, bu halde tercih edilen görüşe göre tevbesi kabul edilir ve öldürülmez. Yüce Allah şöyle buyurur:

“Ancak, kendilerini ele geçirmenizden önce tevbe edenler var ya onlar (öldürülmekten, aşılmaktan, el ve ayaklarının çaprazlamaya kesilmesinden ve sürgün edilmekten) müstesnadır. Bilin ki, Allah gafurdur, rahimdir.” (Maide/34)

Yaşadığımız asırda ise Müslüman bir yönetimin ve şer'i cezaların tatbikinin bulunmaması nedeniyle nifak ve münafıklıklardan söz edilmez. Mevcut olan ancak zındıklık ve zındıklardır. Sen onları bir taraftan İslam'dan, -eman içerisinde olduklarını bildikleri için- diğer taraftan da küfürden dem vurduklarını görürsün.²³⁷

5) İrtidat

Tanımı: İrtidat lügatte, bir şeyi bırakıp başka bir şeye dönüş yapmak demektir. Istılahta ise; gerek niyet, gerek küfre, götüren bir fiil ile ya da bir sözle (ister bu sözü alay ederek, ister inat ederek, isterse inanarak söylesin fark etmez) İslam dininden çıkıp küfre dönmek demektir.²³⁸

²³⁶ Kavaid Fi't Tekfir, Sf. 30.

²³⁷ A.g.e. Sayfa 31.

²³⁸ Bkz: Fıkhu'l İslam ve Edilletuhu, Zehbe Zuhayli, c.6, sf. 183.

Kişi, İslam'ı nakzeden (hükümsüz kılan) hususlardan birisini işlediği takdirde irtidat ortaya çıkar. Bunlar da pek çok olmakla birlikte hepsi dört kısımda toplanabilir.

1- Söz ile İrtidat: Allah-u Teâla'ya yahut rasulüne yahut meleklerle yahut diğer resullere söven ya da Allah'tan başkasına dua eden yahut Allah'tan başkasını, yalnızca Allah'ın güç yetirebileceği hususlarda, yardıma çağırarak kimselerin söyledikleri türden bir takım sözleri söylemek.

2- Fiil ile irtidat: Allah-u Teâla'dan başkasına secde etmek yahut ondan başkası için kurban kesmek yahut kasten Mushaf'ı tahkir etmek yahut sihir yapmak, onu öğrenmek ve öğretmek. Allah'ın indirdiklerinden başkası ile hüküm vermek.

3- İtikad ile irtidat: Allah ile beraber bir ortak olduğuna yahut haram şeylerden herhangi birisinin mubah olduğuna itikat etmek yahut mubah şeylerden birisinin haram olduğuna itikat etmek yahut dinden kesin olarak bilinen ve vucubu üzerinde icma' bulunan vacip (farz) şeylerden herhangi birisinin vacip olduğuna inanmamak.

4- Şek (ve şüphe) ile irtidat: İslam dininde kesin olarak haram kılındığı bilinen haramlardan herhangi birisinin haramlığı hususunda şüphe etmek.²³⁹

İslam da riddet (irtidat) terimi kullanıldığı zaman ondan ancak dinden çıkaran büyük küfür kastedilir. Küfür ve şirkte olduğu gibi riddet de küçük-büyük yani dinden çıkaran ve dinden çıkarmayan gibi bir taksim yoktur. Riddetin tamamı sahibini dinden çıkarır.²⁴⁰

Bununla beraber riddet, mücerret ve ğaliza diye iki kısıma ayrılır.

a) Riddet-i Mücerrede: Bu, içerisinde İslam'a savaş aç-

²³⁹ Pratik Akait Dersleri, Sf. 136.

²⁴⁰ Bkz: Kavaid Fi't Tekfir, Sf. 31.

ma, peygambere sövme, Müslümanlarla harp etme gibi davranışların bulunmadığı yalın dinden çıkıştır. Bu şekilde dinden çıkan birisine istitabe (tevbe istemek) uygulamak sünnettir. Şartlar dâhilinde istitabe uygulandıktan sonra tevbe ederse bırakılır, aksi halde öldürülür. Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurur: “Dinini değiştireni öldürün.”²⁴¹

b) Riddet-i Galiza: Bu, dinden çıkmanın yanı sıra buna bir de Müslümanlarla savaşın, onları öldürmenin, Peygambere sövmenin eklendiği riddet şeklidir. Böylesi bir kimse ele geçirildikten sonra tevbeye davet edilmeksizin öldürülür. Riddet-i mücerrede ile dinden çıkan birisine uygulanan muamele buna uygulanmaz. Sünnetin ve Selef-i Salihin'in uygulaması bu şekildedir.

Enes b. Malik'ten rivayet edildiğine göre, Peygamber (s.a.v.) başında miğferi olduğu halde Mekke'ye girdi. Miğferini başından çıkardığında bir adam O'na gelerek: “İbnu Hatal, tevbe ederek ve (sizden) eman dileyerek Kâbe'nin örtülerine sarılmıştır.” dedi. Rasulullah (s.a.v.) ona: “Onu öldürün” buyurdu.²⁴²

Hadiste açıkça görüldüğü üzere Rasulullah (s.a.v.) İbnu Hatal'a istitabe uygulamamış, eline geçirdiğinden dolayı Kâbe'nin örtüsüne sarılmış olmasına rağmen onu öldürmüştür. Bunun nedeni ise İbn-u Hatal'ın dinden çıkmasına bir de peygambere sövmeyi, dine hakaret etmeyi ve Müslümanlarla savaşmayı eklemiş olmasıdır. Eğer o dinden çıktıktan sonra böylesi şeyler yapmasaydı diğer hadislerin işaret ettiğine göre hemen öldürülmez ve tevbe etmeye davet edilirdi. Ama o Peygamber'e sövmesi ve İslam'a savaş ilan etmesi nedeni ile böyle bir muamele ile karşı karşıya kaldı. İbn-i Teymiye der ki:

“Mücerred bir şekilde dinden çıkan kimse tevbe (ye çağrılır)

²⁴¹ Buhari, 3017.

²⁴² Buhari, 3044.

etmemesi halinde öldürülür. Riddet-i ğaliza ile dinden çıkan birisi ise tevbeye çağrılmaksızın öldürülür, ikisi arasında fark vardır.”²⁴³

Riddet-i ğaliza ile dinden çıkan birisi şayet ele geçirilmeden önce tevbe ederse tercih edilen görüşe göre tevbesi kabul edilir.²⁴⁴

İrtidatın Sabit Oluşundan Sonraki Hükümler

İslam Hukukunda bir kişinin irtidat ettiği mahkeme yolu ile sabit olduğu takdirde, onun mürtet olduğuna dair verilen hüküm sonucunda, çeşitli başka hükümler söz konusu olur:

1- Tevbe etmesini istemenin vücutu. Yani eğer tevbesi kabul edilen kimselerden ise tekrar İslam'a dönmesi ve irtidadından vazgeçmesi için davet edilmesi. Bunun süresi de üç gündür. Eğer tevbe edip, irtidatdan dönerse onun tevbesi kabul edilir.

2- İrtidat etmekte ısrar ettiği takdirde öldürülür. Çünkü Peygamber (s.a.v.): “Dinini değiştireni öldürünüz” buyurmuştur.

3- Malı üzerine hacr (tasarrufunun kısıtlanması) konulur. Bu kısıtlılık tevbe etmesinin isteneceği süre boyunca, bu süre zarfında malında tasarrufta bulunamaz. Eğer tevbe ederse malı ona geri verilir. Aksi takdirde onun malı Müslümanların beytu'l-mal'ı için bir fey'dir.

4- Hanımı ile arasında ayrılık meydana gelir. Eğer zevcesi Müslüman kalmaya devam ediyorsa mürtet olduktan sonra hanımından hiçbir şey ona helal değildir. Kadının iddeti bitmeden önce Allah-u Teala'ya tevbe etmesi hali müstesna.

5- Onunla Müslüman akrabaları arasında mirasçılığın kesilmesi. Ne o onlara, ne onlar ona mirasçı olabilir. Çünkü Pey-

²⁴³ Mecmuu'l Fetâva, c.20, Sf. 103.

²⁴⁴ Kavaid Fit Tekfir, Sf. 32. Ayrıca Bkz: Maide Suresi, 34.

gamber (s.a.v.): “Müslüman da kâfire mirasçı olmaz, kâfir de Müslümana” buyurmuştur.

6- Mürtet öldükten sonra gasledilmez (yikanmaz), kefenlenmez, cenaze namazı kılınmaz ve Müslümanların kabristanına kesinlikle defnedilmez.

7- Eğer mürtet olarak ölürse ebediyen cehennemde kalacağına hüküm verilir. Çünkü Allah-u Teâla şöyle buyurmaktadır:

“Artık içinizden her kim dininden irtidat eder de kâfir olarak ölürse işte böylelerinin bütün amelleri dünyada da, ahirette de heder olup gider. Onlar ateşliktirler, onlar orada kalıcıdır-
lar.”²⁴⁵

SON SÖZ

Yaptığımız bu çalışma Kelime-i Tevhid davası için ortaya konan ne ilk çalışmadır ne de son olacaktır. Hz. Âdem ile başlayıp Efendimiz Muhammed (s.a.v.) ile doruğa ulaşan bu mübarek dava vâir olmaya ve yükselmeye devam edecektir.

Bizim bu çalışmamızın da yükseliş yolunda bir basamak olmasını ve insanlara fayda sağlamasını merhamet sahibi Rab-bimizden niyaz ediyoruz.

Bu eserin okunmasından sonra okuyucu kesinlikle Allah'ın sağlam kulpu olan Kur'an'a yönelmeli ve “La ilahe illallah”ı etrafıca anladıktan sonra Kur'an'ı bu anlayış çerçevesinde tekrar gözden geçirmelidir.

Okuyucu kardeşimden isteğim; kitap içerisinde karşılaştığı hataların bizden kaynaklandığını, doğruların ise Allah'ın muvafakiyetiyle olduğunu bilmesidir. Hatalarımızda ısrar etmeyeceğimizi hatırlatarak Hz. Ömer'in şu muhteşem cümlesiyle kitabı noktılıyor, sizi ve bizi ehl-i tevhitten kılmasını ve cennette önderimiz (s.a.v.) ile birlikte cem etmesini rabbimizden diliyorum.

“En sevdiğim insan, bana kusurlarımı hatırlatan insandır. En çok takdir ettiğim insan, haksız bir iş teklif edildiğinde, kendi menfaatine bile olsa bütün varlığıyla “hayır” diyebilen insandır”

Hz. Ömer

Davamızın ve dualarımızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Faruk Furkan

01-03-2009

ERZURUM

²⁴⁵ Bakara/217 Bkz. Pratik Akait Dersleri, Sf. 137.

NOTLAR

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of numerous horizontal dashed lines spaced evenly down the page, providing a guide for letter height and placement. The lines are black and set against a plain white background. There are no margins, text, or other markings on the page.This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It consists of numerous horizontal dashed lines spaced evenly down the page, providing a guide for letter height and placement. The background is plain white, and there are no other markings or text present.